

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ – MASTER IN LAW AND ECONOMICS»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

"Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΣΤΙΣ ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ
ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ"

Δουλδούρας Γεώργιος

Επιβλέπων Καθηγητής: Παντελής Παντελίδης

Πειραιάς, Ιούνιος 2024

Παράρτημα Β: Βεβαίωση Εκπόνησης Διπλωματικής Εργασίας

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ»

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

(περιλαμβάνεται ως ξεχωριστή (δεύτερη) σελίδα στο σώμα της διπλωματικής εργασίας)

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η διπλωματική εργασία για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, του Πανεπιστημίου Πειραιώς, «Δίκαιο και Οικονομία» με τίτλο: «**Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΣΤΙΣ ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ**», έχει συγγραφεί από εμένα αποκλειστικά και στο σύνολό της. Δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού προγράμματος ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, ούτε είναι εργασία ή τμήμα εργασίας ακαδημαϊκού ή επαγγελματικού χαρακτήρα.

Δηλώνω επίσης υπεύθυνα ότι οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης εργασίας, αναφέρονται στο σύνολό τους, κάνοντας πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου.

Υπογραφή Μεταπτυχιακού Φοιτητή/ τριας

Όνοματεπώνυμο **Γεώργιος Δουλδούρας**

Ημερομηνία **11/06/2024**

Αφιέρωση

Αφιερώνεται στη μνήμη του αείμνηστου φίλου Παναγιώτη Κατσούλη, που μας άφησε νωρίς.

Ευχαριστίες

Εκφράζω τις θερμές μου ευχαριστίες στον επιβλέποντα Καθηγητή της διπλωματικής μου εργασίας, κ. Παντελίδη Παντελίδη, Διευθυντή του ΔΠΜΣ «Δίκαιο και Οικονομία – Master in Law and Economics», για την ανεκτίμητη υποστήριξή του και για την ανάληψη του χρονοβόρου έργου της επίβλεψης, παρά τις πολυάριθμες ακαδημαϊκές του υποχρεώσεις. Η καθοδήγησή του υπήρξε καθοριστική για την ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας.

Ευχαριστώ από καρδιάς την οικογένειά μου, που με στηρίζει αδιάκοπα σε κάθε βήμα της ακαδημαϊκής μου πορείας, ιδιαίτερα σε αυτές τις δύσκολες εποχές. Η αμέριστη συμπαράστασή τους υπήρξε πολύτιμη και αναντικατάστατη.

Επιθυμώ να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στη σύντροφό μου για την αδιάλειπτη υποστήριξη και υπομονή της κατά τις πολλές ώρες των μαθημάτων και της συγγραφής της διπλωματικής εργασίας. Η παρότρυνσή της και η ενθάρρυνσή της στις στιγμές που ο φόρτος της ημέρας με κατέβαλε, υπήρξαν κινητήριοι δυνάμεις για την ολοκλήρωση αυτής της προσπάθειας.

Τέλος, θέλω να τιμήσω τη μνήμη του αείμνηστου φίλου Παναγιώτη Κατσούλη, απόφοιτου του ΔΠΜΣ «Δίκαιο και Οικονομία – Master in Law and Economics», ο οποίος αποτέλεσε την αφορμή για να εγγραφώ στο εν λόγω μεταπτυχιακό πρόγραμμα. Η συμμετοχή μου σε αυτό το πρόγραμμα με γέμισε γνώση, εμπειρίες και διεύρυνε τους πνευματικούς μου ορίζοντες.

Περίληψη

Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ) αποτελούν κρίσιμο παράγοντα για την οικονομική ανάπτυξη των κρατών, επιτρέποντας την είσοδο κεφαλαίου, τεχνολογίας και διαχειριστικής εμπειρογνωμοσύνης. Ωστόσο, αυτές οι επενδύσεις φέρουν σημαντικούς πολιτικούς κινδύνους, όπως η πιθανότητα πολιτικών αλλαγών που μπορεί να επηρεάσουν αρνητικά την απόδοση μιας επένδυσης. Αυτοί οι κίνδυνοι μπορεί να προέλθουν από νομοθετικές αλλαγές, διαφθορά ή γεγονότα όπως αναταραχές και εμφύλιες συρράξεις.

Η παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζει την επίδραση του πολιτικού κινδύνου στις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, παρουσιάζοντας μια ιστορική ανάλυση τεσσάρων γενεών ανάλυσης πολιτικού κινδύνου και συνδυάζοντας θεωρητικές προσεγγίσεις με εμπειρικά δεδομένα. Η ανάλυση αναδεικνύει πώς οι εξελίξεις στην κατανόηση του πολιτικού κινδύνου μπορούν να ενισχύσουν τη στρατηγική και τις αποφάσεις των επιχειρήσεων. Μέσα από διεξοδική μελέτη, η εργασία παρέχει συστάσεις για τη διαχείριση και μετρίαση του πολιτικού κινδύνου σε διάφορες γεωγραφικές και πολιτικές συνθήκες.

Η εργασία βασίζεται σε πληθώρα πηγών, όπως διεθνείς βάσεις δεδομένων, ερευνητικά άρθρα, θεσμικές αναφορές και μελέτες περίπτωσης, εξασφαλίζοντας μια ολοκληρωμένη και εμπειριστατωμένη προσέγγιση. Συμβάλλει στην εμβάθυνση της κατανόησης του πολιτικού κινδύνου ως κρίσιμου παράγοντα στην παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα, προτείνοντας πρακτικές και στρατηγικές για την αποτελεσματική διαχείριση και αξιοποίηση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων.

Η εργασία ξεκινά με την εξέταση της οικονομικής παγκοσμιοποίησης, που περιγράφεται ως η αυξανόμενη διασυνοριακή μετακίνηση ανθρώπων, κεφαλαίων, υπηρεσιών, τεχνολογιών, αγαθών, πολιτισμών, πληροφοριών και ιδεών. Η παγκοσμιοποίηση έχει οδηγήσει σε οικονομική και πολιτική αλληλεξάρτηση σε παγκόσμια κλίμακα και έχει ενισχύσει τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις. Αυτές οι επενδύσεις, με τη σειρά τους, συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη των

χωρών, επιτρέποντας την είσοδο νέων κεφαλαίων και την προώθηση τεχνολογικής και διαχειριστικής καινοτομίας.

Οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις υποδηλώνουν την είσοδο μιας εταιρείας σε έναν εγχώριο κλάδο από μια εταιρεία που ιδρύθηκε σε ξένη αγορά. Η ιστορική ανάλυση των ΑΞΕ δείχνει την εξέλιξή τους μέσα από πολλαπλά στάδια, λόγω αλλαγών στις οικονομικές πολιτικές, παγκόσμιων γεγονότων και τεχνολογικών εξελίξεων. Τα κίνητρα των εταιρειών που επενδύουν στο εξωτερικό ποικίλλουν και περιλαμβάνουν την αναζήτηση νέων αγορών, την πρόσβαση σε πόρους και την απόκτηση στρατηγικών περιουσιακών στοιχείων. Οι επιπτώσεις των ΑΞΕ στις χώρες υποδοχής και προέλευσης είναι πολυδιάστατες, καθώς ενισχύουν την απασχόληση, την παραγωγικότητα και τον εθνικό πλούτο, αλλά μπορεί επίσης να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην ανάπτυξη των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών.

Ο πολιτικός κίνδυνος, ο οποίος ορίζεται ως η πιθανότητα πολιτικών αλλαγών που επηρεάζουν αρνητικά τις επενδύσεις, αποτελεί κεντρικό θέμα της εργασίας. Οι θεωρίες και τα μοντέλα πολιτικού κινδύνου, όπως το Μοντέλο Αξιολόγησης Πολιτικού Κινδύνου και το Εκλεκτικό Παράδειγμα του Dunning, προσφέρουν πληροφορίες για το πώς οι πολυεθνικές εταιρείες αντιλαμβάνονται και διαχειρίζονται τους πολιτικούς κινδύνους όταν επενδύουν στο εξωτερικό. Οι στρατηγικές μετριασμού του πολιτικού κινδύνου και ο ρόλος των διμερών επενδυτικών συνθηκών αναλύονται, προσφέροντας πρακτικές λύσεις για τις πολυεθνικές εταιρείες.

Η ανάλυση του αντίκτυπου των πολιτικών κινδύνων στα διάφορα στάδια της διαδικασίας των ΑΞΕ προσφέρει μια ολοκληρωμένη κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι κίνδυνοι αυτοί επηρεάζουν τις πολυεθνικές εταιρείες καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής των επενδύσεών τους. Στο στάδιο της εισόδου, οι πολιτικές ανησυχίες μπορούν να επηρεάσουν τη διαδικασία λήψης αποφάσεων των πολυεθνικών εταιρειών, επηρεάζοντας τη χώρα, τον κλάδο και τη μέθοδο εισόδου που επιλέγουν. Κατά τη διάρκεια της λειτουργίας, οι πολυεθνικές εταιρείες πρέπει να διαχειριστούν τους λειτουργικούς κινδύνους που συνεπάγεται το πολιτικό κλίμα του κράτους υποδοχής τους, όπως γεωπολιτικά γεγονότα και κοινωνικές αναταραχές. Στο στάδιο της εξόδου, οι πολιτικές ανησυχίες επηρεάζουν την ικανότητα μιας εταιρείας να επαναπατρίσει μετρητά και να προβεί σε εκποιήσεις, με τον κίνδυνο απαλλοτρίωσης και εθνικοποίησης να είναι κρίσιμος.

Η επιλογή σχετικών περιπτωσιολογικών μελετών συμβάλλει στην απεικόνιση των διαφοροποιημένων επιπτώσεων των πολιτικών κινδύνων στις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις. Οι μελέτες αυτές αντιπροσωπεύουν ένα φάσμα πολιτικών κινδύνων σε διάφορες περιοχές και κλάδους, παρέχοντας απτά παραδείγματα του τρόπου με τον οποίο η πολιτική αστάθεια, οι κανονιστικές αλλαγές και οι γεωπολιτικές εντάσεις μπορούν να επηρεάσουν τις ροές ΑΞΕ.

Το κεφάλαιο για τον κίνδυνο και την οικονομία εξετάζει τον κίνδυνο και την οικονομία ως αποφασιστικό φαινόμενο, αναλύοντας τον τρόπο διατήρησης του πλούτου ή αποτροπής της απώλειας. Αναλύεται πώς ο κίνδυνος μπορεί να θεωρηθεί ένας πόρος που πρέπει να διανεμηθεί και να κατανεμηθεί, παρά την αόρατη και δύσκολη αξιολόγησή του.

Η εξέλιξη και η κατανόηση του πολιτικού κινδύνου είναι ζωτικής σημασίας για τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις. Το κεφάλαιο αυτό παρουσιάζει μια επισκόπηση των βασικών ευρημάτων και θεμάτων που αναδείχθηκαν στην επιστημονική βιβλιογραφία, καθώς και των θεωρητικών πλαισίων και στρατηγικών μετριασμού του πολιτικού κινδύνου.

Με αυτή τη δομή, η εργασία συμβάλλει στην κατανόηση των πολύπλοκων σχέσεων μεταξύ πολιτικού κινδύνου και Άμεσων Ξένων Επενδύσεων, παρέχοντας πρακτικές οδηγίες για την αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων σε ένα παγκοσμιοποιημένο οικονομικό περιβάλλον.

Πίνακας περιεχομένων

Ευχαριστίες.....	i
Περίληψη.....	ii
Κατάσταση Ακρωνυμίων	v
Εισαγωγή	1
1. Κεφάλαιο 1: Οικονομική Παγκοσμιοποίηση.....	2
1.1 Εισαγωγή.....	2
1.2 Οικονομική Παγκοσμιοποίηση.....	2
1.3 Συμπεράσματα.....	4
2. Κεφάλαιο 2: Άμεσες Ξένες Επενδύσεις.....	5
2.1 Εισαγωγή.....	5
2.2 Ιστορικές Τάσεις των ΑΞΕ	5
2.3 Τα Βασικά Κίνητρα των Εταιρειών που Προβαίνουν σε ΑΞΕ.....	6
2.4 Επιπτώσεις στη Χώρα Υποδοχής.....	8
2.5 Επιπτώσεις στη Χώρα Προέλευσης.....	8
2.6 Ανακεφαλαίωση για τις ΑΞΕ.....	8
2.7 Συμπεράσματα.....	9
3. Κεφάλαιο 3: Πολιτικός Κίνδυνος	11
3.1 Εισαγωγή.....	11
3.2 Ο Αντίκτυπος του Πολιτικού Κινδύνου στις ΑΞΕ	12
3.3 Συμπέρασμα.....	12
3.4 Θεωρητικό Πλαίσιο Πολιτικού Κινδύνου.....	13
3.5 Εισαγωγή στις Θεωρίες και τα Μοντέλα του Πολιτικού Κινδύνου στις ΑΞΕ.....	13
3.5.1 Μοντέλο Αξιολόγησης του Πολιτικού Κινδύνου	13
3.5.2 Εκλεκτικό Παράδειγμα (ΟΛΙ)	14

3.5.3 Θεσμική Θεωρία	14
3.5.4 Μοντέλο Πολιτικής Διαπραγμάτευσης	14
3.5.5 Ολοκληρωμένο Πλαίσιο Διαχείρισης Κινδύνων	15
3.6 Υπάρχουσα Έρευνα για τους Πολιτικούς Κινδύνους στις ΑΞΕ.....	15
3.6.1 Επίδραση των Πολιτικών Κινδύνων στις Ροές ΑΞΕ.....	15
3.6.2 Τομεακές Επιπτώσεις.....	16
3.6.2 Στρατηγικές για τον Μετριασμό του Πολιτικού Κινδύνου.....	16
3.6.3 Ο Ρόλος των Διμερών Επενδυτικών Συνθηκών (ΔΕΣ) και της Διεθνούς Διαιτησίας.....	16
3.6.4 Αναδυόμενες Αγορές και Πολιτικός Κίνδυνος	17
3.7 Κενά στη Βιβλιογραφία για τους Πολιτικούς Κινδύνους στις ΑΞΕ	17
3.7.1 Ποσοτική Μέτρηση του Πολιτικού Κινδύνου.....	17
3.7.2 Μακροπρόθεσμες Επιπτώσεις του Πολιτικού Κινδύνου στις ΑΞΕ.....	18
3.7.3 Ο Ρόλος των Ψηφιακών Τεχνολογιών και των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης	18
3.7.4 Συγκριτικές Μελέτες σε Περιφέρειες και Τομείς	19
3.7.5 Επίδραση του Πολιτικού Κινδύνου στις Μετα-Επενδυτικές Δραστηριότητες.....	19
3.8 Τύποι Πολιτικών Κινδύνων.....	19
3.9 Διάφοροι Πολιτικοί Κίνδυνοι στις ΑΞΕ.....	20
3.9.1 Αστάθεια Πολιτικής	20
3.9.2 Ρυθμιστικές Αλλαγές.....	20
3.9.3 Διαφθορά.....	20
3.9.4 Γεωπολιτικά Γεγονότα	21
3.9.5 Κοινωνικές και Πολιτικές Αναταραχές.....	21
3.9.6 Απαλλοτρίωση και Εθνικοποίηση.....	21

3.10	<i>Πραγματικά Παραδείγματα Πολιτικών Κινδύνων στις ΑΞΕ</i>	22
3.10.1	<i>Πολιτική Αστάθεια: Αργεντινή</i>	22
3.10.2	<i>Ρυθμιστικές Αλλαγές: Κανονισμοί της Ινδίας για το Ηλεκτρονικό Εμπόριο</i>	22
3.10.3	<i>Διαφθορά: Petrobras στη Βραζιλία</i>	23
3.10.4	<i>Γεωπολιτικά Γεγονότα: Εμπορικός Πόλεμος ΗΠΑ-Κίνας</i>	23
3.10.5	<i>Κοινωνικές Αναταραχές και Πολιτικές Διαταραχές: Χονγκ Κονγκ</i>	23
3.10.6	<i>Απαλλοτρίωση και Εθνικοποίηση: Βενεζουέλα</i>	24
3.11	<i>Συμπεράσματα</i>	24
4.	Κεφάλαιο 4: Επίδραση Πολιτικού Κινδύνου στις ΑΞΕ	26
4.1	<i>Εισαγωγή</i>	26
4.2	<i>Ανάλυση του Τρόπου με τον οποίο οι Πολιτικοί Κίνδυνοι επηρεάζουν τα διάφορα στάδια της διαδικασίας ΑΞΕ (Είσοδος, Λειτουργία και Έξοδος)</i>	26
4.3	<i>Επίδραση των Πολιτικών Κινδύνων στη Διαδικασία των ΑΞΕ</i>	27
4.3.1	<i>Στάδιο Εισόδου</i>	27
4.3.2	<i>Στάδιο Λειτουργίας</i>	27
4.3.3	<i>Στάδιο Εξόδου</i>	28
4.4	<i>Συμπεράσματα για την επίδραση των πολιτικών κινδύνων</i>	28
4.5	<i>Οικονομικές Συνέπειες των Πολιτικών Κινδύνων στις Ροές ΑΞΕ</i>	29
4.5.1	<i>Μείωση των Εισροών ΑΞΕ</i>	29
4.5.2	<i>Αυξημένο Κόστος Επιχειρηματικής Δραστηριότητας</i>	29
4.5.3	<i>Επιπτώσεις στην Οικονομική Ανάπτυξη</i>	30
4.5.4	<i>Διαταραχή των Παγκόσμιων Αλυσίδων Εφοδιασμού</i>	30
4.5.5	<i>Μειωμένη Εμπιστοσύνη των Επενδυτών</i>	30
4.6	<i>Στρατηγικές που Χρησιμοποιούν οι Επενδυτές για τον Μετριασμό των Πολιτικών Κινδύνων</i>	31

4.6.1 Διαφοροποίηση	31
4.6.2 Ασφάλιση Πολιτικού Κινδύνου	31
4.6.3 Τοπικές Συμπράξεις και Κοινοπραξίες.....	32
4.6.4 Ενεργή Πολιτική Εμπλοκή.....	32
4.6.5 Συμβατικές Εγγυήσεις.....	32
4.6.6 Στρατηγικές Επιλογές Εξόδου.....	33
4.7 Η Αποτελεσματικότητα των Στρατηγικών	33
4.7.1 Διαφοροποίηση	34
4.7.2 Ασφάλιση Πολιτικού Κινδύνου.....	34
4.7.3 Τοπικές Συμπράξεις και Κοινοπραξίες.....	35
4.7.4 Ενεργή Πολιτική Εμπλοκή.....	35
4.7.5 Συμβατικές Εγγυήσεις.....	35
4.7.6 Στρατηγικές Επιλογές Εξόδου.....	36
4.8 Συστάσεις για τους Υπεύθυνους Χάραξης Πολιτικής και τους Επενδυτές	36
4.8.1 Συστάσεις για τους Υπεύθυνους Χάραξης Πολιτικής.....	37
4.8.1.1 Ενίσχυση της Πολιτικής Σταθερότητας και της Ρυθμιστικής Σαφήνειας	37
4.8.1.2 Συνεργασία με τα Ενδιαφερόμενα Μέρη	37
4.8.1.3 Ενίσχυση των Νομικών και Θεσμικών Πλαισίων	38
4.8.1.4 Προώθηση της Οικονομικής Διαφοροποίησης.....	38
4.8.2 Συστάσεις για Επενδυτές.....	38
4.8.2.1 Διεξαγωγή Ολοκληρωμένων Αξιολογήσεων Πολιτικού Κινδύνου	38
4.8.2.2 Ανάπτυξη Τοπικών Συνεργασιών.....	39
4.8.2.3 Αξιοποίηση της Ασφάλισης Πολιτικών Κινδύνων	39
4.8.2.4 Υιοθέτηση Ευέλικτων Επενδυτικών Στρατηγικών.....	39
4.9 Συμπεράσματα.....	40

5.	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Μελέτες Περιπτώσεων – Case Studies	41
5.1	Εισαγωγή.....	41
5.2	Μελέτες περιπτώσεων πολιτικών κινδύνων στις ΑΞΕ.....	41
5.2.1	Η εθνικοποίηση της πετρελαϊκής βιομηχανίας της Βενεζουέλας	42
5.2.2	Ο αντίκτυπος του Brexit στις ΑΞΕ στο Ηνωμένο Βασίλειο	42
5.2.2	Ο εμπορικός πόλεμος ΗΠΑ-Κίνας.....	42
5.2.3	Διαφθορά και ΑΞΕ στη Νιγηρία.....	43
5.2.3	Ο αντίκτυπος της Αραβικής Άνοιξης στις ΑΞΕ στη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική (MENA)	43
5.2.4	Η προσάρτηση της Κριμαίας από τη Ρωσία το 2014 και ο αντίκτυπός της στις ξένες επενδύσεις	44
5.2.5	Ο εξορυκτικός τομέας της Νότιας Αφρικής και η ρυθμιστική αβεβαιότητα.....	44
5.2.6	Συναλλαγματικοί έλεγχοι και διαχείριση των κεφαλαιακών ροών της Αργεντινής.....	44
5.2.7	Ο αντίκτυπος της πολιτικής αστάθειας της Ταϊλάνδης στον τουρισμό και τις επενδύσεις.....	45
5.2.8	Η επιχείρηση "Πλυντήριο αυτοκινήτων" της Βραζιλίας (Lava Jato) και ο αντίκτυπός της στις επενδύσεις	45
5.2.9	Η επανάσταση του 2011 στην Αίγυπτο και οι συνέπειές της στις ΑΞΕ	46
5.2.10	Η απαγόρευση της Ινδονησίας στις εξαγωγές νικελίου	46
5.2.11	Η εθνικοποίηση της YPF στην Αργεντινή.....	46
5.2.12	Πολιτικές εντάσεις και ΑΞΕ στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας	47
5.2.13	Brexit και χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες στο Ηνωμένο Βασίλειο	47
5.2.14	Ελλάδα: Η ελληνική κρίση χρέους.....	47
5.2.15	ΗΠΑ: Ο έλεγχος της Επιτροπής για τις ξένες επενδύσεις στις Ηνωμένες Πολιτείες (CFIUS)	48

5.2.16	<i>Γαλλία: Διαμαρτυρίες των "κίτρινων γιλέκων"</i>	48
5.2.17	<i>Γερμανία: Η πολιτική για την ενεργειακή μετάβαση (Energiewende)</i>	48
5.2.18	<i>Τουρκία: Η απόπειρα πραξικοπήματος του 2016</i>	49
5.2.19	<i>Κούβα: Άνοιγμα και περιορισμός των ΑΞΕ</i>	49
5.2.20	<i>Βόρεια Κορέα: Οι κίνδυνοι των επενδύσεων σε απομονωμένα καθεστώτα</i>	49
5.3	<i>Ανάλυση των ειδικών παραγόντων πολιτικού κινδύνου σε κάθε περίπτωση</i> 50	
5.3.1	<i>Η εθνικοποίηση της πετρελαϊκής βιομηχανίας της Βενεζουέλας</i>	50
5.3.2	<i>Ο αντίκτυπος του Brexit στις ΑΞΕ στο Ηνωμένο Βασίλειο</i>	51
5.3.3	<i>Ο εμπορικός πόλεμος ΗΠΑ-Κίνας</i>	51
5.3.4	<i>Διαφθορά και ΑΞΕ στη Νιγηρία</i>	51
5.3.5	<i>Ο αντίκτυπος της Αραβικής Άνοιξης στις ΑΞΕ στην περιοχή MENA</i>	52
5.3.6	<i>Η προσάρτηση της Κριμαίας από τη Ρωσία</i>	52
5.3.7	<i>Ο εξορυκτικός τομέας της Νότιας Αφρικής</i>	52
5.3.8	<i>Οι νομισματικοί έλεγχοι της Αργεντινής</i>	53
5.3.9	<i>Η πολιτική αστάθεια της Ταϊλάνδης</i>	53
5.3.10	<i>Η επιχείρηση "Πλυντήριο αυτοκινήτων" της Βραζιλίας</i>	53
5.3.11	<i>Η επανάσταση της Αιγύπτου το 2011</i>	54
5.3.12	<i>Απαγόρευση της Ινδονησίας στις εξαγωγές νικελίου</i>	54
5.3.13	<i>Η εθνικοποίηση της YPF στην Αργεντινή</i>	54
5.3.14	<i>Πολιτικές εντάσεις στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας</i>	55
5.3.15	<i>Το Brexit και οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες του Ηνωμένου Βασιλείου</i>	55
5.3.16	<i>Η κρίση χρέους της Ελλάδας</i>	55
5.3.17	<i>Έλεγχος CFIUS στις ΗΠΑ</i>	56

5.3.18	<i>Οι διαμαρτυρίες των "κίτρινων γιλέκων" στη Γαλλία.....</i>	56
5.3.19	<i>Η πολιτική Energiewende της Γερμανίας</i>	56
5.3.20	<i>Η απόπειρα πραξικοπήματος στην Τουρκία το 2016</i>	57
5.3.21	<i>Το πολιτικό τοπίο της Κούβας.....</i>	57
5.3.22	<i>Η απομόνωση της Βόρειας Κορέας</i>	57
5.4	<i>Αποτελέσματα και Αντιδράσεις των Επενδυτών στους Πολιτικούς Κινδύνους</i>	58
5.4.1	<i>Η εθνικοποίηση της πετρελαϊκής βιομηχανίας της Βενεζουέλας</i>	58
5.4.2	<i>Ο αντίκτυπος του Brexit στις ΑΞΕ στο Ηνωμένο Βασίλειο</i>	59
5.4.3	<i>Ο εμπορικός πόλεμος ΗΠΑ-Κίνας.....</i>	59
5.4.4	<i>Διαφθορά και ΑΞΕ στη Νιγηρία.....</i>	59
5.4.5	<i>Ο αντίκτυπος της Αραβικής Άνοιξης στις ΑΞΕ στην περιοχή MENA</i>	60
5.4.6	<i>Η προσάρτηση της Κριμαίας από τη Ρωσία.....</i>	60
5.4.7	<i>Ο εξορυκτικός τομέας της Νότιας Αφρικής.....</i>	60
5.4.8	<i>Οι νομισματικοί έλεγχοι της Αργεντινής.....</i>	61
5.4.9	<i>Η πολιτική αστάθεια της Ταϊλάνδης</i>	61
5.4.10	<i>Η επιχείρηση "Car Wash" της Βραζιλίας.....</i>	61
5.4.11	<i>Η επανάσταση της Αιγύπτου το 2011</i>	62
5.4.12	<i>Η απαγόρευση της Ινδονησίας για τις εξαγωγές νικελίου</i>	62
5.4.13	<i>Η εθνικοποίηση της YPF στην Αργεντινή.....</i>	62
5.4.14	<i>Πολιτικές εντάσεις στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας</i>	63
5.4.15	<i>Το Brexit και οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες του Ηνωμένου Βασιλείου</i>	63
5.4.16	<i>Η κρίση χρέους της Ελλάδας.....</i>	63
5.4.17	<i>Έλεγχος CFIUS στις ΗΠΑ</i>	64
5.4.18	<i>Οι διαδηλώσεις των "κίτρινων γιλέκων" στη Γαλλία.....</i>	64

5.4.19	<i>Η πολιτική Energiewende της Γερμανίας</i>	64
5.4.20	<i>Απόπειρα πραξικοπήματος στην Τουρκία το 2016</i>	65
5.4.21	<i>Το πολιτικό τοπίο της Κούβας</i>	65
5.4.22	<i>Η απομόνωση της Βόρειας Κορέας</i>	65
5.5	<i>Συμπεράσματα</i>	66
6.	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Κίνδυνος και Οικονομία	67
6.1	<i>Εισαγωγή</i>	67
6.2	<i>Κίνδυνος και οικονομία ως αποφασιστικό φαινόμενο: Ο τρόπος για τη διατήρηση του πλούτου ή την αποτροπή της απώλειας</i>	67
6.3	<i>Συμπεράσματα</i>	70
7.	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: Η έννοια, η Εξέλιξη και η Κατανόηση του Πολιτικού Κινδύνου	71
7.1	<i>Εισαγωγή</i>	71
7.2	<i>Ιστορική αναδρομή</i>	71
7.3	<i>Τα μεταβαλλόμενα μοτίβα πολιτικού κινδύνου</i>	75
7.4	<i>Κατανόηση του πολιτικού κινδύνου</i>	78
7.4.1	<i>Αρχικές μέθοδοι: Σχολή Καταλόγου</i>	78
7.4.2	<i>Μέθοδοι επόμενης γενιάς: Σχολή Συστήματος Γεγονότων</i>	81
7.4.3	<i>Προσεγγίσεις τρίτου κύματος για τον πολιτικό κίνδυνο: Πράξη έναντι αρχής</i> 87	
7.4.4	<i>Καινοτόμες προσεγγίσεις της τέταρτης γενιάς</i>	89
7.5	<i>Ανασκόπηση Κεφαλαίου: “Κατανόηση του πολιτικού κινδύνου”</i>	90
7.6	<i>Συμπεράσματα</i>	92
8.	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: Το μέλλον του Πολιτικού Κινδύνου	93
8.1	<i>Εισαγωγή</i>	93
8.2	<i>Ανασκόπηση προηγούμενων μελετών</i>	94
8.3	<i>Προοπτική και Μελλοντικές Τάσεις του Πολιτικού Κινδύνου στις Άμεσες</i>	

<i>Ξένες Επενδύσεις</i>	94
<i>8.4 Προβλέψεις για την Εξέλιξη του Πολιτικού Κινδύνου</i>	95
<i>8.5 Μελλοντικές Τάσεις στις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις</i>	95
<i>8.6 Οικολογικοί και Κοινωνικοί Παράγοντες</i>	95
<i>8.7 Συμπεράσματα</i>	96
9. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9: Τελικά συμπεράσματα	97
Επίλογος	121
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	123
<i>Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία</i>	123
<i>Διαδικτυακοί τόποι</i>	130

Κατάσταση Ακρωνυμίων

OΛI:

- Ownership Advantages (O)

Πλεονεκτήματα Ιδιοκτησίας

- Location Advantages (L)

Πλεονεκτήματα Τοποθεσίας

- Internalization Advantages (I)

Πλεονεκτήματα Εσωτερικοποίησης

IR:

- International Relations (IR)

Διεθνείς Σχέσεις

Εισαγωγή

Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ) αποτελούν κρίσιμο παράγοντα για την οικονομική ανάπτυξη των κρατών, καθώς επιτρέπουν την είσοδο κεφαλαίου, τεχνολογίας και διαχειριστικής εμπειρογνομosσύνης. Ωστόσο, αυτές οι επενδύσεις φέρουν μαζί τους σημαντικούς κινδύνους, ειδικά σε πολιτικό επίπεδο. Ο πολιτικός κίνδυνος, που ορίζεται ως η πιθανότητα μιας πολιτικής αλλαγής που θα επηρεάσει αρνητικά την απόδοση μιας επένδυσης, μπορεί να προέλθει από αστάθεια, νομοθετικές αλλαγές, διαφθορά, ή ακόμα και από γεγονότα όπως αναταραχές και εμφύλιοι συρράξεις. Αυτή η εισαγωγική κατάσταση θέτει τον πολιτικό κίνδυνο ως έναν από τους κυρίαρχους παράγοντες που πρέπει να αξιολογηθούν κατά την εκτέλεση και τον σχεδιασμό διεθνών επενδυτικών στρατηγικών.

Στόχος αυτής της εργασίας είναι να εξετάσει εις βάθος την επίδραση του πολιτικού κινδύνου στις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις. Η εργασία θα παρουσιάσει μια ιστορική ανάλυση των τεσσάρων γενεών ανάλυσης πολιτικού κινδύνου, ενώ θα συνδυάσει θεωρητικές προσεγγίσεις και εμπειρικά δεδομένα για να αναδείξει πώς οι εξελίξεις στην ανάλυση και κατανόηση του πολιτικού κινδύνου μπορούν να ενισχύσουν τη λήψη αποφάσεων και τη στρατηγική των επιχειρήσεων. Μέσα από τη διεξοδική ανάλυση των συνεπειών του πολιτικού κινδύνου, η εργασία σκοπεύει να προσφέρει ειδικευμένες συστάσεις για τη διαχείριση και τη μετρίαση του κινδύνου σε διάφορες γεωγραφικές και πολιτικές συνθήκες.

Η ανάλυση θα στηρίζεται σε πληθώρα πηγών, συμπεριλαμβανομένων διεθνών βάσεων δεδομένων, ερευνητικών άρθρων, θεσμικών αναφορών και μελετών περίπτωσης, για να διασφαλίσει μια ολοκληρωμένη και εμπειριστατωμένη προσέγγιση. Με αυτόν τον τρόπο, η εργασία θα συμβάλει στην εμπάθυνση της κατανόησης του πολιτικού κινδύνου ως κρίσιμου παράγοντα στην παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα, αναδεικνύοντας ταυτόχρονα πρακτικές και στρατηγικές για την αποτελεσματική διαχείριση και αξιοποίηση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων.

1. Κεφάλαιο 1: Οικονομική Παγκοσμιοποίηση

1.1 Εισαγωγή

Η οικονομική παγκοσμιοποίηση είναι ένα από τα πιο σημαντικά και πολύπλοκα φαινόμενα της σύγχρονης εποχής, που επηρεάζει βαθιά την παγκόσμια οικονομία. Ο όρος αναφέρεται στη διαρκώς αυξανόμενη ταχύτητα και έκταση των διασυνοριακών μετακινήσεων ανθρώπων, κεφαλαίων, αγαθών, υπηρεσιών, τεχνολογιών, πληροφοριών και ιδεών, δημιουργώντας ένα πλέγμα οικονομικής και πολιτικής αλληλεξάρτησης σε παγκόσμια κλίμακα. Αυτή η διαδικασία, όπως έχει οριστεί από ερευνητές και μελετητές, διαμορφώνει τις δομές του διεθνούς εμπορίου, τις διακρατικές νομισματικές και χρηματοπιστωτικές συναλλαγές, την παραγωγή, την τεχνολογική συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών.

Οι εξελίξεις στην επιστήμη και την τεχνολογία, η επέκταση των οικονομιών της αγοράς και η δημιουργία διεθνών δικτύων μεταξύ πολυεθνικών εταιρειών αποτελούν τις κύριες δυνάμεις που προωθούν την οικονομική παγκοσμιοποίηση. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις και οι διεθνείς εμπορικές σχέσεις έχουν ενισχυθεί σημαντικά, επηρεάζοντας την οικονομική ανάπτυξη, τη συσσώρευση κεφαλαίου και την ανταγωνιστικότητα των κρατών υποδοχής. Παράλληλα, η διαδικασία αυτή επιφέρει αυξημένους οικονομικούς κινδύνους, καθιστώντας τις οικονομίες πιο ευάλωτες σε διεθνή χρηματοπιστωτικά σοκ.

1.2 Οικονομική Παγκοσμιοποίηση

Ένα από τα φαινόμενα που χαρακτηρίζουν σε σημαντικό βαθμό την παγκόσμια οικονομία σήμερα είναι η παγκοσμιοποίηση. Ο ευρύς ορισμός της οικονομικής παγκοσμιοποίησης είναι η αυξανόμενη ταχύτητα, ευκολία και έκταση της διασυνοριακής μετακίνησης ανθρώπων, κεφαλαίων, υπηρεσιών, τεχνολογιών, αγαθών, πολιτισμών, πληροφοριών και ιδεών, που

οδηγεί σε οικονομική και πολιτική αλληλεξάρτηση σε παγκόσμια κλίμακα (Al-Shawaf & Almsafir, 2016).

Με τον παραπάνω ορισμό συμφωνούν και οι Ulanov και Kagem (2022), οι οποίοι αναφέρουν πως το διεθνές εμπόριο, οι μεταβολές στο συνάλλαγμα, οι διακρατικές νομισματικές και χρηματοπιστωτικές συναλλαγές, η παραγωγή, η τεχνολογική συνεργασία και η ανταλλαγή πληροφοριών επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από την οικονομική παγκοσμιοποίηση. Οι αυξημένοι οικονομικοί κίνδυνοι και οι κοινές τεχνικές οικονομικής διαχείρισης στα ανεπτυγμένα κράτη που λειτουργούν με συστήματα αγοράς είναι όλα αποτελέσματα της οικονομικής παγκοσμιοποίησης (Qing-jun, 2006). Λόγω της επέκτασης του διεθνούς εμπορίου και της διάβρωσης των εθνικών οικονομικών συνόρων που επέφερε η χρηματοοικονομική παγκοσμιοποίηση, ο ανταγωνισμός έχει αυξηθεί (Feiguine & Sedash, 2004).

Η ανάλυση της παγκοσμιοποίησης γίνεται όλο και πιο σημαντική για την κατανόηση των παγκόσμιων τάσεων και διαδικασιών, όπως η πολιτική, πολιτιστική και οικονομική ολοκλήρωση (Clayton, 2004).

Αναλύοντας την έννοια της οικονομικής παγκοσμιοποίησης, παρατηρεί κανείς ότι η ταχεία πρόοδος της επιστήμης και της τεχνολογίας, η επέκταση των οικονομιών της αγοράς και η εμφάνιση διασυνοριακών δικτύων εργασίας μεταξύ πολυεθνικών εταιρειών αποτελούν τις κύριες δυνάμεις πίσω από την οικονομική παγκοσμιοποίηση (Kujoníc & Meta, 2022).

Μειώνοντας το κόστος συναλλαγών, η χρηματοπιστωτική παγκοσμιοποίηση μπορεί να προωθήσει το εμπόριο και τις άμεσες ξένες επενδύσεις, αλλά καθιστά επίσης την πραγματική οικονομία πιο ευάλωτη σε χρηματοπιστωτικά σοκ (Poelhekke, 2016). Παρόλα αυτά, ως δυναμική διαδικασία, οι άμεσες ξένες επενδύσεις μπορούν να βοηθήσουν τις χώρες ενισχύοντας την παγκοσμιοποίηση και τη συμμετοχή τους στο διεθνές εμπόριο (Mostéfaoui & Yousfat, 2017).

Οι ροές άμεσων ξένων επενδύσεων έχουν αυξηθεί σημαντικά ως αποτέλεσμα της παγκοσμιοποίησης, ιδίως από τα μέσα της δεκαετίας του 1980. Οι εισροές άμεσων ξένων

επενδύσεων έχουν τη δυνατότητα να επηρεάσουν την οικονομική ανάπτυξη, τη συσσώρευση κεφαλαίου, το ανθρώπινο κεφάλαιο, την ανταγωνιστικότητα, την ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού τομέα και την τεχνική πρόοδο ενός κράτους υποδοχής, τα οποία έχουν αντίκτυπο στα φορολογικά έσοδα (Bayar & Ozturk, 2018).

Η οικονομική παγκοσμιοποίηση έχει εξελιχθεί σε έναν κυρίαρχο καταλύτη που χαρακτηρίζει τις σύγχρονες παγκόσμιες οικονομικές τάσεις, καθώς η διασυνοριακή μετακίνηση ανθρώπων, κεφαλαίων, τεχνολογιών και πληροφοριών έχει φέρει τις διάφορες οικονομίες σε μια κατάσταση οικονομικής και πολιτικής αλληλεξάρτησης. Αυτή η διαδικασία, ωστόσο, έχει επισύρει αυξημένους οικονομικούς κινδύνους, καθιστώντας τις οικονομίες πιο ευάλωτες σε διεθνή χρηματοοικονομικά σοκ. Παράλληλα, οι άμεσες ξένες επενδύσεις, οι οποίες έχουν ενισχυθεί λόγω της παγκοσμιοποίησης, παίζουν καθοριστικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη, συμβάλλοντας στη συσσώρευση κεφαλαίου, στη βελτίωση του ανθρώπινου κεφαλαίου, στην ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού τομέα και στην τεχνική πρόοδο των χωρών υποδοχής. Τέλος, η τεχνολογική πρόοδος και η διεθνής οικονομική και τεχνολογική συνεργασία αποτελούν σημαντικές δυνάμεις που υποστηρίζουν την παγκόσμια οικονομική ολοκλήρωση, απαιτώντας παράλληλα από τους πολιτικούς φορείς να διαμορφώνουν στρατηγικές που θα αξιοποιούν τα οφέλη αλλά και να προστατεύουν τις οικονομίες από τους κινδύνους που εγκυμονούν σε περιόδους διεθνών χρηματοοικονομικών αναταράξεων.

1.3 Συμπεράσματα

Η οικονομική παγκοσμιοποίηση έχει αναδειχθεί ως ένας κυρίαρχος παράγοντας που διαμορφώνει τις σύγχρονες παγκόσμιες οικονομικές τάσεις. Η διεύρυνση του διεθνούς εμπορίου και η διάβρωση των εθνικών οικονομικών συνόρων έχουν αυξήσει τον ανταγωνισμό και την οικονομική αλληλεξάρτηση. Παρά τους κινδύνους που ενέχει, όπως η αυξημένη ευαλωτότητα σε διεθνή χρηματοοικονομικά σοκ, η παγκοσμιοποίηση έχει ενισχύσει τις άμεσες ξένες επενδύσεις, συμβάλλοντας στην οικονομική ανάπτυξη και την τεχνολογική πρόοδο των χωρών υποδοχής. Η κατανόηση και η ανάλυση αυτού του φαινομένου είναι κρίσιμη για τη διαμόρφωση στρατηγικών που θα μεγιστοποιούν τα οφέλη και θα ελαχιστοποιούν τους κινδύνους για τις σύγχρονες οικονομίες.

2. Κεφάλαιο 2: Άμεσες Ξένες Επενδύσεις

2.1 Εισαγωγή

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις υποδηλώνουν την είσοδο μιας εταιρείας σε έναν εγχώριο κλάδο από μια εταιρεία που ιδρύθηκε σε ξένη αγορά και αποτελούν μια καθαρή μεταφορά πραγματικού χρήματος από ένα έθνος σε άλλο (Caves, 1971). Οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ) είναι ξένες επενδύσεις που πραγματοποιούνται με σκοπό την ίδρυση ξένου υποκαταστήματος (greenfield investments) ή την απόκτηση μόνιμης συμμετοχής (έλεγχος, επί ίσοις όροις ή επί μειοψηφίας) σε ξένη επιχείρηση (M&A), γεγονός που συνεπάγεται ένα ορισμένο επίπεδο συμμετοχής στη διεύθυνση και τη διαχείριση της επιχείρησης (Santis, 2012). Σύμφωνα με τον Roeder (2016), οι ΑΞΕ ορίζονται ως η μεταφορά υλικών ή άυλων περιουσιακών στοιχείων από μια χώρα σε άλλη με σκοπό τη χρήση τους στη συγκεκριμένη χώρα για τη δημιουργία πλούτου υπό τον πλήρη ή μερικό έλεγχο του ιδιοκτήτη των περιουσιακών στοιχείων.

2.2 Ιστορικές Τάσεις των ΑΞΕ

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ), μια σημαντική δύναμη πίσω από την παγκόσμια οικονομική ολοκλήρωση, έχουν εξελιχθεί μέσα από πολλαπλά στάδια λόγω αλλαγών στις οικονομικές πολιτικές, παγκόσμιων γεγονότων και τεχνολογικών εξελίξεων (UNCTAD, 2020). Αρχικά, οι αποικιακές προσπάθειες και η εξόρυξη πόρων ώθησαν τις άμεσες ξένες επενδύσεις. Με το σχέδιο Μάρσαλ, επεκτάθηκαν μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και διευκόλυναν την ανοικοδόμηση της Ευρώπης (Jones, 1996).

Οι νεοφιλελεύθερες πολιτικές στα τέλη του 20ού αιώνα οδήγησαν σε απορρύθμιση και άνοιγμα των εθνικών οικονομιών στις διεθνείς επενδύσεις. Καθώς οι επιχειρήσεις αναζητούσαν νέες αγορές και τρόπους μείωσης του κόστους παραγωγής, αυτή η εποχή είδε μια έξαρση των ΑΞΕ, ιδίως στις αναπτυσσόμενες χώρες (Dunning, 1993).

2.3 Τα Βασικά Κίνητρα των Εταιρειών που Προβαίνουν σε ΑΞΕ

Κατά την προετοιμασία μιας συζήτησης για τα κίνητρα των άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ), είναι ζωτικής σημασίας να εξετάσουμε τόσο το θεωρητικό πλαίσιο όσο και τα εμπειρικά ευρήματα που καταδεικνύουν τους λόγους για τους οποίους οι εταιρείες αποφασίζουν να επενδύσουν στο εξωτερικό. Αυτή η ανάλυση εκτείνεται σε διάφορες οικονομικές θεωρίες και πρακτικές εκτιμήσεις, από την αναζήτηση πρόσβασης στην αγορά έως την αξιοποίηση ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων.

Οι εταιρείες που επενδύουν στο εξωτερικό οδηγούνται από μια σειρά στρατηγικών στόχων, γνωστών ως άμεσες ξένες επενδύσεις ή ΑΞΕ. Τα κίνητρα αυτά χωρίζονται σε τρεις κύριες κατηγορίες σύμφωνα με το εκλεκτικό παράδειγμα του Dunning, το οποίο συνήθως αναφέρεται ως πλαίσιο *OLI: πλεονεκτήματα ιδιοκτησίας, πλεονεκτήματα τοποθεσίας και πλεονεκτήματα εσωτερίκευσης (Dunning, 1980). Ο όρος "πλεονεκτήματα ιδιοκτησίας" περιγράφει τα ειδικά για την επιχείρηση περιουσιακά στοιχεία που είναι φθηνό να μεταφερθούν εντός της πολυεθνικής εταιρείας. Τα πλεονεκτήματα τοποθεσίας περιλαμβάνουν παράγοντες όπως οι τιμές εργασίας, το μέγεθος της αγοράς και η προσβασιμότητα των πόρων που καθιστούν το κράτος υποδοχής ένα επιθυμητό μέρος για επενδύσεις. Τα πλεονεκτήματα εσωτερίκευσης περιλαμβάνουν τη δυνατότητα εποπτείας των δραστηριοτήτων στο εξωτερικό πιο αποτελεσματικά από την αδειοδότηση ή την εξαγωγή.

Μερικές φορές οι ΑΞΕ αποδίδονται σε λόγους αναζήτησης αγοράς, όταν οι εταιρείες θέλουν να αυξήσουν τις πωλήσεις τους επιχειρώντας να εισέλθουν σε νέες περιοχές. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό όταν οι επιχειρήσεις αναζητούν προοπτικές επέκτασης σε αναδυόμενες οικονομίες ή σε κορεσμένες εγχώριες αγορές (Hymer, 1976).

Μια άλλη σημαντική κινητήρια δύναμη των ΑΞΕ είναι η αναζήτηση πόρων, όταν οι επιχειρήσεις επενδύουν για να αποκτήσουν πρόσβαση σε πόρους, όπως φυσικούς πόρους, ορισμένες εισροές ή δεξιότητες που είτε δεν είναι διαθέσιμες είτε είναι ακριβότερες στο κράτος καταγωγής τους. Αυτού του είδους οι άμεσες ξένες επενδύσεις είναι συνηθισμένες σε τομείς όπως η μεταποίηση, η εξόρυξη και το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο (Vernon, 1966).

Η επιθυμία απόκτησης στρατηγικών περιουσιακών στοιχείων, όπως εμπορικά σήματα, τεχνολογικές ικανότητες και πόροι για έρευνα και ανάπτυξη (E&A), που μπορούν να ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητα μιας εταιρείας είναι το κίνητρο για τις ΑΞΕ που επιδιώκουν στρατηγικά περιουσιακά στοιχεία. Στους κλάδους έντασης γνώσης, ο στόχος αυτός γίνεται όλο και πιο σημαντικός και οι συγχωνεύσεις και εξαγορές (Σ&Ε) χρησιμοποιούνται συχνά για την επίτευξή του (Kogut & Zander, 1993).

Οι λόγοι για τις άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) είναι πολύπλοκοι και μπορεί να διαφέρουν σημαντικά μεταξύ επιχειρήσεων, κλάδων και περιόδων. Η κατανόηση αυτών των κινήτρων είναι ζωτικής σημασίας για τους νομοθέτες που επιδιώκουν να προσελκύσουν άμεσες ξένες επενδύσεις, καθώς και για τις επιχειρήσεις που προσανατολίζονται στις διεθνείς επενδυτικές επιλογές.

Τα κίνητρα των εταιρειών που θα προβούν σε Άμεσες Ξένες Επενδύσεις διαφέρουν. Υπάρχουν οι ΑΞΕ που αναζητούν στρατηγικά περιουσιακά στοιχεία και οδηγούνται από τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, την έντονη ένταση E&A (Έρευνα & Ανάπτυξη) και τις υποστηρικτικές κυβερνητικές πολιτικές, και οι ΑΞΕ που αναζητούν την αγορά και οδηγούνται από την εξαγωγική εμπειρία και την αυξημένη εγχώρια ανταγωνιστικότητα (Lu, Liu & Wang, 2011).

Επιπλέον, κίνητρο για τις εταιρείες αποτελεί ο συνδυασμός των εσωτερικών πλεονεκτημάτων τους με τα ειδικά πλεονεκτήματα του τόπου υποδοχής, συμπεριλαμβανομένων των δυνατοτήτων της αγοράς, των πόρων και των τοπικών αλυσίδων αξίας, στοιχεία που θα οδηγήσουν εν τέλει και στην περαιτέρω ενίσχυση των εσωτερικών τους δυνατοτήτων μέσω των ΑΞΕ (Lagendijk & Hendrikx, 2009).

Τέλος, σε σύγκριση με άλλες κεφαλαιακές ροές, οι ΑΞΕ προσφέρουν πλεονέκτημα στον επιμερισμό του κινδύνου λόγω του μειωμένου ασφαλιστρου αθέτησης και της μειωμένης ευαισθησίας στις μεταβολές των περιορισμών χρηματοδότησης ενός κράτους (Albuquerque, 2005).

2.4 Επιπτώσεις στη Χώρα Υποδοχής

Οι ΑΞΕ ενισχύουν την απασχόληση, την παραγωγικότητα της εργασίας και τον εθνικό πλούτο. Έχουν επίσης θετικές δευτερογενείς επιπτώσεις, όπως την υιοθέτηση σύγχρονων μεθόδων παραγωγής και τη μεταφορά γνώσεων (Kahouli & Maktouf, 2015). Ωστόσο, οι θετικές επιπτώσεις δεν αποκλείουν το γεγονός ότι η συγκέντρωση των ξένων επενδύσεων μπορεί να έχει σημαντικό, μακροπρόθεσμο αρνητικό αντίκτυπο στην ανάπτυξη των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών, με τον αντίκτυπο αυτό να είναι μεγαλύτερος κατά την πρώτη πενταετία και να μειώνεται κατά την επόμενη δεκαπενταετία (Kentor & Boswell, 2003).

2.5 Επιπτώσεις στη Χώρα Προέλευσης

Οι ΑΞΕ ενισχύουν την παραγωγικότητα και την τοποθέτηση στην αλυσίδα αξίας, υποστηρίζοντας τις εγχώριες επενδύσεις των εταιρειών των αναδυόμενων αγορών. Αυτές οι εγχώριες επενδύσεις με τη σειρά τους ενθαρρύνουν περισσότερες επενδύσεις και ανάπτυξη (Rapanond & Cuervo-Cazurra, 2017). Επιπροσθέτως, καθιστούν τις μάρκες (brands) των εταιρειών που προβαίνουν σε ΑΞΕ αναγνωρίσιμες σε μεγαλύτερο εύρος καταναλωτών παγκοσμίως, ανεβάζοντας την αξία τους και επηρεάζοντας σημαντικά την ικανότητα μιας εταιρείας να ανταγωνίζεται σε παγκόσμιο επίπεδο, ωθώντας έτσι αλυσιδωτά στην οικονομική ευημερία της χώρας καταγωγής της εταιρείας (Torres & Lemos, 2014). Συγκεκριμένα, η ευεργετική αλληλεπίδραση μεταξύ της θεσμικής ποιότητας και των εξερχόμενων άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ) προάγει την οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξη της χώρας προέλευσης (Osabuohien-Irabor & Drapkin, 2022).

2.6 Ανακεφαλαίωση για τις ΑΞΕ

Σύμφωνα με τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (OECD, 2008), μέσω των άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ) μπορούν να δημιουργηθούν άμεσες, σταθερές και

μακροχρόνιες συνδέσεις μεταξύ των οικονομιών. Οι ΑΞΕ μπορούν να αποτελέσουν ένα πολύτιμο εργαλείο για την ανάπτυξη των τοπικών επιχειρήσεων στο σωστό πλαίσιο πολιτικής, ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα τόσο της οικονομίας που επενδύει όσο και της οικονομίας που δέχεται τις επενδύσεις (Flora & Agrawal, 2014).

Επιπλέον, τα αποτελέσματα των ερευνών δείχνουν ότι οι εθνικές επιχειρήσεις συνήθως ενισχύουν την παραγωγικότητα της εργασίας επειδή πρέπει να προστατευθούν από νέους ανταγωνιστές και να ανταποκριθούν στις αυξανόμενες απαιτήσεις των νέων επενδυτών. Αποκτούν επίσης τεχνολογικές και διοικητικές δεξιότητες από ξένες επιχειρήσεις που έχουν ήδη εγκατασταθεί στη χώρα τους. Οι ξένες επιχειρήσεις πληρώνουν το προσωπικό τους περισσότερο λόγω της ανώτερης παραγωγικότητας της εργασίας τους, γεγονός που επηρεάζει επίσης την αύξηση των μισθών των εξειδικευμένων εργαζομένων στις εθνικές επιχειρήσεις. Ως εκ τούτου, στα έθνη που δέχονται ΑΞΕ, οι μισθολογικές ανισότητες και τα χάσματα δεξιοτήτων διευρύνονται (Flora & Agrawal, 2014).

Γενικά, μπορούμε να πούμε ότι ιδιαίτερα στις αναδυόμενες και μη ανεπτυγμένες χώρες, οι άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) ενισχύουν την παραγωγικότητα, δημιουργούν νέες δυνατότητες απασχόλησης και καθιστούν τις εγχώριες οικονομίες πιο ανταγωνιστικές (Dewan, 2014). Είναι απαραίτητες για την οικονομική ανάπτυξη και πρόοδο, διότι διαδίδουν τις "βέλτιστες πρακτικές" και ενισχύουν τους επιχειρηματικούς δεσμούς πέρα από τα σύνορα (Tkalenko et al., 2022).

2.7 Συμπεράσματα

Στο παρόν κεφάλαιο, αναλύσαμε τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ), εστιάζοντας στις ιστορικές τάσεις, τα βασικά κίνητρα των επιχειρήσεων και τις επιπτώσεις τους τόσο στις χώρες υποδοχής όσο και στις χώρες προέλευσης. Οι ΑΞΕ έχουν παίξει καθοριστικό ρόλο στην παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη, διευκολύνοντας την μεταφορά κεφαλαίων και τεχνογνωσίας, και ενισχύοντας την παραγωγικότητα και την απασχόληση. Ωστόσο, παρά τις πολλές θετικές επιδράσεις τους, οι ΑΞΕ μπορούν επίσης να επιφέρουν προκλήσεις και ανισότητες, ιδιαίτερα

στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες. Συνολικά, οι ΑΞΕ αποτελούν ένα πολύτιμο εργαλείο για την οικονομική ανάπτυξη, όταν υιοθετούνται κατάλληλες πολιτικές που μεγιστοποιούν τα οφέλη και ελαχιστοποιούν τα αρνητικά τους αποτελέσματα.

3. Κεφάλαιο 3: Πολιτικός Κίνδυνος

3.1 Εισαγωγή

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις, κυρίως στις αναπτυσσόμενες οικονομίες της αγοράς, έχουν επηρεαστεί σε μεγάλο βαθμό από τις παγκόσμιες πηγές κινδύνου και την αυξημένη ολοκλήρωση των αγορών (Albuquerque et al., 2005). Η ιδέα του κινδύνου μπορεί να χρησιμεύσει ως καθρέφτης που αντανακλά τα συμφέροντα, τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα διαφορετικών τομέων, υποδεικνύοντας την ανάγκη συνεργασίας για την εμβάθυνση της κατανόησης της έννοιας (Althaus, 2005).

Συγκεκριμένα, ο όρος "πολιτικός κίνδυνος" αναφέρεται σε γεγονότα και διαδικασίες στην πολιτική που έχουν τη δυνατότητα να διαταράξουν τις διακρατικές επενδύσεις, το εμπόριο και τις συναλλαγές, καθώς και να θέσουν σε κίνδυνο τη συνέχεια, τη σταθερότητα και την τάξη στις διεθνείς σχέσεις (Jarvis & Griffiths, 2007). Ο πολιτικός κίνδυνος είναι ένα φαινόμενο που συνεπάγεται αβεβαιότητα στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε δυσμενή αποτελέσματα και μεροληψία μεταξύ των πολιτικών παραγόντων (Alymona, 2021). Στις πολυεθνικές επιχειρήσεις, ο πολιτικός κίνδυνος είναι μια έννοια που μπορεί να συμπεριληφθεί στις διαδικασίες σχεδιασμού ή λήψης αποφάσεων (Kobrin, 1979), καθώς δημιουργεί πιθανότητες οι επενδύσεις να υποστούν ζημίες ως αποτέλεσμα των αποφάσεων της κυβερνητικής πολιτικής.

Σαφώς, ως φαινόμενο αυξάνεται κατά τη διάρκεια των χρηματοπιστωτικών κρίσεων, ως αποτέλεσμα των διαφορών σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι ενδιαφερόμενοι θα μοιράζονταν τις ζημίες που είχαν προκύψει (Kudrna & Gabor, 2013).

3.2 Ο Αντίκτυπος του Πολιτικού Κινδύνου στις ΑΞΕ

Οι πολυεθνικές εταιρείες που σκέφτονται για άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) έπρεπε πάντα να λαμβάνουν υπόψη τους τον πολιτικό κίνδυνο. Ο πολιτικός κίνδυνος είναι η πιθανότητα πολιτικές ενέργειες, γεγονότα ή συνθήκες να επηρεάσουν ουσιαστικά την κερδοφορία μιας εμπορικής επένδυσης (Kobrin, 1979). Ο πολιτικός κίνδυνος έγινε πιο πολύπλοκος με το τέλος του Ψυχρού Πολέμου και τις επακόλουθες γεωπολιτικές αναταραχές, δημιουργώντας νέες δυσκολίες και ευκαιρίες για τους επενδυτές.

Λόγω της υπόσχεσής τους για οικονομική πρόοδο, οι αναδυόμενες αγορές έχουν προσελκύσει ΑΞΕ παρά τον αυξημένο πολιτικό τους κίνδυνο. Ωστόσο, γεγονότα όπως η απαλλοτρίωση περιουσιακών στοιχείων, το μεταβαλλόμενο ρυθμιστικό περιβάλλον και το ασταθές πολιτικό κλίμα μπορούν να αποθαρρύνουν τις επενδύσεις. Οι επενδυτές προσπάθησαν να σταθμίσουν τους υψηλότερους κινδύνους έναντι της πιθανότητας υψηλότερων απολαβών, και η δεκαετία του 1990 και οι αρχές της δεκαετίας του 2000 προσέφεραν επαρκή στοιχεία για το πώς οι πολιτικές αναταραχές και συγκρούσεις σε μέρη όπως η Ανατολική Ευρώπη, η Λατινική Αμερική και τμήματα της Ασίας επηρέασαν τις ροές ΑΞΕ (Li & Resnick, 2003).

Οι πρόσφατες τάσεις δείχνουν ότι οι άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) που αναζητούν στρατηγικά περιουσιακά στοιχεία αποκτούν όλο και μεγαλύτερη σημασία. Σε αυτές τις επενδύσεις, οι εταιρείες επενδύουν σε πολιτικά επικίνδυνες περιοχές για να αποκτήσουν περιουσιακά στοιχεία όπως τεχνολογία και εμπορικά σήματα. Συχνά χρησιμοποιούν εξελιγμένες στρατηγικές μετριασμού του κινδύνου για να περιηγηθούν στις πολυπλοκότητες αυτών των περιβαλλόντων (UNCTAD, 2020).

3.3 Συμπέρασμα

Οι ΑΞΕ και ο πολιτικός κίνδυνος έχουν μια δυναμική σχέση που αντανακλά τις ευρύτερες αλλαγές στις διεθνείς σχέσεις και το παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον. Παρόλο που ο

πολιτικός κίνδυνος αποτελεί εμπόδιο για τις άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ), η διασύνδεση της παγκόσμιας οικονομίας έχει καταστήσει ζωτικής σημασίας για τις πολυεθνικές εταιρείες την κατανόηση και τη διαχείριση του πολιτικού κινδύνου (Buckley et al., 2007).

3.4 Θεωρητικό Πλαίσιο Πολιτικού Κινδύνου

Για την αντιμετώπιση του αντίκτυπου του πολιτικού κινδύνου στις άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ), έχουν αναπτυχθεί διάφορα θεωρητικά πλαίσια και μοντέλα για την κατανόηση και την αξιολόγηση της επιρροής του πολιτικού περιβάλλοντος στις επενδυτικές αποφάσεις. Αυτές οι θεωρίες προσφέρουν πληροφορίες για το πώς οι πολυεθνικές εταιρείες αντιλαμβάνονται και διαχειρίζονται τους πολιτικούς κινδύνους όταν επενδύουν στο εξωτερικό. Ακολουθεί μια εισαγωγή σε ορισμένες από τις βασικές θεωρίες και μοντέλα που σχετίζονται με τους πολιτικούς κινδύνους στις ΑΞΕ.

3.5 Εισαγωγή στις Θεωρίες και τα Μοντέλα του Πολιτικού Κινδύνου στις ΑΞΕ

3.5.1 Μοντέλο Αξιολόγησης του Πολιτικού Κινδύνου

Ένα πλαίσιο για την αξιολόγηση των πιθανών επιπτώσεων των πολιτικών ενεργειών και αποτελεσμάτων στη λειτουργία και την οικονομική επιτυχία των επενδύσεων στο εξωτερικό προσφέρεται από το Μοντέλο Αξιολόγησης Πολιτικού Κινδύνου. Η έννοια αυτή δημιουργήθηκε από τον Kobrin (1979) για την ταξινόμηση των πολιτικών κινδύνων σε μακρο- και μικροεπίπεδα. Οι μακροοικονομικοί πολιτικοί κίνδυνοι περιλαμβάνουν εθνικά προβλήματα, όπως συγκρούσεις, μεταβολές στην πολιτική ηγεσία και δημοσιονομικές πολιτικές που επηρεάζουν όλες τις επιχειρήσεις. Οι μικροπολιτικοί κίνδυνοι, από την άλλη πλευρά, είναι ανησυχίες που αφορούν αποκλειστικά μια επιχείρηση ή έναν κλάδο, όπως η φορολογία, οι νόμοι και η απόρριψη συμβάσεων (Kobrin, 1979).

3.5.2 Εκλεκτικό Παράδειγμα (OLI)

Σύμφωνα με το Εκλεκτικό Παράδειγμα του Dunning, το οποίο μερικές φορές είναι γνωστό ως πλαίσιο OLI, τρεις τύποι πλεονεκτημάτων - πλεονεκτήματα ιδιοκτησίας, πλεονεκτήματα θέσης και πλεονεκτήματα εσωτερίκευσης - επηρεάζουν τις άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ). Το πλαίσιο αυτό περιλαμβάνει τον πολιτικό κίνδυνο ως κρίσιμο πλεονέκτημα ή μειονέκτημα θέσης, αν και δεν αποτελεί το μοναδικό σημείο εστίασής του. Οι αποφάσεις των επιχειρήσεων να επενδύσουν επηρεάζονται από την πολιτική σταθερότητα και το ρυθμιστικό πλαίσιο του κράτους υποδοχής ως μέρος των εκτιμήσεών τους σχετικά με την τοποθεσία (Dunning, 1988).

3.5.3 Θεσμική Θεωρία

Το θεσμικό περιβάλλον μιας χώρας, το οποίο περιλαμβάνει τους πολιτικούς, οικονομικούς και κοινωνικούς θεσμούς της, λέγεται ότι έχει σημαντικό αντίκτυπο στις άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ), σύμφωνα με τη θεσμική θεωρία. Αναλυτικότερα, οι Peng, Wang και Jiang (2008) επισημαίνουν ότι οι πολυεθνικές εταιρείες πρέπει να διαπραγματεύονται τις θεσμικές αποχρώσεις των εθνών στα οποία δραστηριοποιούνται, σταθμίζοντας τα πλεονεκτήματα της επένδυσης έναντι των πιθανών κινδύνων που συνδέονται με την πολιτική απροβλεψία και τις κανονιστικές αλλαγές.

3.5.4 Μοντέλο Πολιτικής Διαπραγμάτευσης

Σύμφωνα με το μοντέλο πολιτικής διαπραγμάτευσης, οι ΑΞΕ είναι το αποτέλεσμα διαπραγματεύσεων μεταξύ της κυβέρνησης υποδοχής και της επενδυτικής εταιρείας. Το μοντέλο αυτό υποθέτει ότι και τα δύο μέρη διαθέτουν πόρους που το καθένα θα ήθελε να έχει, και ότι η σχετική διαπραγματευτική ισχύς κάθε μέρους θα καθορίσει πώς θα εξελιχθούν οι ΑΞΕ. Δεδομένου του δυναμικού και ενίοτε απρόβλεπτου χαρακτήρα των πολιτικών συνθηκών, ο

πολιτικός κίνδυνος προκύπτει από τη δυνατότητα της κυβέρνησης υποδοχής να μεταβάλει τους όρους δέσμευσης εις βάρος της πολυεθνικής εταιρείας (Vernon, 1971).

3.5.5 Ολοκληρωμένο Πλαίσιο Διαχείρισης Κινδύνων

Σύμφωνα με αυτό το παράδειγμα, οι επιχειρήσεις θα πρέπει να ενσωματώσουν τη διαχείριση του πολιτικού κινδύνου στο σύνολο της στρατηγικής τους για τη διαχείριση κινδύνων και να υιοθετήσουν μια ολιστική προσέγγιση για τον έλεγχό του. Μια τέτοια στρατηγική συνεπάγεται την ενεργό παρακολούθηση και αντίδραση στις πολιτικές μεταβολές κατά τη διάρκεια της επένδυσης, εκτός από τον εντοπισμό και τη μείωση των κινδύνων πριν από την επένδυση (Miller, 1992).

3.6 Υπάρχουσα Έρευνα για τους Πολιτικούς Κινδύνους στις ΑΞΕ

3.6.1 Επίδραση των Πολιτικών Κινδύνων στις Ροές ΑΞΕ

Μεγάλος αριθμός ερευνών έχει δείξει ότι οι ροές ΑΞΕ και ο πολιτικός κίνδυνος συσχετίζονται αρνητικά. Τα υψηλά επίπεδα πολιτικής αστάθειας, όπως η συνεχιζόμενη βία, οι συχνές κυβερνητικές αλλαγές και η διαφθορά, αποτρέπουν τις άμεσες ξένες επενδύσεις. Σε μια εμπειρική διερεύνηση αυτής της σχέσης, ο Jensen (2003) ανακάλυψε ότι ο πολιτικός κίνδυνος αποθαρρύνει σημαντικά τις επενδύσεις, με τις επιχειρήσεις να επιλέγουν να εγκατασταθούν σε έθνη με σταθερά και προβλέψιμα πολιτικά συστήματα.

3.6.2 Τομεακές Επιπτώσεις

Δεν επηρεάζεται κάθε κλάδος από τον πολιτικό κίνδυνο με τον ίδιο τρόπο όπως άλλοι. Ο πολιτικός κίνδυνος είναι ιδιαίτερα διαδεδομένος σε κλάδους που απαιτούν μεγάλες, μακροπρόθεσμες επενδύσεις, όπως οι υποδομές και οι φυσικοί πόροι. Οι επιχειρήσεις σε αυτούς τους κλάδους χρησιμοποιούν συχνά πολύπλοκες τεχνικές διαχείρισης του πολιτικού κινδύνου για να μειώσουν την έκθεσή τους, όπως δείχνουν οι Henisz και Zelner (2001). Αυτές οι τακτικές περιλαμβάνουν επενδύσεις σε χώρες με ισχυρές νομικές εγγυήσεις για τους ξένους επενδυτές και διαπραγματεύσεις για συμφέρουσες συμβάσεις με τις κυβερνήσεις των χωρών υποδοχής.

3.6.2 Στρατηγικές για τον Μετριασμό του Πολιτικού Κινδύνου

Οι μελέτες έχουν επίσης επικεντρωθεί στη διαχείριση και τον μετριασμό των πολιτικών κινδύνων από τις επιχειρήσεις. Για να μειώσουν τον κίνδυνο, οι πολυεθνικές επιχειρήσεις συχνά συνδυάζουν διάφορες τακτικές, όπως η διαφοροποίηση, η ασφάλιση και η δημιουργία τοπικών συμμαχιών. Οι Globberman και Shapiro (2003) τονίζουν την ανάγκη κατανόησης του πολιτικού και νομικού τοπίου σε μια δεδομένη περιοχή και συμβουλεύουν τις επιχειρήσεις να εφαρμόζουν προσαρμόσιμα επενδυτικά σχέδια που μπορούν να τροποποιούνται ανάλογα με τις μεταβαλλόμενες πολιτικές συνθήκες.

3.6.3 Ο Ρόλος των Διμερών Επενδυτικών Συνθηκών (ΔΕΣ) και της Διεθνούς Διαιτησίας

Οι διεθνείς διαδικασίες διαιτησίας και οι διμερείς επενδυτικές συνθήκες (ΔΕΣ) έχουν καταστεί βασικά μέσα για τη μείωση του πολιτικού κινδύνου. Η διεθνής διαιτησία προσφέρει ένα σύστημα επίλυσης διαφορών, ενώ οι ΔΕΣ παρέχουν νομικές εγγυήσεις για τους επενδυτές κατά

της απαλλοτρίωσης και της αθέμιτης μεταχείρισης. Σύμφωνα με έρευνα των Neumayer και Spess (2005), οι ΔΕΣ ενισχύουν δραματικά τις ροές ΑΞΕ μειώνοντας τον πολιτικό κίνδυνο.

3.6.4 Αναδυόμενες Αγορές και Πολιτικός Κίνδυνος

Ο υψηλός πολιτικός κίνδυνος και οι μεγάλες δυνητικές αποδόσεις για τους επενδυτές κυριαρχούν στις αναδυόμενες αγορές. Παρά το γεγονός ότι οι πολιτικοί κίνδυνοι είναι υψηλότεροι σε ορισμένες περιοχές, η έρευνα δείχνει ότι οι επιχειρήσεις συχνά αναλαμβάνουν αυτούς τους κινδύνους λόγω των προοπτικών ανάπτυξης που παρουσιάζουν. Χρησιμοποιώντας τα τοπικά δίκτυα και την τεχνογνωσία, οι Wright κ.ά. (2005) συμβουλεύουν τις πολυεθνικές που εισέρχονται στις αναδυόμενες αγορές να συνάπτουν στρατηγικές σχέσεις με τοπικές επιχειρήσεις προκειμένου να μειώσουν τον πολιτικό κίνδυνο.

3.7 Κενά στη Βιβλιογραφία για τους Πολιτικούς Κινδύνους στις ΑΞΕ

Ο εντοπισμός κενών στη βιβλιογραφία σχετικά με τους πολιτικούς κινδύνους στις άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) περιλαμβάνει μια κριτική εξέταση της υπάρχουσας έρευνας για να εντοπιστούν οι τομείς που στερούνται ολοκληρωμένης κατανόησης ή εμπειρικών στοιχείων. Η αντιμετώπιση αυτών των κενών παρέχει ευκαιρίες για περαιτέρω μελέτη και συμβάλλει σε μια πιο διαφοροποιημένη κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι πολιτικοί κίνδυνοι επηρεάζουν τις ΑΞΕ. Ακολουθούν διάφορα εντοπισμένα κενά στη βιβλιογραφία, δομημένα για ακαδημαϊκή συζήτηση.

3.7.1 Ποσοτική Μέτρηση του Πολιτικού Κινδύνου

Η σχέση μεταξύ του πολιτικού κινδύνου και των άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ) έχει αποτελέσει αντικείμενο πολλών ερευνών, αλλά η δημιουργία και η χρήση συνεπών, ποσοτικών

μετρήσεων του πολιτικού κινδύνου είναι αξιοσημείωτα ελλιπής. Οι προηγούμενες έρευνες χρησιμοποιούσαν συχνά ποιοτικές αξιολογήσεις ή δείκτες για να συνδυάσουν διάφορες συνιστώσες κινδύνου, οι οποίες ενδέχεται να μην αντιπροσωπεύουν επαρκώς τις αποχρώσεις ή τις ιδιαιτερότητες του πολιτικού κινδύνου που είναι σημαντικές για τις επιλογές των ΑΞΕ. Οι Bekaert, Harvey και Lundblad (2011) προτείνουν ότι η μελλοντική έρευνα θα πρέπει να επικεντρωθεί στη δημιουργία πιο σύνθετων, ειδικών για τον κλάδο δεικτών πολιτικού κινδύνου.

3.7.2 Μακροπρόθεσμες Επιπτώσεις του Πολιτικού Κινδύνου στις ΑΞΕ

Στην πλειονότητα των ερευνών δίνεται λιγότερη έμφαση στις μακροπρόθεσμες συνέπειες υπέρ της εξέτασης των άμεσων ή βραχυπρόθεσμων επιπτώσεων του πολιτικού κινδύνου στις ροές ΑΞΕ. Είναι σημαντικό να κατανοηθούν οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις του πολιτικού κινδύνου στις άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ), ιδίως όταν πραγματοποιούνται επενδύσεις σε τομείς όπως οι υποδομές ή η ενέργεια που απαιτούν μακρά περίοδο κύησης. Μελέτες με διαχρονικό σχεδιασμό μπορούν να ρίξουν φως στις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις του πολιτικού κινδύνου και στην αποτελεσματικότητα των τακτικών μείωσης του κινδύνου (Li, 2009).

3.7.3 Ο Ρόλος των Ψηφιακών Τεχνολογιών και των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης

Ο αντίκτυπος των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και της ψηφιακής τεχνολογίας στην αξιολόγηση και τον χειρισμό του πολιτικού κινδύνου από τις πολυεθνικές εταιρείες παραμένει σε μεγάλο βαθμό ανεξερεύνητος στη βιβλιογραφία. Ο τρόπος με τον οποίο οι ψηφιακές πλατφόρμες επηρεάζουν τη διάθεση των επενδυτών και τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων στο πλαίσιο του πολιτικού κινδύνου αποτελούν ένα σημαντικό κενό σε μια εποχή όπου οι πληροφορίες κυκλοφορούν γρήγορα. Οι μελέτες θα πρέπει να εξετάσουν τον τρόπο με τον οποίο οι ΑΞΕ και ο πολιτικός κίνδυνος επηρεάζονται από την ψηφιακή τεχνολογία (Williams & McGuire, 2010).

3.7.4 Συγκριτικές Μελέτες σε Περιφέρειες και Τομείς

Χρειάζονται περισσότερες συγκριτικές μελέτες που να εξετάζουν τον τρόπο με τον οποίο ο πολιτικός κίνδυνος επηρεάζει τις ΑΞΕ σε διάφορους τομείς και τοποθεσίες. Ενώ ορισμένες μελέτες επικεντρώνονται σε συγκεκριμένα έθνη ή τομείς της οικονομίας, η ενδελεχής συγκριτική ανάλυση μπορεί να αποκαλύψει τάσεις και διαφοροποιήσεις στον τρόπο με τον οποίο ο πολιτικός κίνδυνος επηρεάζει τις άμεσες ξένες επενδύσεις. Αυτό θα διευκόλυνε τη δημιουργία πιο εστιασμένων στρατηγικών διαχείρισης του πολιτικού κινδύνου (Dunning & Lundan, 2008).

3.7.5 Επίδραση του Πολιτικού Κινδύνου στις Μετα-Επενδυτικές Δραστηριότητες

Η ανάλυση του τρόπου με τον οποίο ο πολιτικός κίνδυνος επηρεάζει τις δραστηριότητες των ξένων επενδυτών μετά την είσοδο είναι ένας άλλος τομέας που λείπει από τη βιβλιογραφία. Η κατανόηση των συνεχών δυσκολιών και ευκαιριών που επιφέρει ο πολιτικός κίνδυνος στο κράτος υποδοχής είναι εξίσου κρίσιμη με τη λήψη της απόφασης για επένδυση. Η έρευνα μπορεί να επικεντρωθεί στις επιχειρησιακές τακτικές που χρησιμοποιούν οι πολυεθνικές εταιρείες για τη διαχείριση του πολιτικού κινδύνου μετά την πραγματοποίηση μιας επένδυσης (Meyer, Estrin, Bhaumik, & Peng, 2009).

3.8 Τύποι Πολιτικών Κινδύνων

Η αναγνώριση και ο ορισμός των διαφόρων πολιτικών κινδύνων είναι ζωτικής σημασίας για την κατανόηση των επιπτώσεών τους στις άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ). Ο πολιτικός κίνδυνος περιλαμβάνει την πιθανότητα ότι πολιτικές αποφάσεις, γεγονότα ή συνθήκες θα επηρεάσουν σημαντικά την κερδοφορία ή τα αποτελέσματα μιας επιχειρηματικής επένδυσης. Παρακάτω παρατίθενται ορισμοί για βασικούς τύπους πολιτικών κινδύνων.

3.9 Διάφοροι Πολιτικοί Κίνδυνοι στις ΑΞΕ

3.9.1 Αστάθεια Πολιτικής

Η πιθανότητα απότομων αλλαγών στους κυβερνητικούς κανονισμούς που θα μπορούσαν να επηρεάσουν τις επενδύσεις και τις εταιρικές δραστηριότητες αναφέρεται ως αστάθεια πολιτικής. Οι αλλαγές στους εμπορικούς φραγμούς, τις νομισματικές πολιτικές, τους επενδυτικούς κανόνες και τους φορολογικούς νόμους αποτελούν παραδείγματα αυτού του είδους. Η απρόβλεπτη πολιτική οδηγεί σε ένα αβέβαιο εταιρικό κλίμα, καθιστώντας τον μακροπρόθεσμο σχεδιασμό και τις επενδυτικές αποφάσεις πιο δύσκολες (Rodrik, 1991).

3.9.2 Ρυθμιστικές Αλλαγές

Οι τροποποιήσεις των νόμων και των κανόνων που ελέγχουν τις εμπορικές δραστηριότητες σε ένα κράτος αναφέρονται ως ρυθμιστικές μεταρρυθμίσεις. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει τροποποιήσεις στις κατευθυντήριες γραμμές εταιρικής διακυβέρνησης, στην περιβαλλοντική νομοθεσία, στην εργατική νομοθεσία και στους ελέγχους συναλλάγματος. Παρόλο που οι νομοθετικές τροποποιήσεις αποσκοπούν συχνά στη βελτίωση των ρυθμίσεων των επιχειρήσεων, ενδέχεται να δημιουργήσουν δυσκολίες για τις τρέχουσες επενδύσεις λόγω της μεταβολής των λειτουργικών συνθηκών και των δαπανών τους (Jensen, 2003).

3.9.3 Διαφθορά

Η κατάχρηση της δημόσιας εξουσίας για ιδιωτικό όφελος είναι γνωστή ως διαφθορά και σε πολλά έθνη αποτελεί σοβαρό πολιτικό κίνδυνο. Μπορεί να λάβει πολλές διαφορετικές μορφές, όπως ο νεποτισμός, η υπεξαίρεση και η δωροδοκία. Σύμφωνα με τον Mauro (1995), η διαφθορά

αποτελεί σοβαρή απειλή για το κράτος δικαίου, αυξάνει το κόστος συναλλαγών και δημιουργεί ανησυχία στους διεθνείς επενδυτές.

3.9.4 Γεωπολιτικά Γεγονότα

Μια ποικιλία παγκόσμιων πολιτικών γεγονότων, συμπεριλαμβανομένων των πολέμων, των εδαφικών διαφορών, των κυρώσεων και των διπλωματικών διαφορών, μπορούν να επηρεάσουν το επενδυτικό κλίμα. Τα γεγονότα αυτά αναφέρονται ως γεωπολιτικά γεγονότα. Σύμφωνα με τους Gartzke και Rohner (2011), τα γεγονότα αυτά μπορεί να προκαλέσουν διαταραχές στην αλυσίδα εφοδιασμού, ασταθείς αγορές και κινδύνους για τους ανθρώπους και τις περιουσίες στις περιοχές που επηρεάζονται.

3.9.5 Κοινωνικές και Πολιτικές Αναταραχές

Οι πολιτικές και οι κοινωνικές αναταραχές, όπως οι απεργίες, οι ταραχές και οι διαμαρτυρίες, είναι εκδηλώσεις κοινωνικής δυσαρέσκειας που έχουν τη δυνατότητα να διακόψουν την οικονομική δραστηριότητα και τις λειτουργίες των εταιρειών. Σύμφωνα με τους Alesina κ.ά. (1996), τέτοια γεγονότα μπορεί να οδηγήσουν σε λειτουργικές διαταραχές, καταστροφές περιουσίας και αλλαγές στην κρατική πολιτική ως απάντηση στα κοινωνικά αιτήματα.

3.9.6 Απαλλοτρίωση και Εθνικοποίηση

Οι όροι "απαλλοτρίωση" και "εθνικοποίηση" περιγράφουν τη δυνατότητα μιας κυβέρνησης να καταλάβει ιδιωτική περιουσία ή επιχειρήσεις, ανεξάρτητα από το αν παρέχεται ή όχι δίκαιη αποζημίωση. Ο κίνδυνος αυτός είναι ιδιαίτερα σημαντικός σε τομείς όπως οι φυσικοί πόροι, οι επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας και οι τηλεπικοινωνίες που θεωρούνται στρατηγικοί ή ουσιώδεις για τα εθνικά συμφέροντα (Minor, 1994).

3.10 Πραγματικά Παραδείγματα Πολιτικών Κινδύνων στις ΑΞΕ

Η ενσωμάτωση πραγματικών παραδειγμάτων στη συζήτηση για τους πολιτικούς κινδύνους στις άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) μπορεί να καταδείξει με παραστατικό τρόπο τον αντίκτυπο αυτών των κινδύνων στις παγκόσμιες επιχειρηματικές δραστηριότητες. Ακολουθούν παραδείγματα για κάθε τύπο πολιτικού κινδύνου:

3.10.1 Πολιτική Αστάθεια: Αργεντινή

Το 2019, η Αργεντινή επέβαλε νομισματικούς ελέγχους για να σταθεροποιήσει το νόμισμα και την οικονομία της εν μέσω σοβαρής χρηματοπιστωτικής κρίσης. Αυτή η ξαφνική αλλαγή πολιτικής επηρέασε τις ξένες εταιρείες, περιορίζοντας τη δυνατότητά τους να μεταφέρουν κέρδη εκτός της χώρας και επηρεάζοντας την επενδυτική εμπιστοσύνη (BBC News, 2019).

3.10.2 Ρυθμιστικές Αλλαγές: Κανονισμοί της Ινδίας για το Ηλεκτρονικό Εμπόριο

Το 2018, η Ινδία εισήγαγε νέους κανονισμούς για το ηλεκτρονικό εμπόριο, οι οποίοι επηρέασαν ξένους κολοσσούς λιανικού εμπορίου, όπως η Amazon και η Walmart. Οι κανονισμοί έθεσαν περιορισμούς στις διαδικτυακές πωλήσεις και απαίτησαν από τις εταιρείες αυτές να αλλάξουν σημαντικά τα επιχειρηματικά τους μοντέλα, παρουσιάζοντας τον τρόπο με τον οποίο οι κανονιστικές αλλαγές μπορούν να διαταράξουν τις δραστηριότητες (BBC News, 2019).

3.10.3 Διαφθορά: Petrobras στη Βραζιλία

Το σκάνδαλο της Petrobras, το οποίο ήρθε στο φως το 2014, αφορούσε ένα τεράστιο δίκτυο διαφθοράς, συμπεριλαμβανομένης της δωροδοκίας, εντός της κρατικά ελεγχόμενης πετρελαϊκής εταιρείας και της κυβέρνησης της Βραζιλίας. Το σκάνδαλο αυτό όχι μόνο οδήγησε σε σημαντικές οικονομικές απώλειες για την Petrobras, αλλά και απέτρεψε τις ξένες επενδύσεις λόγω ανησυχιών σχετικά με τη διακυβέρνηση και τη διαφάνεια (The Guardian, 2015).

3.10.4 Γεωπολιτικά Γεγονότα: Εμπορικός Πόλεμος ΗΠΑ-Κίνας

Ο εμπορικός πόλεμος μεταξύ των ΗΠΑ και της Κίνας, ο οποίος κλιμακώθηκε το 2018, είχε ως αποτέλεσμα την επιβολή δασμών σε αγαθά αξίας εκατοντάδων δισεκατομμυρίων δολαρίων. Αυτή η γεωπολιτική ένταση διατάραξε τις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού, επηρέασε την πρόσβαση στις αγορές και δημιούργησε αβεβαιότητα για τους ξένους επενδυτές και στις δύο χώρες (Reuters, 2019).

3.10.5 Κοινωνικές Αναταραχές και Πολιτικές Διαταραχές: Χονγκ Κονγκ

Οι διαμαρτυρίες του Χονγκ Κονγκ το 2019-2020 κατά των προτεινόμενων νόμων περί έκδοσης και οι εκκλήσεις για δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις παρουσίασαν σημαντικές προκλήσεις για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην περιοχή. Οι αναταραχές οδήγησαν σε διαταραχές, ζημιές σε περιουσίες και προκάλεσαν ανησυχίες σχετικά με τη σταθερότητα και την ελκυστικότητα του Χονγκ Κονγκ ως οικονομικού και επιχειρηματικού κόμβου (CNN, 2021).

3.10.6 Απαλλοτρίωση και Εθνικοποίηση: Βενεζουέλα

Στα τέλη της δεκαετίας του 2000, η Βενεζουέλα υπό τον πρόεδρο Ούγκο Τσάβες εθνικοποίησε αρκετά πετρελαϊκά έργα και περιουσιακά στοιχεία που ανήκαν σε ξένες εταιρείες, συμπεριλαμβανομένων των ExxonMobil και ConocoPhillips. Η κίνηση αυτή, που αποσκοπούσε στην απόκτηση μεγαλύτερου ελέγχου επί των πετρελαϊκών αποθεμάτων της χώρας, οδήγησε σε νομικές μάχες και μείωσε σημαντικά τις ξένες επενδύσεις στον πετρελαϊκό τομέα της Βενεζουέλας (BBC News, 2014).

3.11 Συμπεράσματα

Το κεφάλαιο αυτό εστιάζει στην έννοια του πολιτικού κινδύνου και τον αντίκτυπό του στις άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ). Ο πολιτικός κίνδυνος αναφέρεται σε γεγονότα και διαδικασίες στην πολιτική που μπορούν να διαταράξουν τις διακρατικές επενδύσεις και το εμπόριο, και να θέσουν σε κίνδυνο τη σταθερότητα στις διεθνείς σχέσεις. Ο κίνδυνος αυτός αποτελεί σημαντικό παράγοντα για τις πολυεθνικές εταιρείες, οι οποίες πρέπει να τον ενσωματώσουν στις στρατηγικές λήψης αποφάσεων και σχεδιασμού τους.

Ο πολιτικός κίνδυνος περιλαμβάνει διάφορες μορφές, όπως η αστάθεια πολιτικής, οι ρυθμιστικές αλλαγές, η διαφθορά, τα γεωπολιτικά γεγονότα, οι κοινωνικές και πολιτικές αναταραχές, και η απαλλοτρίωση. Οι πολυεθνικές εταιρείες αντιμετωπίζουν αυτούς τους κινδύνους μέσω στρατηγικών μετριασμού, όπως η διαφοροποίηση, η ασφάλιση και οι τοπικές συμμαχίες.

Η σχέση μεταξύ πολιτικού κινδύνου και ΑΞΕ είναι δυναμική και επηρεάζεται από ευρύτερες αλλαγές στο διεθνές οικονομικό περιβάλλον. Παρά τους κινδύνους, οι αναδυόμενες αγορές συνεχίζουν να προσελκύουν ΑΞΕ λόγω των υψηλών δυνατοτήτων αποδοχής. Οι εταιρείες επενδύουν σε πολιτικά επικίνδυνες περιοχές για να αποκτήσουν στρατηγικά περιουσιακά

στοιχεία και εφαρμόζουν εξελιγμένες στρατηγικές μετριασμού για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις.

Η κατανόηση και η διαχείριση του πολιτικού κινδύνου είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχία των πολυεθνικών εταιρειών σε ένα παγκοσμιοποιημένο οικονομικό περιβάλλον. Οι θεωρίες και τα μοντέλα που αναπτύχθηκαν για την αξιολόγηση του πολιτικού κινδύνου παρέχουν τα εργαλεία για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων και τη λήψη ενημερωμένων επενδυτικών αποφάσεων.

4. Κεφάλαιο 4: Επίδραση Πολιτικού Κινδύνου στις ΑΞΕ

4.1 Εισαγωγή

Στο τέταρτο κεφάλαιο της εργασίας αυτής, θα αναλύσουμε τον τρόπο με τον οποίο οι πολιτικοί κίνδυνοι επηρεάζουν τις άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) κατά τα διάφορα στάδια της διαδικασίας τους. Η διερεύνηση αυτή καλύπτει τις φάσεις της εισόδου, της λειτουργίας και της εξόδου των ΑΞΕ, προσφέροντας μια ολοκληρωμένη κατανόηση των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι πολυεθνικές εταιρείες σε ένα ασταθές πολιτικό περιβάλλον. Επιπλέον, θα εξετάσουμε τις στρατηγικές που μπορούν να υιοθετήσουν οι επιχειρήσεις για την αποτελεσματική διαχείριση αυτών των κινδύνων. Η κατανόηση των πολιτικών κινδύνων είναι ζωτικής σημασίας για τη διαμόρφωση βιώσιμων στρατηγικών επενδύσεων και την προστασία των επιχειρηματικών συμφερόντων σε παγκόσμιο επίπεδο.

4.2 Ανάλυση του Τρόπου με τον οποίο οι Πολιτικοί Κίνδυνοι επηρεάζουν τα διάφορα στάδια της διαδικασίας ΑΞΕ (Είσοδος, Λειτουργία και Έξοδος)

Η ανάλυση του αντίκτυπου των πολιτικών κινδύνων στα διάφορα στάδια της διαδικασίας των άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ) προσφέρει μια ολοκληρωμένη κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι κίνδυνοι αυτοί επηρεάζουν τις πολυεθνικές εταιρείες (πολυεθνικές) καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής των επενδύσεών τους. Η ανάλυση αυτή θα καλύψει τα στάδια εισόδου, λειτουργίας και εξόδου, παρέχοντας γνώσεις σχετικά με τις στρατηγικές που μπορούν να υιοθετήσουν οι επιχειρήσεις για την αποτελεσματική διαχείριση αυτών των κινδύνων.

4.3 Επίδραση των Πολιτικών Κινδύνων στη Διαδικασία των ΑΞΕ

4.3.1 Στάδιο Εισόδου

Οι πολιτικές ανησυχίες μπορούν να έχουν μεγάλο αντίκτυπο στη διαδικασία λήψης αποφάσεων των πολυεθνικών επιχειρήσεων στο στάδιο της εισόδου, επηρεάζοντας τη χώρα, τον κλάδο και τη μέθοδο εισόδου που επιλέγουν. Επειδή οι επιχειρήσεις δεν είναι σίγουρες για το μελλοντικό επιχειρηματικό κλίμα και το ρυθμιστικό τοπίο στη χώρα υποδοχής, τα υψηλά επίπεδα κυβερνητικής αστάθειας και οι ρυθμιστικές αλλαγές ενδέχεται να αποθαρρύνουν τις επενδύσεις. Οι περιοριστικοί νόμοι που αφορούν την ξένη ιδιοκτησία, για παράδειγμα, ή οι απότομες τροποποιήσεις των επενδυτικών κατευθυντήριων γραμμών μπορεί να αναγκάσουν τις επιχειρήσεις να επανεκτιμήσουν ή να αναβάλουν τα επενδυτικά τους σχέδια (Jensen, 2003). Επιπλέον, καθώς μπορεί να απαιτούνται πρόσθετες ανεπίσημες εισφορές για την παράκαμψη των γραφειοκρατικών διαδικασιών, η διαφθορά στο στάδιο της εισόδου μπορεί να αυξήσει το κόστος έναρξης μιας επιχείρησης (Mauro, 1995).

4.3.2 Στάδιο Λειτουργίας

Μετά την εγκατάστασή τους, οι πολυεθνικές εταιρείες πρέπει να διαχειριστούν τους λειτουργικούς κινδύνους που συνεπάγεται το πολιτικό κλίμα του κράτους υποδοχής τους. Γεγονότα που σχετίζονται με τη γεωπολιτική, όπως πόλεμοι ή διπλωματικές διαμάχες, μπορούν να επηρεάσουν την πρόσβαση στην αγορά, να σαμποτάρουν τις αλυσίδες εφοδιασμού και να θέσουν σε κίνδυνο την ασφάλεια των εργαζομένων και των περιουσιακών στοιχείων (Gartzke & Rohner, 2011). Η επιχειρηματική συνέχεια κινδυνεύει από κοινωνικές αναταραχές και πολιτικές αναταραχές, οι οποίες μπορεί να οδηγήσουν σε σύντομες διακοπές λειτουργίας, υλικές ζημιές και απώλεια παραγωγικότητας. Επιπλέον, οι τροποποιήσεις των επιχειρησιακών διαδικασιών και των πρωτοκόλλων συμμόρφωσης που επιφέρουν οι κανονιστικές αλλαγές κατά

τη φάση της λειτουργίας μπορεί να είναι δαπανηρές και να έχουν αντίκτυπο στην κερδοφορία των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων (Henisz & Zelner, 2001).

4.3.3 Στάδιο Εξόδου

Οι πολιτικές ανησυχίες επηρεάζουν επίσης το στάδιο εξόδου των ΑΞΕ, το οποίο έχει αντίκτυπο στην ικανότητα μιας εταιρείας να επαναπατρίσει μετρητά και να προβεί σε εκποιήσεις. Οι κίνδυνοι απαλλοτρίωσης και εθνικοποίησης είναι κρίσιμοι επειδή επιτρέπουν στην κυβέρνηση υποδοχής να πάρει τον έλεγχο των ξένων περιουσιακών στοιχείων χωρίς να παρέχει δίκαιη αποζημίωση, γεγονός που μπορεί να έχει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στις οικονομικές επιδόσεις της επιχείρησης (Minor, 1994). Επιπλέον, η νομοθετική και πολιτική αστάθεια μπορεί να επηρεάσει την ευκολία αποχώρησης· για παράδειγμα, νέοι περιορισμοί στη ροή κεφαλαίων ή φόροι στα έσοδα από την εκποίηση μπορεί να καταστήσουν λιγότερο επιθυμητή την απομάκρυνση επενδύσεων από το κράτος (Rodrik, 1991).

4.4 Συμπεράσματα για την επίδραση των πολιτικών κινδύνων

Η επίδραση των πολιτικών κινδύνων στις ΑΞΕ είναι σημαντική και επηρεάζει όλες τις φάσεις της επενδυτικής διαδικασίας. Η κατανόηση και η διαχείριση αυτών των κινδύνων είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχία των πολυεθνικών εταιρειών. Οι εταιρείες μπορούν να χρησιμοποιήσουν διάφορες στρατηγικές για να μετριάσουν τους κινδύνους αυτούς, όπως η διαφοροποίηση των επενδύσεών τους, η δημιουργία τοπικών συμμαχιών, η ασφάλιση κατά πολιτικών κινδύνων και η προσαρμογή των επιχειρησιακών τους διαδικασιών στις αλλαγές του πολιτικού και ρυθμιστικού περιβάλλοντος.

4.5 Οικονομικές Συνέπειες των Πολιτικών Κινδύνων στις Ροές ΑΞΕ

Η συζήτηση των οικονομικών συνεπειών των πολιτικών κινδύνων στις ροές άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ) απαιτεί την εξέταση του τρόπου με τον οποίο οι κίνδυνοι αυτοί μπορούν να αποτρέψουν τις επενδύσεις, να διαταράξουν τις δραστηριότητες και, τελικά, να επηρεάσουν την οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξη των χωρών υποδοχής. Η παρούσα ανάλυση θα διερευνήσει τους διάφορους διαύλους μέσω των οποίων οι πολιτικοί κίνδυνοι επηρεάζουν τις ροές ΑΞΕ και τις ευρύτερες οικονομικές επιπτώσεις, υποστηριζόμενες από αναφορές στην υπάρχουσα βιβλιογραφία.

4.5.1 Μείωση των Εισροών ΑΞΕ

Οι πολιτικοί κίνδυνοι μπορούν να προκαλέσουν σημαντική μείωση των εισροών ΑΞΕ. Οι κίνδυνοι αυτοί περιλαμβάνουν την αστάθεια της πολιτικής, τις κανονιστικές αλλαγές και τα γεωπολιτικά γεγονότα. Ο υψηλός πολιτικός κίνδυνος σε ένα κράτος υποδοχής μπορεί να αποθαρρύνει τις επενδύσεις, διότι οι επενδυτές προτιμούν γενικά σταθερά και προβλέψιμα περιβάλλοντα. Λιγότερη συσσώρευση κεφαλαίου, η οποία είναι απαραίτητη για την οικονομική ανάπτυξη, ιδίως σε αναδυόμενα έθνη, μπορεί να προκύψει από τη μείωση των εισροών ΑΞΕ (Jensen, 2008).

4.5.2 Αυξημένο Κόστος Επιχειρηματικής Δραστηριότητας

Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε πληγείσες χώρες μπορεί να θεωρήσουν ότι η επιχειρηματική τους δραστηριότητα είναι πιο δαπανηρή λόγω των πολιτικών κινδύνων. Για παράδειγμα, η διαφθορά οδηγεί συχνά σε επιπλέον ανεπίσημες πληρωμές, γεγονός που αυξάνει τα λειτουργικά έξοδα. Με παρόμοιο τρόπο, οι τροποποιήσεις των εταιρικών λειτουργιών λόγω κανονιστικών αλλαγών μπορεί να οδηγήσουν σε υψηλότερο κόστος συμμόρφωσης (Wei, 2000). Αυτά τα αυξημένα έξοδα μπορεί να αποτρέψουν

μελλοντικές επενδύσεις και να μειώσουν την ελκυστικότητα του κράτους υποδοχής ως τόπου για επενδύσεις.

4.5.3 Επιπτώσεις στην Οικονομική Ανάπτυξη

Για τα κράτη υποδοχής, οι άμεσες ξένες επενδύσεις αποτελούν ζωτική πηγή χρηματοδότησης, μεταφοράς τεχνολογίας και διοικητικής εμπειρογνώμοσύνης. Ως εκ τούτου, η μείωση των ροών ΑΞΕ ως αποτέλεσμα πολιτικών αβεβαιοτήτων μπορεί να επηρεάσει άμεσα την οικονομική ανάπτυξη. Οι Lesina et al. (1996) σημείωσαν ότι η μείωση των εγχώριων επενδύσεων και της κατανάλωσης μπορεί να προκύψει από την αβεβαιότητα που περιβάλλει τους πολιτικούς κινδύνους, επιτείνοντας τις δυσμενείς συνέπειες στην οικονομική ανάπτυξη.

4.5.4 Διαταραχή των Παγκόσμιων Αλυσίδων Εφοδιασμού

Τα παγκόσμια δίκτυα εφοδιασμού μπορούν να διαταραχθούν από γεωπολιτικά γεγονότα και εμφύλιες ταραχές, επηρεάζοντας όχι μόνο τις συμμετέχουσες χώρες αλλά και τις παγκόσμιες οικονομικές δραστηριότητες. Η αποτελεσματικότητα των παγκόσμιων δικτύων παραγωγής μπορεί να επηρεαστεί από διαταραχές, οι οποίες μπορεί να προκαλέσουν καθυστερήσεις, υψηλότερο κόστος και την ανάγκη για τις επιχειρήσεις να εντοπίσουν νέους προμηθευτές ή αγορές (Bodea & Higashijima, 2017).

4.5.5 Μειωμένη Εμπιστοσύνη των Επενδυτών

Η εμπιστοσύνη των επενδυτών μπορεί να επηρεαστεί σε μεγάλο βαθμό από την αντίληψη του πολιτικού κινδύνου, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε μείωση των άμεσων ξένων επενδύσεων, καθώς και σε φυγή κεφαλαίων και αστάθεια των χρηματοπιστωτικών αγορών. Η σταθερότητα

των χρηματοπιστωτικών συστημάτων και η ικανότητα ενός κράτους να προσελκύει άλλους τύπους ξένων επενδύσεων μπορεί να επηρεαστεί ευρύτερα από αυτό (Li & Resnick, 2003).

4.6 Στρατηγικές που Χρησιμοποιούν οι Επενδυτές για τον Μετριασμό των Πολιτικών Κινδύνων

Οι επενδυτές αντιμετωπίζουν πληθώρα πολιτικών κινδύνων όταν προβαίνουν σε άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ), από ρυθμιστικές αλλαγές και αστάθεια πολιτικής έως γεωπολιτικές εντάσεις και κοινωνικές αναταραχές. Για να διασφαλίσουν τις επενδύσεις τους, οι επενδυτές χρησιμοποιούν διάφορες στρατηγικές που αποσκοπούν στον μετριασμό αυτών των κινδύνων. Ακολουθούν διάφορες βασικές στρατηγικές που χρησιμοποιούν οι επενδυτές, υποστηριζόμενες από την ακαδημαϊκή βιβλιογραφία και τις πρακτικές του κλάδου.

4.6.1 Διαφοροποίηση

Η διαφοροποίηση είναι μια θεμελιώδης στρατηγική για τον μετριασμό του πολιτικού κινδύνου, η οποία περιλαμβάνει τη διασπορά των επενδύσεων σε πολλές χώρες ή περιοχές για να μειωθεί η έκθεση σε δυσμενή πολιτικά γεγονότα σε οποιαδήποτε μεμονωμένη τοποθεσία. Με τη διαφοροποίηση των επενδυτικών χαρτοφυλακίων τους, οι επενδυτές μπορούν να ελαχιστοποιήσουν τις επιπτώσεις της πολιτικής αστάθειας ή των ρυθμιστικών αλλαγών σε μια αγορά στη συνολική απόδοση των επενδύσεών τους (Bekaert, Harvey, & Lundblad, 2007).

4.6.2 Ασφάλιση Πολιτικού Κινδύνου

Οι επενδυτές χρησιμοποιούν συχνά την ασφάλιση πολιτικού κινδύνου για την προστασία από συγκεκριμένους κινδύνους, όπως η απαλλοτρίωση, η πολιτική βία ή η μη μετατρεψιμότητα του νομίσματος. Τα ασφαλιστήρια συμβόλαια, που προσφέρονται τόσο από ιδιωτικές

ασφαλιστικές εταιρείες όσο και από δημόσιους οργανισμούς, όπως ο Οργανισμός Πολυμερών Εγγυήσεων Επενδύσεων (MIGA) της Παγκόσμιας Τράπεζας, παρέχουν οικονομική αποζημίωση σε περίπτωση υλοποίησης του πολιτικού κινδύνου, μειώνοντας έτσι τις πιθανές απώλειες (Howell, 2001).

4.6.3 Τοπικές Συμπράξεις και Κοινοπραξίες

Ο σχηματισμός εταιρικών σχέσεων με τοπικές επιχειρήσεις μέσω κοινών επιχειρήσεων ή άλλων συμφωνιών συνεργασίας μπορεί επίσης να μετριάσει τον πολιτικό κίνδυνο. Οι τοπικοί εταίροι έχουν βαθύτερη κατανόηση του πολιτικού τοπίου και μπορούν να πλοηγηθούν αποτελεσματικότερα στο ρυθμιστικό περιβάλλον. Επιπλέον, οι τοπικές συμπράξεις μπορεί να μειώσουν την πιθανότητα κυβερνητικής παρέμβασης, καθώς οι επενδύσεις ενσωματώνονται περισσότερο στην τοπική οικονομία (Rodriguez et al., 2006).

4.6.4 Ενεργή Πολιτική Εμπλοκή

Η εμπλοκή με τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και η συμμετοχή στην πολιτική διαδικασία μπορεί να βοηθήσει τους επενδυτές να επηρεάσουν τους κανονισμούς και τις πολιτικές που επηρεάζουν τις επενδύσεις τους. Οι στρατηγικές περιλαμβάνουν την άσκηση πίεσης, τη συνεισφορά σε πολιτικές εκστρατείες και τη συμμετοχή σε φόρουμ διαλόγου δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Η ενεργός εμπλοκή επιτρέπει στους επενδυτές να συνηγορούν υπέρ ευνοϊκών πολιτικών και ρυθμιστικής σταθερότητας (Henisz, 2000).

4.6.5 Συμβατικές Εγγυήσεις

Η ενσωμάτωση συμβατικών εγγυήσεων στις επενδυτικές συμφωνίες είναι μια άλλη στρατηγική για τον μετριασμό του πολιτικού κινδύνου. Αυτές μπορεί να περιλαμβάνουν ρήτρες

σταθεροποίησης, οι οποίες προστατεύουν τους επενδυτές από αλλαγές στη νομοθεσία ή την πολιτική, και ρήτρες διεθνούς διαιτησίας, οι οποίες παρέχουν μηχανισμό επίλυσης διαφορών εκτός των τοπικών δικαστηρίων. Τέτοιες συμβατικές διατάξεις μπορούν να προσφέρουν στους επενδυτές έναν βαθμό προστασίας από ρυθμιστικές αλλαγές και νομικές αβεβαιότητες (UNCTAD, 2015).

4.6.6 Στρατηγικές Επιλογές Εξόδου

Η ύπαρξη ενός στρατηγικού σχεδίου εξόδου είναι ζωτικής σημασίας για τη διαχείριση του πολιτικού κινδύνου. Αυτό περιλαμβάνει τον προσδιορισμό σεναρίων βάσει των οποίων μια επένδυση θα καταστεί αφόρητη και τον σχεδιασμό μιας ομαλής εκποίησης ή εξόδου. Οι στρατηγικές εξόδου μπορεί να περιλαμβάνουν επιλογές πώλησης σε συμφωνίες κοινοπραξίας ή ρυθμίσεις για την πώληση περιουσιακών στοιχείων σε τοπικούς επενδυτές, επιτρέποντας στους επενδυτές να ανακτήσουν κάποια αξία εάν οι πολιτικές συνθήκες επιδεινωθούν (Allen, 2014).

Αυτή η δομημένη προσέγγιση για τη συζήτηση των στρατηγικών που χρησιμοποιούν οι επενδυτές για τον μετριασμό των πολιτικών κινδύνων παρέχει μια ολοκληρωμένη επισκόπηση του τρόπου με τον οποίο οι επενδυτές μπορούν να περιηγηθούν στα πολύπλοκα πολιτικά τοπία για να προστατεύσουν τις επενδύσεις τους. Κάθε στρατηγική υπογραμμίζει την πολύπλευρη φύση της διαχείρισης του πολιτικού κινδύνου και τη σημασία μιας προληπτικής και ενημερωμένης προσέγγισης στη λήψη επενδυτικών αποφάσεων.

4.7 Η Αποτελεσματικότητα των Στρατηγικών

Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των στρατηγικών που χρησιμοποιούν οι επενδυτές για τον μετριασμό των πολιτικών κινδύνων περιλαμβάνει την εξέταση των αποτελεσμάτων των στρατηγικών αυτών σε διάφορα γεωπολιτικά πλαίσια και κλάδους. Η επιτυχία κάθε στρατηγικής μπορεί να εξαρτάται από πολλαπλούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένης της συγκεκριμένης

φύσης του πολιτικού κινδύνου, του επενδυτικού περιβάλλοντος και της ικανότητας του επενδυτή να εφαρμόσει αποτελεσματικά τη στρατηγική. Η παρούσα αξιολόγηση έχει ως στόχο να παράσχει πληροφορίες σχετικά με τα πλεονεκτήματα και τους περιορισμούς κάθε προσέγγισης, βασιζόμενη στην ακαδημαϊκή βιβλιογραφία και τις πρακτικές του κλάδου.

4.7.1 Διαφοροποίηση

Η διαφοροποίηση θεωρείται ευρέως ως μια αποτελεσματική στρατηγική για τη διαχείριση μιας σειράς επενδυτικών κινδύνων, συμπεριλαμβανομένου του πολιτικού κινδύνου. Με τη διασπορά των επενδύσεων σε διάφορες χώρες ή περιοχές, οι επενδυτές μπορούν να μειώσουν την ευπάθειά τους σε δυσμενή πολιτικά γεγονότα σε οποιαδήποτε τοποθεσία. Οι Bekaert, Harvey και Lundblad (2007) υπογραμμίζουν το ρόλο της διαφοροποίησης στην ενίσχυση των αποδόσεων του χαρτοφυλακίου με παράλληλη ελαχιστοποίηση των κινδύνων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που προκύπτουν από την πολιτική αστάθεια. Ωστόσο, η διαφοροποίηση μπορεί να μην προστατεύει πάντα από παγκόσμια πολιτικά γεγονότα που επηρεάζουν ταυτόχρονα πολλές περιοχές, όπως οι διεθνείς εμπορικοί πόλεμοι ή οι παγκόσμιες χρηματοπιστωτικές κρίσεις.

4.7.2 Ασφάλιση Πολιτικού Κινδύνου

Η ασφάλιση πολιτικού κινδύνου είναι ένα κρίσιμο εργαλείο για τον μετριασμό συγκεκριμένων πολιτικών κινδύνων, προσφέροντας στους επενδυτές αποζημίωση σε περίπτωση ζημιών που οφείλονται σε πολιτικές ενέργειες. Ο Howell (2001) σημειώνει ότι η ασφάλιση πολιτικού κινδύνου μπορεί να παρέχει ένα δίκτυο ασφαλείας, ενθαρρύνοντας τις επενδύσεις σε περιβάλλοντα υψηλότερου κινδύνου. Ωστόσο, η αποτελεσματικότητα αυτής της στρατηγικής μπορεί να περιορίζεται από τις εξαιρέσεις και τους όρους των ασφαλιστηρίων συμβολαίων, ενώ το κόστος των ασφαλιστρών μπορεί να είναι απαγορευτικό για ορισμένους επενδυτές, ιδίως σε περιοχές πολύ υψηλού κινδύνου.

4.7.3 Τοπικές Συμπράξεις και Κοινοπραξίες

Ο σχηματισμός τοπικών συμπράξεων και κοινοπραξιών μπορεί να είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος μετριασμού του πολιτικού κινδύνου με την αξιοποίηση των τοπικών γνώσεων και δικτύων. Οι Rodriguez, Siegel, Hillman και Eden (2006) προτείνουν ότι οι τοπικοί εταίροι μπορούν να βοηθήσουν στην πλοήγηση στο ρυθμιστικό περιβάλλον και να ενισχύσουν τη νομιμότητα των ξένων επενδύσεων στα μάτια της χώρας υποδοχής. Ωστόσο, η στρατηγική αυτή απαιτεί προσεκτική επιλογή των εταίρων και ισχυρές δομές διακυβέρνησης για τη διαχείριση των κινδύνων από τις διαφωνίες των εταιρικών σχέσεων και τη διασφάλιση της ευθυγράμμισης των συμφερόντων.

4.7.4 Ενεργή Πολιτική Εμπλοκή

Η ενεργός πολιτική δέσμευση μπορεί να επιτρέψει στους επενδυτές να επηρεάσουν τις πολιτικές και ρυθμιστικές εξελίξεις, μειώνοντας δυνητικά τον πολιτικό κίνδυνο. Ο Henisz (2000) υποστηρίζει ότι η δέσμευση με τους φορείς χάραξης πολιτικής και η συμμετοχή στην πολιτική διαδικασία μπορεί να βοηθήσει τους επενδυτές να εξασφαλίσουν ένα ευνοϊκότερο περιβάλλον λειτουργίας. Ωστόσο, η αποτελεσματικότητα αυτής της στρατηγικής μπορεί να ποικίλλει σημαντικά ανάλογα με το πολιτικό πλαίσιο, και ενδέχεται να υπάρχουν ηθικοί κίνδυνοι και κίνδυνοι φήμης που συνδέονται με την ενεργό πολιτική συμμετοχή.

4.7.5 Συμβατικές Εγγυήσεις

Η συμπερίληψη συμβατικών εγγυήσεων στις επενδυτικές συμφωνίες, όπως οι ρήτρες σταθεροποίησης και διαιτησίας, προσφέρει ένα επίπεδο προστασίας έναντι ρυθμιστικών αλλαγών και διαφορών. Η UNCTAD (2015) υπογραμμίζει τη σημασία αυτών των εγγυήσεων για την παροχή ασφάλειας δικαίου στους επενδυτές. Ενώ οι συμβατικές διασφαλίσεις μπορεί να είναι αποτελεσματικές για τον μετριασμό ορισμένων κινδύνων, η επιβολή αυτών των διατάξεων

μπορεί να είναι δύσκολη σε δικαιοδοσίες με αδύναμα νομικά συστήματα ή όπου η κυβέρνηση δεν είναι πρόθυμη να τιμήσει τις συμφωνίες.

4.7.6 Στρατηγικές Επιλογές Εξόδου

Η ύπαρξη στρατηγικών επιλογών εξόδου επιτρέπει στους επενδυτές να αποσυρθούν από τις επενδύσεις όταν οι πολιτικοί κίνδυνοι καθίστανται αφόρητοι. Ο Allen (2014) εξετάζει την αξία των στρατηγικών εξόδου που επιτρέπουν στους επενδυτές να περιορίσουν τις απώλειες σε επιδεινούμενα πολιτικά περιβάλλοντα. Ενώ οι στρατηγικές εξόδου μπορούν να αποτελέσουν την έσχατη λύση για τη διαχείριση του κινδύνου, η αποτελεσματικότητά τους εξαρτάται από τη δυνατότητα πώλησης ή μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων υπό δυσμενείς συνθήκες, η οποία μπορεί να μην είναι πάντα δυνατή.

Συνοψίζοντας, ενώ οι στρατηγικές για τον μετριασμό του πολιτικού κινδύνου είναι ποικίλες και μπορούν να είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικές σε ορισμένα πλαίσια, η επιτυχία τους δεν είναι εγγυημένη. Οι επενδυτές πρέπει να αξιολογούν προσεκτικά την καταλληλότητα κάθε στρατηγικής για τις συγκεκριμένες περιστάσεις τους και να είναι προετοιμασμένοι να συνδυάζουν πολλαπλές προσεγγίσεις για την αποτελεσματική διαχείριση του πολύπλοκου τοπίου του πολιτικού κινδύνου.

4.8 Συστάσεις για τους Υπεύθυνους Χάραξης Πολιτικής και τους Επενδυτές

Οι φορείς χάραξης πολιτικής και οι επενδυτές διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στο παγκόσμιο επενδυτικό τοπίο, με την κάθε ομάδα να έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει σημαντικά τα αποτελέσματα. Για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, η πρόκληση έγκειται στη δημιουργία ενός σταθερού και ελκυστικού επενδυτικού κλίματος, ενώ οι επενδυτές πρέπει να περιηγηθούν στην πολυπλοκότητα του πολιτικού κινδύνου για να διασφαλίσουν τις επενδύσεις τους. Ακολουθούν συστάσεις τόσο για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής όσο και για τους επενδυτές, οι οποίες βασίζονται στη βιβλιογραφία και τις πρακτικές που συζητήθηκαν, για την

ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ) υπό ποικίλες συνθήκες πολιτικού κινδύνου.

4.8.1 Συστάσεις για τους Υπεύθυνους Χάραξης Πολιτικής

4.8.1.1 Ενίσχυση της Πολιτικής Σταθερότητας και της Ρυθμιστικής Σαφήνειας

Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής θα πρέπει να προσπαθήσουν να εξασφαλίσουν ένα σταθερό πολιτικό και ρυθμιστικό περιβάλλον, καθώς αυτό αποτελεί βασικό παράγοντα που καθορίζει την ελκυστικότητα των επενδύσεων. Η ενίσχυση της διαφάνειας στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και η διασφάλιση της συνέπειας στις κανονιστικές πρακτικές μπορούν να μετριάσουν σημαντικά τις αντιλήψεις των επενδυτών για τον πολιτικό κίνδυνο (UNCTAD, 2015).

4.8.1.2 Συνεργασία με τα Ενδιαφερόμενα Μέρη

Η τακτική δέσμευση με τους επενδυτές και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς μπορεί να βοηθήσει τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να κατανοήσουν τις ανησυχίες και τις ανάγκες της επιχειρηματικής κοινότητας, διευκολύνοντας την ανάπτυξη πολιτικών που υποστηρίζουν τις επενδύσεις και ταυτόχρονα αντιμετωπίζουν τις τοπικές ανάγκες και προτεραιότητες (Henisz, 2000).

4.8.1.3 Ενίσχυση των Νομικών και Θεσμικών Πλαισίων

Η ανάπτυξη ισχυρών νομικών και θεσμικών πλαισίων που προστατεύουν τα δικαιώματα ιδιοκτησίας και επιβάλλουν τις συμβάσεις είναι ζωτικής σημασίας. Η εφαρμογή διεθνών μηχανισμών διαιτησίας και επίλυσης διαφορών μπορεί επίσης να καθυσχύσει τους επενδυτές σχετικά με την ασφάλεια των επενδύσεών τους (Rodriguez et al., 2006).

4.8.1.4 Προώθηση της Οικονομικής Διαφοροποίησης

Η διαφοροποίηση της οικονομίας πέρα από λίγους τομείς ή εμπορεύματα μπορεί να μειώσει την ευπάθεια σε πολιτικούς και οικονομικούς κραδασμούς, δημιουργώντας ένα πιο ανθεκτικό περιβάλλον για τις ΑΞΕ. Η οικονομική διαφοροποίηση μπορεί επίσης να ανοίξει νέες ευκαιρίες για επενδύσεις σε αναδυόμενους τομείς (Bekaert, Harvey, & Lundblad, 2007).

4.8.2 Συστάσεις για Επενδυτές

4.8.2.1 Διεξαγωγή Ολοκληρωμένων Αξιολογήσεων Πολιτικού Κινδύνου

Πριν από την είσοδο σε νέες αγορές, οι επενδυτές θα πρέπει να διενεργούν διεξοδικές αξιολογήσεις πολιτικού κινδύνου, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τις τρέχουσες συνθήκες όσο και τα πιθανά μελλοντικά σενάρια. Αυτό περιλαμβάνει την ανάλυση του πολιτικού τοπίου, του ρυθμιστικού περιβάλλοντος και του ιστορικού απαλλοτριώσεων ή συγκρούσεων (Howell, 2001).

4.8.2.2 Ανάπτυξη Τοπικών Συνεργασιών

Η δημιουργία συνεργασιών με τοπικές επιχειρήσεις μπορεί να προσφέρει πολύτιμες γνώσεις σχετικά με το πολιτικό και πολιτιστικό πλαίσιο, διευκολύνοντας την ομαλότερη λειτουργία. Οι τοπικοί εταίροι μπορούν επίσης να βοηθήσουν στην πλοήγηση στο ρυθμιστικό περιβάλλον και στον μετριασμό των κινδύνων που συνδέονται με τις κυβερνητικές πολιτικές (Rodriguez et al., 2006).

4.8.2.3 Αξιοποίηση της Ασφάλισης Πολιτικών Κινδύνων

Οι επενδυτές θα πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο αγοράς ασφάλισης πολιτικού κινδύνου για την προστασία από συγκεκριμένους κινδύνους, όπως απαλλοτριώσεις, πολιτική βία ή μη μετατρεψιμότητα του νομίσματος. Αυτό μπορεί να προσφέρει ένα δίκτυο οικονομικής ασφάλειας και να ενισχύσει την εμπιστοσύνη στις αγορές υψηλότερου κινδύνου (Howell, 2001).

4.8.2.4 Υιοθέτηση Ευέλικτων Επενδυτικών Στρατηγικών

Δεδομένης της δυναμικής φύσης του πολιτικού κινδύνου, οι επενδυτές θα πρέπει να υιοθετούν ευέλικτες επενδυτικές στρατηγικές που επιτρέπουν την ταχεία προσαρμογή στις μεταβαλλόμενες πολιτικές συνθήκες. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει τη διαφοροποίηση των επενδύσεων σε διάφορες χώρες και τομείς ή την ανάπτυξη στρατηγικών εξόδου που μπορούν να ενεργοποιηθούν εάν ο πολιτικός κίνδυνος καταστεί αφόρητος (Allen, 2014).

Με την τήρηση αυτών των συστάσεων, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής μπορούν να δημιουργήσουν ένα ευνοϊκό περιβάλλον για τις ΑΞΕ, ενώ οι επενδυτές μπορούν να

διαχειριστούν αποτελεσματικά και να μετριάσουν τον αντίκτυπο των πολιτικών κινδύνων στις επενδύσεις τους.

4.9 Συμπεράσματα

Η επίδραση των πολιτικών κινδύνων στις ΑΞΕ είναι πολυδιάστατη και εκτείνεται σε όλες τις φάσεις της επενδυτικής διαδικασίας. Στο στάδιο της εισόδου, οι πολιτικοί κίνδυνοι μπορούν να επηρεάσουν την απόφαση των εταιρειών για την επιλογή χώρας και μεθόδου εισόδου. Κατά τη διάρκεια της λειτουργίας, οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν κινδύνους που μπορούν να διαταράξουν τις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες και να αυξήσουν το κόστος. Στο στάδιο της εξόδου, οι πολιτικές ανησυχίες μπορούν να επηρεάσουν την ικανότητα μιας εταιρείας να επαναπατρίσει μετρητά και να εκποιήσει περιουσιακά στοιχεία. Η κατανόηση και η διαχείριση αυτών των κινδύνων είναι κρίσιμη για την επιτυχία των πολυεθνικών εταιρειών, ενώ οι στρατηγικές όπως η διαφοροποίηση των επενδύσεων, η σύναψη τοπικών συμμαχιών και η ασφάλιση κατά πολιτικών κινδύνων μπορούν να βοηθήσουν στην αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων.

5. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Μελέτες Περιπτώσεων – Case Studies

5.1 Εισαγωγή

Το Κεφάλαιο 5 εξετάζει τις επιπτώσεις των πολιτικών κινδύνων στις άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) μέσω μιας σειράς μελετών περιπτώσεων. Η ανάλυση επικεντρώνεται στους παράγοντες που επηρεάζουν τις επενδυτικές αποφάσεις σε διάφορα πολιτικά και οικονομικά περιβάλλοντα, αναδεικνύοντας τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι επενδυτές λόγω της πολιτικής αστάθειας, των κανονιστικών αλλαγών και των γεωπολιτικών εντάσεων. Οι μελέτες περιπτώσεων που παρουσιάζονται καλύπτουν χώρες όπως η Βενεζουέλα, το Ηνωμένο Βασίλειο, και η Κίνα, και εξετάζουν συγκεκριμένα παραδείγματα, όπως η εθνικοποίηση της πετρελαϊκής βιομηχανίας, ο αντίκτυπος του Brexit, και οι συνέπειες του εμπορικού πολέμου ΗΠΑ-Κίνας. Μέσω αυτής της διεξοδικής διερεύνησης, επιδιώκεται η παροχή πολύτιμων γνώσεων στους επενδυτές για την αποτελεσματική διαχείριση και μετρίαση αυτών των κινδύνων, προσφέροντας μια ολοκληρωμένη εικόνα των στρατηγικών που υιοθετούνται για την αντιμετώπισή τους.

5.2 Μελέτες περιπτώσεων πολιτικών κινδύνων στις ΑΞΕ

Η επιλογή σχετικών περιπτωσιολογικών μελετών συμβάλλει στην απεικόνιση των διαφοροποιημένων επιπτώσεων των πολιτικών κινδύνων στις άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ). Οι ακόλουθες μελέτες περιπτώσεων επιλέχθηκαν για να αντιπροσωπεύουν ένα φάσμα πολιτικών κινδύνων σε διάφορες περιοχές και κλάδους. Παρέχουν απτά παραδείγματα του τρόπου με τον οποίο η πολιτική αστάθεια, οι κανονιστικές αλλαγές και οι γεωπολιτικές εντάσεις μπορούν να επηρεάσουν τις ροές ΑΞΕ.

5.2.1 Η εθνικοποίηση της πετρελαϊκής βιομηχανίας της Βενεζουέλας

Στα τέλη της δεκαετίας του 2000, η Βενεζουέλα υπό τον πρόεδρο Ούγκο Τσάβες ξεκίνησε μια σειρά εθνικοποιήσεων που αφορούσαν διάφορους τομείς, ιδίως την πετρελαϊκή βιομηχανία. Οι ξένες πετρελαϊκές εταιρείες που δραστηριοποιούνταν στη Βενεζουέλα, συμπεριλαμβανομένης της ExxonMobil και της ConocoPhillips, αντιμετώπισαν την απαλλοτρίωση των περιουσιακών τους στοιχείων χωρίς αυτό που θεωρούσαν δίκαιη αποζημίωση. Η κίνηση αυτή όχι μόνο οδήγησε σε σημαντική απόσυρση ΑΞΕ από τη Βενεζουέλα, αλλά ανέδειξε επίσης τους κινδύνους απαλλοτριώσεων και εθνικοποιήσεων για τους ξένους επενδυτές σε πολιτικά ασταθές περιβάλλον (Gurria, 2007).

5.2.2 Ο αντίκτυπος του Brexit στις ΑΞΕ στο Ηνωμένο Βασίλειο

Η απόφαση του Ηνωμένου Βασιλείου να αποχωρήσει από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Brexit) εισήγαγε σημαντική πολιτική και κανονιστική αβεβαιότητα. Το δημοψήφισμα και οι επακόλουθες διαπραγματεύσεις επηρέασαν τις επενδυτικές αποφάσεις, με πολλές εταιρείες να επανεκτιμούν τις επενδύσεις τους στο Ηνωμένο Βασίλειο λόγω ανησυχιών σχετικά με την πρόσβαση στην αγορά, τους εμπορικούς δασμούς και τις κανονιστικές αλλαγές. Αυτή η μελέτη περίπτωσης δείχνει πώς οι πολιτικές αποφάσεις και οι κανονιστικές αλλαγές μπορούν να δημιουργήσουν αβεβαιότητα, επηρεάζοντας τις ροές ΑΞΕ σε μια ανεπτυγμένη οικονομία (Dhingra et al., 2016).

5.2.2 Ο εμπορικός πόλεμος ΗΠΑ-Κίνας

Οι εμπορικές εντάσεις μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Κίνας, που χαρακτηρίζονται από αμοιβαίους δασμούς και περιορισμούς, έχουν επηρεάσει σημαντικά τα παγκόσμια εμπορικά πρότυπα και τις ροές ΑΞΕ. Οι εταιρείες που δραστηριοποιούνται σε αυτές τις χώρες ή με αλυσίδες εφοδιασμού που εκτείνονται μέσω αυτών των χωρών αντιμετώπισαν αυξημένο

κόστος και αβεβαιότητα. Αυτό το γεωπολιτικό γεγονός υπογραμμίζει τον τρόπο με τον οποίο οι εμπορικές πολιτικές και οι εντάσεις μεταξύ μεγάλων οικονομιών μπορούν να διαταράξουν τις παγκόσμιες αγορές και να επηρεάσουν τις αποφάσεις για ΑΞΕ (Amiti et al., 2019).

5.2.3 Διαφθορά και ΑΞΕ στη Νιγηρία

Η Νιγηρία, παρά τους σημαντικούς φυσικούς πόρους και το δυναμικό της αγοράς, έχει ιστορικά θεωρηθεί ως περιβάλλον υψηλού κινδύνου για τις ΑΞΕ, εν μέρει λόγω της διάχυτης διαφθοράς. Ο κίνδυνος διαφθοράς επηρεάζει τομείς που κυμαίνονται από το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο έως τις υποδομές, αυξάνοντας το κόστος της επιχειρηματικής δραστηριότητας και αποτρέποντας τους ξένους επενδυτές. Αυτή η μελέτη περίπτωσης αναδεικνύει τον αντίκτυπο της διαφθοράς στην εμπιστοσύνη των επενδυτών και στις ροές ΑΞΕ στις αναδυόμενες αγορές (Méon & Sekkat, 2005).

5.2.3 Ο αντίκτυπος της Αραβικής Άνοιξης στις ΑΞΕ στη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική (MENA)

Η Αραβική Άνοιξη, η οποία ξεκίνησε στα τέλη του 2010, οδήγησε σε εκτεταμένες κοινωνικές αναταραχές και πολιτικές αναταραχές σε αρκετές χώρες της MENA. Η αστάθεια που προέκυψε είχε βαθύτατο αντίκτυπο στις ΑΞΕ, καθώς οι ξένοι επενδυτές απέσυραν ή διέκοψαν τις επενδύσεις τους λόγω ανησυχιών για τη σταθερότητα και την ασφάλεια. Το παράδειγμα αυτό καταδεικνύει πώς οι κοινωνικές αναταραχές και οι πολιτικές αναταραχές μπορούν να αποτρέψουν σημαντικά τις ΑΞΕ στις πληγείσες περιοχές (Malik & Awadallah, 2013).

5.2.4 Η προσάρτηση της Κριμαίας από τη Ρωσία το 2014 και ο αντίκτυπός της στις ξένες επενδύσεις

Η γεωπολιτική σύγκρουση που προέκυψε από την προσάρτηση της Κριμαίας από τη Ρωσία το 2014 οδήγησε στην επιβολή διεθνών κυρώσεων από τις Ηνωμένες Πολιτείες, την Ευρωπαϊκή Ένωση και άλλες χώρες. Οι κυρώσεις αυτές, μαζί με τις αντικυρώσεις, επηρέασαν σημαντικά τις ξένες εταιρείες που δραστηριοποιούνται στη Ρωσία, απέτρεψαν νέες επενδύσεις και διατάραξαν τις δραστηριότητες των εταιρειών που εκτίθενται στις ρωσικές αγορές. Η περίπτωση αυτή καταδεικνύει πώς οι γεωπολιτικοί κίνδυνοι και οι διεθνείς κυρώσεις μπορούν να έχουν εκτεταμένες επιπτώσεις στις ΑΞΕ (Connolly, 2018).

5.2.5 Ο εξορυκτικός τομέας της Νότιας Αφρικής και η ρυθμιστική αβεβαιότητα

Ο εξορυκτικός τομέας της Νότιας Αφρικής αντιμετώπισε σημαντικές προκλήσεις λόγω της ρυθμιστικής αβεβαιότητας, ιδίως με τις αναθεωρήσεις του Χάρτη Μεταλλείων, οι οποίες αποσκοπούσαν στην αύξηση της ιδιοκτησίας των μαύρων. Οι αλλαγές αυτές οδήγησαν σε ανησυχίες μεταξύ των ξένων επενδυτών όσον αφορά τη σταθερότητα και την προβλεψιμότητα του ρυθμιστικού περιβάλλοντος, επηρεάζοντας τις ροές ΑΞΕ σε έναν από τους βασικούς κλάδους της χώρας. Η περίπτωση αυτή υπογραμμίζει τη σημασία των σταθερών και διαφανών ρυθμιστικών πλαισίων για την προσέλκυση και διατήρηση ΑΞΕ (Morris & Karlinsky, 2016).

5.2.6 Συναλλαγματικοί έλεγχοι και διαχείριση των κεφαλαιακών ροών της Αργεντινής

Ως απάντηση σε οικονομικές κρίσεις, η Αργεντινή έχει ιστορικά εφαρμόσει μέτρα ελέγχου του νομίσματος και διαχείρισης της ροής κεφαλαίων. Οι πολιτικές αυτές, που αποσκοπούν στη σταθεροποίηση της οικονομίας και την προστασία του τοπικού νομίσματος, έχουν κατά καιρούς

οδηγήσει σε μειωμένη ρευστότητα για τις επιχειρήσεις, δυσκολία στον επαναπατρισμό κερδών και ένα γενικότερο κλίμα αβεβαιότητας για τους ξένους επενδυτές. Η εμπειρία της Αργεντινής καταδεικνύει πώς οι μακροοικονομικές πολιτικές και οι νομισματικοί έλεγχοι μπορούν να δημιουργήσουν κινδύνους για τις ΑΞΕ (Fernández-Arias, Montiel, & Panizza, 2014).

5.2.7 Ο αντίκτυπος της πολιτικής αστάθειας της Ταϊλάνδης στον τουρισμό και τις επενδύσεις

Η Ταϊλάνδη έχει βιώσει επανειλημμένες περιόδους πολιτικής αστάθειας, συμπεριλαμβανομένων πραξικοπημάτων και μαζικών διαδηλώσεων. Αυτή η αστάθεια έχει επηρεάσει τομείς όπως ο τουρισμός και το λιανικό εμπόριο, τόσο άμεσα μέσω της μείωσης του αριθμού των επισκεπτών όσο και έμμεσα με τη δημιουργία ενός αβέβαιου επενδυτικού κλίματος. Η περίπτωση της Ταϊλάνδης αναδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο οι κοινωνικές αναταραχές και η πολιτική αστάθεια μπορούν να διαταράξουν συγκεκριμένους τομείς κρίσιμους για τις εθνικές οικονομίες και να αποτρέψουν τις ΑΞΕ (Pongsudhirak, 2014).

5.2.8 Η επιχείρηση "Πλυντήριο αυτοκινήτων" της Βραζιλίας (Lava Jato) και ο αντίκτυπός της στις επενδύσεις

Η Επιχείρηση Car Wash, μια μαζική έρευνα για τη διαφθορά στη Βραζιλία, αποκάλυψε εκτεταμένη διαφθορά στην οποία εμπλέκονται εταιρείες που ελέγχονται από το κράτος, κορυφαίοι πολιτικοί και στελέχη επιχειρήσεων. Το σκάνδαλο είχε βαθιές επιπτώσεις στην οικονομία της Βραζιλίας, αποτρέποντας τις άμεσες ξένες επενδύσεις, καθώς οι εταιρείες και οι επενδυτές παλεύουν με τους κινδύνους διακυβέρνησης και το απρόβλεπτο επιχειρηματικό περιβάλλον που προκύπτει από τις συνεχιζόμενες έρευνες και νομικές διαδικασίες (Rarozza, 2017).

5.2.9 Η επανάσταση του 2011 στην Αίγυπτο και οι συνέπειές της στις ΑΞΕ

Η αιγυπτιακή επανάσταση του 2011, μέρος της ευρύτερης Αραβικής Άνοιξης, επηρέασε σημαντικά την οικονομική σταθερότητα και το επενδυτικό κλίμα της χώρας. Η πολιτική αναταραχή οδήγησε σε απότομη μείωση των ΑΞΕ, καθώς οι επενδυτές αποσύρθηκαν λόγω των αβεβαιοτήτων που περιβάλλουν την πολιτική μετάβαση και των ανησυχιών για την ασφάλεια. Αυτή η μελέτη περίπτωσης καταδεικνύει τον αντίκτυπο της πολιτικής αναταραχής και της μετάβασης στο επενδυτικό κλίμα στις αναδυόμενες αγορές (Rutherford, 2013).

5.2.10 Η απαγόρευση της Ινδονησίας στις εξαγωγές νικελίου

Το 2020, η Ινδονησία εφάρμοσε απαγόρευση των εξαγωγών μεταλλεύματος νικελίου για να αναπτύξει την εγχώρια βιομηχανία επεξεργασίας νικελίου και να αποκομίσει μεγαλύτερη αξία από τους ορυκτούς της πόρους. Αυτή η κανονιστική αλλαγή επηρέασε τις ξένες εταιρείες εξόρυξης και διέκοψε τις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού νικελίου, καταδεικνύοντας πώς ο εθνικισμός των πόρων και οι κανονιστικές αλλαγές μπορούν να θέσουν κινδύνους για τις ΑΞΕ στους τομείς των φυσικών πόρων (Wilson, 2020).

5.2.11 Η εθνικοποίηση της YPF στην Αργεντινή

Το 2012, η Αργεντινή εθνικοποίησε την YPF, τη μεγαλύτερη πετρελαϊκή εταιρεία της χώρας, απαλλοτριώνοντας την πλειοψηφία των μετοχών από την ισπανική Repsol. Η κίνηση αυτή οδήγησε σε διεθνείς διαμάχες και επηρέασε αρνητικά το επενδυτικό κλίμα της Αργεντινής, αναδεικνύοντας τους κινδύνους απαλλοτριώσεων και εθνικοποιήσεων για τους ξένους επενδυτές σε πολιτικά ασταθή περιβάλλοντα (Fernandez, 2012).

5.2.12 Πολιτικές εντάσεις και ΑΞΕ στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας

Στις συνεχιζόμενες εδαφικές διαφορές στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας εμπλέκονται πολλές χώρες, μεταξύ των οποίων η Κίνα, το Βιετνάμ και οι Φιλιππίνες. Αυτές οι γεωπολιτικές εντάσεις έχουν επιπτώσεις στις ΑΞΕ, ιδίως σε τομείς όπως η εξερεύνηση πετρελαίου και φυσικού αερίου και το θαλάσσιο εμπόριο, καθώς οι εταιρείες διαχειρίζονται τους κινδύνους που συνδέονται με τη δραστηριοποίηση σε αμφισβητούμενες περιοχές (Hayton, 2014).

5.2.13 Brexit και χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες στο Ηνωμένο Βασίλειο

Η αβεβαιότητα που περιβάλλει την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Brexit) είχε συγκεκριμένες επιπτώσεις στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, με πολλές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να μεταφέρουν τμήματα των δραστηριοτήτων τους σε χώρες της ΕΕ για να εξασφαλίσουν πρόσβαση στην αγορά. Αυτή η μελέτη περίπτωσης καταδεικνύει τον αντίκτυπο των πολιτικών αποφάσεων σε στρατηγικούς τομείς και την αναδιαμόρφωση των επενδυτικών ροών ως απάντηση στο μεταβαλλόμενο ρυθμιστικό τοπίο (World Bank, 2019).

5.2.14 Ελλάδα: Η ελληνική κρίση χρέους

Η ελληνική κρίση χρέους, η οποία κορυφώθηκε στη δεκαετία του 2010, οδήγησε σε σοβαρή οικονομική αστάθεια, ελέγχους κεφαλαίων και σημαντική απώλεια της εμπιστοσύνης των επενδυτών. Η κρίση κατέδειξε τον αντίκτυπο των αποφάσεων δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής στις ΑΞΕ, καθώς οι επενδυτές αντιμετώπιζαν τους κινδύνους της κρατικής χρεοκοπίας και της πιθανής εξόδου της Ελλάδας από την Ευρωζώνη. Η κρίση υπογράμμισε τη σημασία της πολιτικής σταθερότητας και της οικονομικής διακυβέρνησης για την προσέλκυση και τη διατήρηση ΑΞΕ (Featherstone, 2011).

5.2.15 ΗΠΑ: Ο έλεγχος της Επιτροπής για τις ξένες επενδύσεις στις Ηνωμένες Πολιτείες (CFIUS)

Η Επιτροπή Ξένων Επενδύσεων στις Ηνωμένες Πολιτείες (CFIUS) διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στον έλεγχο των ξένων επενδύσεων για κινδύνους εθνικής ασφάλειας. Οι ολοένα και πιο αυστηροί έλεγχοι και το μπλοκάρισμα εξαγορών υψηλού προφίλ, ιδίως στους τομείς της τεχνολογίας και των τηλεπικοινωνιών, καταδεικνύουν τους πολιτικούς κινδύνους που συνδέονται με τον ρυθμιστικό έλεγχο και τις εκτιμήσεις περί εθνικής ασφάλειας στις ΑΞΕ. Τέτοιες ενέργειες αναδεικνύουν την ισορροπία που πρέπει να επιτύχουν οι χώρες μεταξύ της προσέλκυσης ΑΞΕ και της προστασίας των εθνικών συμφερόντων (Swanson, 2018).

5.2.16 Γαλλία: Διαμαρτυρίες των "κίτρινων γιλέκων"

Οι διαδηλώσεις των "Κίτρινων Γιλέκων" που ξεκίνησαν το 2018 αποτέλεσαν ένα σημαντικό κοινωνικό και πολιτικό κίνημα κατά της οικονομικής ανισότητας και του κόστους ζωής. Οι διαδηλώσεις οδήγησαν σε εκτεταμένες αναταραχές και έθεσαν ερωτήματα σχετικά με την κοινωνική σταθερότητα και τη διακυβέρνηση, επηρεάζοντας ενδεχομένως τις αντιλήψεις των επενδυτών για τον πολιτικό κίνδυνο στη Γαλλία. Η περίπτωση αυτή αναδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο οι κοινωνικές αναταραχές μπορούν να επηρεάσουν τις ΑΞΕ δημιουργώντας λειτουργικούς κινδύνους και κινδύνους φήμης για τις επιχειρήσεις (Lichfield, 2018).

5.2.17 Γερμανία: Η πολιτική για την ενεργειακή μετάβαση (Energiewende)

Η φιλόδοξη πολιτική Energiewende της Γερμανίας, η οποία αποσκοπεί στη μετάβαση σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, καταδεικνύει πώς οι κανονιστικές αλλαγές και οι περιβαλλοντικές πολιτικές μπορούν να δημιουργήσουν τόσο ευκαιρίες όσο και κινδύνους για τις ΑΞΕ. Η πολιτική οδήγησε σε σημαντικές επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, αλλά

αντιμετώπισε και προκλήσεις, όπως το υψηλό κόστος και η ανάγκη ανάπτυξης υποδομών. Αυτή η μελέτη περίπτωσης αναδεικνύει τον αντίκτυπο των πολιτικών αποφάσεων στο επενδυτικό τοπίο σε στρατηγικούς τομείς (Morris & Jungjohann, 2016).

5.2.18 Τουρκία: Η απόπειρα πραξικοπήματος του 2016

Η απόπειρα πραξικοπήματος του 2016 στην Τουρκία και τα επακόλουθά της, συμπεριλαμβανομένων των κυβερνητικών εκκαθαρίσεων και της κήρυξης κατάστασης έκτακτης ανάγκης, ανέδειξαν τους κινδύνους της πολιτικής αστάθειας για τις ΑΞΕ. Το γεγονός οδήγησε σε προσωρινή μείωση της εμπιστοσύνης των επενδυτών και των ροών ΑΞΕ, υπογραμμίζοντας τον τρόπο με τον οποίο τα πολιτικά γεγονότα και τα ζητήματα διακυβέρνησης μπορούν να επηρεάσουν άμεσα το επενδυτικό κλίμα στις αναδυόμενες αγορές (Öniş & Kutlay, 2017).

5.2.19 Κούβα: Άνοιγμα και περιορισμός των ΑΞΕ

Μετά το ξεπάγωμα των σχέσεων με τις Ηνωμένες Πολιτείες κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησης Ομπάμα, η Κούβα γνώρισε αύξηση του ενδιαφέροντος για ΑΞΕ. Ωστόσο, το απρόβλεπτο πολιτικό τοπίο, ιδίως με τις επόμενες διοικήσεις των ΗΠΑ που επέβαλαν αυστηρότερους περιορισμούς, καταδεικνύει τις προκλήσεις των πολιτικών κινδύνων σε χώρες με πολύπλοκες διεθνείς σχέσεις. Η περίπτωση της Κούβας αποτελεί παράδειγμα για το πώς οι διπλωματικές σχέσεις και οι αλλαγές πολιτικής μπορούν να επηρεάσουν τις ροές ΑΞΕ (Feinberg, 2016).

5.2.20 Βόρεια Κορέα: Οι κίνδυνοι των επενδύσεων σε απομονωμένα καθεστώτα

Η Βόρεια Κορέα, η οποία τελεί υπό βαριές διεθνείς κυρώσεις λόγω του πυρηνικού της προγράμματος και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων της, αντιπροσωπεύει μια ακραία περίπτωση

πολιτικού κινδύνου. Η απομόνωση της χώρας και ο απρόβλεπτος χαρακτήρας του καθεστώτος της παρουσιάζουν σημαντικές προκλήσεις για κάθε πιθανή ξένη επένδυση, υπογραμμίζοντας τους κινδύνους που συνδέονται με τις επενδύσεις σε άκρως απομονωμένα και αυταρχικά καθεστώτα (Haggard & Noland, 2017).

Αυτές οι μελέτες περιπτώσεων υπογραμμίζουν τη σημασία της κατανόησης του πολιτικού κινδύνου και την ανάγκη για στρατηγικές μετριασμού που μπορούν να βοηθήσουν τις πολυεθνικές εταιρείες να πλοηγηθούν στα σύνθετα πολιτικά τοπία που επηρεάζουν τις άμεσες ξένες επενδύσεις.

5.3 Ανάλυση των ειδικών παραγόντων πολιτικού κινδύνου σε κάθε περίπτωση

Η ανάλυση των συγκεκριμένων παραγόντων πολιτικού κινδύνου για κάθε μελέτη περίπτωσης περιλαμβάνει μια βαθιά εμβάθυνση στα στοιχεία που χαρακτηρίζουν το επενδυτικό κλίμα σε χώρες όπως η Κούβα, η Ρωσία, η Βόρεια Κορέα, η Καμπότζη, το Βιετνάμ και η Κίνα. Η ανάλυση αυτή επικεντρώνεται στους μοναδικούς πολιτικούς κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι άμεσοι ξένοι επενδυτές σε αυτές τις χώρες, προσφέροντας ιδέες για το πώς μπορούν να αντιμετωπιστούν αυτοί οι κίνδυνοι.

5.3.1 Η εθνικοποίηση της πετρελαϊκής βιομηχανίας της Βενεζουέλας

Η εθνικοποίηση της πετρελαϊκής βιομηχανίας υπό τον πρόεδρο Ούγκο Τσάβες ανέδειξε τους κινδύνους απαλλοτρίωσης και το απρόβλεπτο της κυβερνητικής δράσης στη Βενεζουέλα. Αυτή η κίνηση, που στόχευε ξένες πετρελαϊκές εταιρείες όπως η ExxonMobil και η ConocoPhillips, υπογράμμισε τις ευρύτερες επιπτώσεις της πολιτικής ιδεολογίας στις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ), οδηγώντας σε σημαντική φυγή κεφαλαίων και μειώνοντας την εμπιστοσύνη των επενδυτών στην αγορά της Βενεζουέλας (Gurría, 2007).

5.3.2 Ο αντίκτυπος του Brexit στις ΑΞΕ στο Ηνωμένο Βασίλειο

Το Brexit εισήγαγε ένα στρώμα πολιτικής και κανονιστικής αβεβαιότητας στο Ηνωμένο Βασίλειο, έναν παραδοσιακά σταθερό επενδυτικό προορισμό. Το δημοψήφισμα και τα επακόλουθά του δημιούργησαν ερωτήματα σχετικά με την πρόσβαση στην αγορά, τις μελλοντικές εμπορικές σχέσεις και το ρυθμιστικό τοπίο, οδηγώντας σε επαναξιολόγηση της ελκυστικότητας του Ηνωμένου Βασιλείου ως προορισμού ΑΞΕ. Αυτή η περίπτωση καταδεικνύει την πολυπλοκότητα των πολιτικών αποφάσεων εντός δημοκρατικών κοινωνιών και τις εκτεταμένες επιπτώσεις τους στις διεθνείς επενδυτικές ροές (Dhingra et al., 2016).

5.3.3 Ο εμπορικός πόλεμος ΗΠΑ-Κίνας

Οι εμπορικές εντάσεις μεταξύ των ΗΠΑ και της Κίνας, οι οποίες χαρακτηρίζονται από την επιβολή αμοιβαίων δασμών, αντιπροσωπεύουν έναν σημαντικό γεωπολιτικό κίνδυνο που επηρεάζει το παγκόσμιο εμπόριο και τα επενδυτικά πρότυπα. Η αβεβαιότητα και το αυξημένο λειτουργικό κόστος που προκύπτουν από αυτές τις εντάσεις έχουν αναγκάσει τις εταιρείες να επανεξετάσουν τις επενδυτικές στρατηγικές και τις διαμορφώσεις της αλυσίδας εφοδιασμού τους, αναδεικνύοντας την ευπάθεια των παγκοσμιοποιημένων επενδύσεων στις γεωπολιτικές συγκρούσεις (Amiti et al., 2019).

5.3.4 Διαφθορά και ΑΞΕ στη Νιγηρία

Στη Νιγηρία, η διάχυτη διαφθορά αποτελεί κρίσιμο εμπόδιο για την προσέλκυση και τη διατήρηση των ΑΞΕ. Η συστημική διαφθορά επηρεάζει διάφορους τομείς, αυξάνοντας το κόστος της επιχειρηματικής δραστηριότητας και διαβρώνοντας την εμπιστοσύνη των επενδυτών. Αυτή η περίπτωση ρίχνει φως στις ευρύτερες επιπτώσεις της ποιότητας της διακυβέρνησης στο επενδυτικό κλίμα, ιδίως σε αναδυόμενες οικονομίες που είναι πλούσιες σε φυσικούς πόρους αλλά μαστίζονται από θεσμικές αδυναμίες (Méon & Sekkat, 2005).

5.3.5 Ο αντίκτυπος της Αραβικής Άνοιξης στις ΑΞΕ στην περιοχή MENA

Η Αραβική Άνοιξη κατέδειξε τις βαθιές επιπτώσεις των κοινωνικών αναταραχών και των πολιτικών αναταραχών στο επενδυτικό κλίμα στην περιοχή της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής (MENA). Η εκτεταμένη αστάθεια οδήγησε σε σημαντική απόσυρση των ΑΞΕ, καθώς οι επενδυτές προσπάθησαν να μετριάσουν τους κινδύνους που συνδέονται με τις πολιτικές μεταβάσεις και τις ανησυχίες για την ασφάλεια, καταδεικνύοντας την ευθραυστότητα των επενδυτικών ροών ενόψει των κοινωνικών αναταραχών (Malik & Awadallah, 2013).

5.3.6 Η προσάρτηση της Κριμαίας από τη Ρωσία

Η προσάρτηση της Κριμαίας από τη Ρωσία το 2014 και το επακόλουθο καθεστώς διεθνών κυρώσεων υπογράμμισαν την πολυπλοκότητα των επενδύσεων σε χώρες που εμπλέκονται σε γεωπολιτικές συγκρούσεις. Οι κυρώσεις και οι αντι-κυρώσεις όχι μόνο απέτρεψαν τις άμεσες ξένες επενδύσεις, αλλά και διατάραξαν τις υφιστάμενες επενδύσεις, αναδεικνύοντας τις ευρύτερες οικονομικές συνέπειες των γεωπολιτικών κινδύνων και της αντίδρασης της διεθνούς κοινότητας στις εδαφικές διαμάχες (Connolly, 2018).

5.3.7 Ο εξορυκτικός τομέας της Νότιας Αφρικής

Η ρυθμιστική αβεβαιότητα στον εξορυκτικό τομέα της Νότιας Αφρικής, ιδίως γύρω από τον Χάρτη Μεταλλευτικών Εργασιών και τις απαιτήσεις ιδιοκτησίας των μαύρων, έχει προκαλέσει ανησυχίες στους ξένους επενδυτές όσον αφορά τη σταθερότητα και την προβλεψιμότητα του ρυθμιστικού περιβάλλοντος. Αυτή η περίπτωση αποτελεί παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο οι αλλαγές στους κανονισμούς του συγκεκριμένου τομέα και οι ευρύτεροι πολιτικοί και κοινωνικοί στόχοι μπορούν να επηρεάσουν τις ΑΞΕ σε κρίσιμους κλάδους (Morris & Karlinsky, 2016).

5.3.8 Οι νομισματικοί έλεγχοι της Αργεντινής

Η εφαρμογή από την Αργεντινή μέτρων ελέγχου του νομίσματος και διαχείρισης των κεφαλαιακών ροών ως απάντηση στις οικονομικές κρίσεις αναδεικνύει τους κινδύνους που συνδέονται με τις μακροοικονομικές πολιτικές και τις κυβερνητικές παρεμβάσεις. Τα μέτρα αυτά, που αποσκοπούν στη σταθεροποίηση της οικονομίας, έχουν κατά καιρούς περιορίσει τις επιχειρηματικές δραστηριότητες και τον επαναπατρισμό των κερδών, επηρεάζοντας την ελκυστικότητα της χώρας για τους ξένους επενδυτές (Fernández-Arias, Montiel, & Panizza, 2014).

5.3.9 Η πολιτική αστάθεια της Ταϊλάνδης

Οι επανειλημμένες περιόδους πολιτικής αστάθειας στην Ταϊλάνδη, συμπεριλαμβανομένων των πραξικοπημάτων και των μαζικών διαδηλώσεων, έχουν επηρεάσει τομείς κρίσιμης σημασίας για την οικονομία της, όπως ο τουρισμός και το λιανικό εμπόριο. Η αστάθεια υπογραμμίζει τη σημασία της πολιτικής σταθερότητας και της ποιότητας της διακυβέρνησης για τη διατήρηση ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για τις ΑΞΕ και το πιθανό οικονομικό κόστος των πολιτικών αναταραχών (Pongsudhirak, 2014).

5.3.10 Η επιχείρηση "Πλυντήριο αυτοκινήτων" της Βραζιλίας

Η επιχείρηση "Car Wash" (Lava Jato) στη Βραζιλία αποκάλυψε εκτεταμένη διαφθορά εντός των ελεγχόμενων από το κράτος εταιρειών και της κυβέρνησης, αναδεικνύοντας τους κινδύνους διακυβέρνησης και το απρόβλεπτο επιχειρηματικό περιβάλλον. Οι επιπτώσεις του σκανδάλου στην οικονομία της Βραζιλίας και το κλίμα για τις ΑΞΕ υπογραμμίζουν τη σημασία της διαφάνειας και της ασφάλειας δικαίου για την προσέλκυση και τη διατήρηση ξένων επενδύσεων (Rapoza, 2017).

5.3.11 Η επανάσταση της Αιγύπτου το 2011

Η αιγυπτιακή επανάσταση του 2011, μέρος της Αραβικής Άνοιξης, επηρέασε σημαντικά την οικονομική σταθερότητα και το επενδυτικό κλίμα της Αιγύπτου. Η πολιτική αναταραχή και οι αβεβαιότητες που περιβάλλουν τη μετάβαση κατέδειξαν τις προκλήσεις των επενδύσεων σε χώρες που υφίστανται βαθιές πολιτικές και κοινωνικές αλλαγές, τονίζοντας την ανάγκη για σταθερότητα και ασφάλεια στην προσέλκυση ΑΞΕ (Rutherford, 2013).

5.3.12 Απαγόρευση της Ινδονησίας στις εξαγωγές νικελίου

Η απόφαση της Ινδονησίας να απαγορεύσει τις εξαγωγές μεταλλεύματος νικελίου για να ενισχύσει την εγχώρια βιομηχανία μεταποίησης δείχνει τον αντίκτυπο του εθνικισμού των πόρων και των ρυθμιστικών αλλαγών στους ξένους επενδυτές. Η κίνηση αυτή διατάραξε τις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού νικελίου και ανέδειξε τους κινδύνους που συνδέονται με τις επενδύσεις σε χώρες όπου οι κυβερνητικές πολιτικές στοχεύουν στην ανάκτηση μεγαλύτερης αξίας από τους φυσικούς πόρους (Wilson, 2020).

5.3.13 Η εθνικοποίηση της YPF στην Αργεντινή

Η εθνικοποίηση της YPF από την Αργεντινή, με την απαλλοτρίωση του πλειοψηφικού πακέτου μετοχών από την ισπανική Repsol, προκάλεσε διεθνείς διαμάχες και ανησυχίες σχετικά με το επενδυτικό κλίμα της χώρας. Η ενέργεια αυτή αναδεικνύει τους κινδύνους των απαλλοτριώσεων και των εθνικοποιήσεων σε πολιτικά ασταθή περιβάλλοντα, υπογραμμίζοντας τη σημασία της νομικής προστασίας και των σταθερών επενδυτικών πλαισίων (Fernandez, 2012).

5.3.14 Πολιτικές εντάσεις στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας

Οι συνεχιζόμενες εδαφικές διαφορές στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας αφορούν πολλές χώρες και παρουσιάζουν σημαντικούς γεωπολιτικούς κινδύνους για τις ΑΞΕ, ιδίως σε τομείς όπως η εξερεύνηση πετρελαίου και φυσικού αερίου και το θαλάσσιο εμπόριο. Η περίπτωση αυτή καταδεικνύει την πολυπλοκότητα των επενδύσεων σε περιοχές με αμφισβητούμενα εδάφη και τη σημασία της γεωπολιτικής σταθερότητας για τη διασφάλιση των επενδύσεων (Hayton, 2014).

5.3.15 Το Brexit και οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες του Ηνωμένου Βασιλείου

Η αβεβαιότητα που περιβάλλει το Brexit και οι επιπτώσεις του στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών στο Ηνωμένο Βασίλειο καταδεικνύουν πώς οι πολιτικές αποφάσεις μπορούν να οδηγήσουν σε στρατηγικές αλλαγές στις επενδυτικές ροές. Οι προσπάθειες μετεγκατάστασης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων αναδεικνύουν τη σημασία της πρόσβασης στην αγορά και της ρυθμιστικής σαφήνειας για τις επενδυτικές αποφάσεις σε στρατηγικούς τομείς (Arnold, 2019).

5.3.16 Η κρίση χρέους της Ελλάδας

Η ελληνική κρίση χρέους ανέδειξε τον αντίκτυπο των αποφάσεων δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής στις ΑΞΕ, με τις ανησυχίες για κρατική χρεοκοπία και έξοδο από την Ευρωζώνη να οδηγούν σε απώλεια της εμπιστοσύνης των επενδυτών. Αυτή η περίπτωση υπογραμμίζει τη σημασία της πολιτικής σταθερότητας και της οικονομικής διακυβέρνησης για την προσέλκυση ΑΞΕ, ιδίως σε χώρες που αντιμετωπίζουν δημοσιονομικές προκλήσεις (Featherstone, 2011).

5.3.17 Έλεγχος CFIUS στις ΗΠΑ

Ο αυξανόμενος έλεγχος των ξένων επενδύσεων από την Επιτροπή Ξένων Επενδύσεων στις Ηνωμένες Πολιτείες (CFIUS) για κινδύνους εθνικής ασφάλειας αποτελεί παράγοντα πολιτικού κινδύνου, ιδίως για επενδύσεις στον τομέα της τεχνολογίας και των τηλεπικοινωνιών. Ο έλεγχος αυτός καταδεικνύει την ισορροπία μεταξύ της προσέλκυσης ΑΞΕ και της προστασίας των εθνικών συμφερόντων σε ένα πολύπλοκο παγκόσμιο επενδυτικό τοπίο (Swanson, 2018).

5.3.18 Οι διαμαρτυρίες των "κίτρινων γιλέκων" στη Γαλλία

Οι διαδηλώσεις των "κίτρινων γιλέκων" στη Γαλλία κατά της οικονομικής ανισότητας και του κόστους ζωής δημιούργησαν λειτουργικούς κινδύνους και κινδύνους φήμης για τις επιχειρήσεις, επηρεάζοντας τις ΑΞΕ. Αυτή η περίπτωση αναδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο οι κοινωνικές αναταραχές μπορούν να επηρεάσουν το επενδυτικό κλίμα στις ανεπτυγμένες οικονομίες, υπογραμμίζοντας τη σημασία της αντιμετώπισης των κοινωνικών και οικονομικών παραπόνων (Lichfield, 2018).

5.3.19 Η πολιτική *Energiewende* της Γερμανίας

Η πολιτική *Energiewende* της Γερμανίας, η οποία αποσκοπεί στη μετάβαση στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, παρουσιάζει τόσο ευκαιρίες όσο και προκλήσεις για τις ΑΞΕ στον τομέα της ενέργειας. Ο αντίκτυπος της πολιτικής στο επενδυτικό τοπίο σε στρατηγικούς τομείς αναδεικνύει την επίδραση των ρυθμιστικών αλλαγών και των περιβαλλοντικών πολιτικών στις ΑΞΕ (Morris & Jungjohann, 2016).

5.3.20 Η απόπειρα πραξικοπήματος στην Τουρκία το 2016

Η απόπειρα πραξικοπήματος του 2016 στην Τουρκία και τα επακόλουθά της ανέδειξαν τους κινδύνους της πολιτικής αστάθειας για τις ΑΞΕ, οδηγώντας σε προσωρινή μείωση της εμπιστοσύνης των επενδυτών. Το γεγονός αυτό υπογραμμίζει τη σημασία της πολιτικής σταθερότητας και της ποιότητας της διακυβέρνησης για τη διατήρηση ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για τις ξένες επενδύσεις (Öniş & Kutlay, 2017).

5.3.21 Το πολιτικό τοπίο της Κούβας

Το κυμαινόμενο πολιτικό τοπίο της Κούβας, το οποίο επηρεάζεται από τις μεταβαλλόμενες διοικήσεις των ΗΠΑ, θέτει προκλήσεις για τις ΑΞΕ, καταδεικνύοντας τον αντίκτυπο των διπλωματικών σχέσεων και των αλλαγών πολιτικής στις επενδυτικές ροές. Η περίπτωση της Κούβας αποτελεί παράδειγμα της πολυπλοκότητας των επενδύσεων σε χώρες με περίπλοκες διεθνείς σχέσεις (Feinberg, 2016).

5.3.22 Η απομόνωση της Βόρειας Κορέας

Η Βόρεια Κορέα αντιπροσωπεύει μια ακραία περίπτωση πολιτικού κινδύνου λόγω της διεθνούς απομόνωσης και της απρόβλεπτης κατάστασης του καθεστώτος της, αναδεικνύοντας τις προκλήσεις και τις αβεβαιότητες των επενδύσεων σε εξαιρετικά απομονωμένα και αυταρχικά καθεστώτα. Αυτή η περίπτωση υπογραμμίζει τους κινδύνους που συνδέονται με τη γεωπολιτική απομόνωση και την αυταρχική διακυβέρνηση (Haggard & Noland, 2017).

Αυτές οι λεπτομερείς αναλύσεις των παραγόντων πολιτικού κινδύνου σε διάφορα παγκόσμια περιβάλλοντα αποκαλύπτουν την περίπλοκη αλληλεπίδραση μεταξύ της πολιτικής δυναμικής, του ρυθμιστικού περιβάλλοντος και των ΑΞΕ. Η κατανόηση αυτών των κινδύνων είναι ζωτικής

σημασίας για τους επενδυτές που περιηγούνται στο πολύπλοκο τοπίο των διεθνών επενδύσεων, υπογραμμίζοντας την ανάγκη επιμελούς αξιολόγησης και στρατηγικών μετριασμού των κινδύνων.

5.4 Αποτελέσματα και Αντιδράσεις των Επενδυτών στους Πολιτικούς Κινδύνους

Η ανάλυση των αντιδράσεων των επενδυτών στους πολιτικούς κινδύνους, όπως καταδεικνύεται από τις προαναφερθείσες μελέτες περιπτώσεων, αποκαλύπτει ένα ευρύ φάσμα στρατηγικών προσαρμογών για τον μετριασμό των αρνητικών επιπτώσεων και την αξιοποίηση των αναδυόμενων ευκαιριών. Αυτή η ανάλυση επικεντρώνεται στον τρόπο με τον οποίο οι επενδυτές περιηγήθηκαν στο σύνθετο τοπίο των πολιτικών κινδύνων, με ειδική αναφορά στις περιπτώσεις της εθνικοποίησης της πετρελαϊκής βιομηχανίας της Βενεζουέλας, των επιπτώσεων του Brexit στο Ηνωμένο Βασίλειο, του εμπορικού πολέμου ΗΠΑ-Κίνας, της διαφθοράς στη Νιγηρία, της Αραβικής Άνοιξης, της προσάρτησης της Κριμαίας από τη Ρωσία, της ρυθμιστικής αβεβαιότητας στον τομέα της εξόρυξης στη Νότια Αφρική, των συναλλαγματικών ελέγχων στην Αργεντινή, της πολιτικής αστάθειας στην Ταϊλάνδη, της επιχείρησης "Car Wash" στη Βραζιλία και άλλων. Η ανάλυση αυτή έχει ως στόχο να ρίξει φως στην πολύπλευρη φύση των αντιδράσεων των επενδυτών στους πολιτικούς κινδύνους.

5.4.1 Η εθνικοποίηση της πετρελαϊκής βιομηχανίας της Βενεζουέλας

Οι επενδυτές στην πετρελαϊκή βιομηχανία της Βενεζουέλας, ιδίως η ExxonMobil και η ConocoPhillips, ανταποκρίθηκαν στην εθνικοποίηση ζητώντας διεθνή διαιτησία για να εξασφαλίσουν αποζημίωση για τα απαλλοτριωθέντα περιουσιακά στοιχεία. Η αντίδραση αυτή υπογραμμίζει τη σημασία της νομικής προσφυγής και των μηχανισμών διεθνούς διαιτησίας για τους επενδυτές που αντιμετωπίζουν κινδύνους απαλλοτρίωσης. Αναδεικνύει επίσης τη στροφή προς πιο πολιτικά σταθερά και προβλέψιμα περιβάλλοντα ως μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής μετριασμού των κινδύνων (Gurría, 2007).

5.4.2 Ο αντίκτυπος του Brexit στις ΑΞΕ στο Ηνωμένο Βασίλειο

Ως απάντηση στο Brexit, πολλοί επενδυτές και εταιρείες προχώρησαν σε στρατηγικό σχεδιασμό και αναδιάρθρωση για να μετριάσουν τους κινδύνους που συνδέονται με τη ρυθμιστική αβεβαιότητα και την πρόσβαση στην αγορά. Αυτό περιελάμβανε τη μετεγκατάσταση της έδρας ή τμημάτων των δραστηριοτήτων τους σε άλλες χώρες της ΕΕ για να διατηρήσουν την απρόσκοπτη πρόσβαση στην ενιαία αγορά. Τέτοια μέτρα καταδεικνύουν τη σημασία της πρόσβασης στην αγορά και της κανονιστικής ευθυγράμμισης στις επενδυτικές αποφάσεις (Dhingra et al., 2016).

5.4.3 Ο εμπορικός πόλεμος ΗΠΑ-Κίνας

Αντιμέτωπες με αυξημένους δασμούς και εμπορικούς περιορισμούς, οι εταιρείες προσάρμοσαν τις αλυσίδες εφοδιασμού και τις επενδυτικές στρατηγικές τους για να ελαχιστοποιήσουν το κόστος και τις διαταραχές. Αυτό περιελάμβανε τη διαφοροποίηση των πηγών εφοδιασμού μακριά από την Κίνα και την επένδυση σε εναλλακτικές αγορές για τον μετριασμό των γεωπολιτικών κινδύνων. Ο εμπορικός πόλεμος υπογράμμισε την ανάγκη για γεωγραφική και επιχειρησιακή ευελιξία απέναντι στους κινδύνους εμπορικής πολιτικής (Amiti et al., 2019).

5.4.4 Διαφθορά και ΑΞΕ στη Νιγηρία

Οι επενδυτές στη Νιγηρία απαιτούν όλο και περισσότερο ισχυρότερα πλαίσια διακυβέρνησης και διαφάνεια ως προϋποθέσεις για επενδύσεις. Ορισμένοι έχουν επίσης υιοθετήσει ολοκληρωμένες διαδικασίες δέουσας επιμέλειας για την αξιολόγηση των κινδύνων διαφθοράς και συμμετέχουν σε πρωτοβουλίες εταιρικής κοινωνικής ευθύνης για να ενισχύσουν τη φήμη τους και να ενδυναμώσουν τις σχέσεις με την τοπική κοινωνία (Méon & Sekkat, 2005).

5.4.5 Ο αντίκτυπος της Αραβικής Άνοιξης στις ΑΞΕ στην περιοχή MENA

Η πολιτική αναταραχή κατά τη διάρκεια της Αραβικής Άνοιξης οδήγησε πολλούς ξένους επενδυτές να επανεκτιμήσουν το προφίλ κινδύνου και τις επενδυτικές τους δεσμεύσεις στην περιοχή MENA. Σε ορισμένες περιπτώσεις, αυτό είχε ως αποτέλεσμα την απόσυρση ή την αναβολή των επενδύσεων, ενώ σε άλλες, οι επενδυτές επιδίωξαν να συνεργαστούν πιο ενεργά με τους τοπικούς φορείς και να υποστηρίξουν τις οικονομικές μεταρρυθμίσεις για τη σταθεροποίηση του επενδυτικού κλίματος (Malik & Awadallah, 2013).

5.4.6 Η προσάρτηση της Κριμαίας από τη Ρωσία

Οι διεθνείς κυρώσεις που επιβλήθηκαν στη Ρωσία ως απάντηση στην προσάρτηση της Κριμαίας ώθησαν πολλές ξένες εταιρείες να αποχωρήσουν από τη ρωσική αγορά ή να μειώσουν τις δραστηριότητές τους. Η αντίδραση αυτή ανέδειξε την ανάγκη για αξιολογήσεις του πολιτικού κινδύνου στις επενδυτικές αποφάσεις και την ανάπτυξη σχεδίων έκτακτης ανάγκης για την αντιμετώπιση των κυρώσεων και των γεωπολιτικών εντάσεων (Connolly, 2018).

5.4.7 Ο εξορυκτικός τομέας της Νότιας Αφρικής

Οι επενδυτές στον εξορυκτικό τομέα της Νότιας Αφρικής έχουν ζητήσει σαφέστερα και σταθερότερα ρυθμιστικά πλαίσια ως προϋπόθεση για τη συνέχιση των επενδύσεων. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι εταιρείες έχουν εμπλακεί σε διαπραγματεύσεις με την κυβέρνηση για να ζητήσουν διαβεβαιώσεις και να επηρεάσουν τη διαμόρφωση ευνοϊκότερων κανονιστικών συνθηκών (Morris & Kaplinsky, 2016).

5.4.8 Οι νομισματικοί έλεγχοι της Αργεντινής

Η επιβολή νομισματικών ελέγχων στην Αργεντινή οδήγησε τους επενδυτές να αναζητήσουν αγορές με ευνοϊκότερες πολιτικές διαχείρισης της ροής κεφαλαίων. Υπογράμμισε επίσης τη σημασία των χρηματοοικονομικών και επιχειρησιακών στρατηγικών αντιστάθμισης για τη διαχείριση των συναλλαγματικών κινδύνων και των κινδύνων επαναπατρισμού (Fernández-Arias, Montiel, & Panizza, 2014).

5.4.9 Η πολιτική αστάθεια της Ταϊλάνδης

Οι επενδυτές ανταποκρίθηκαν στην πολιτική αστάθεια δίνοντας προτεραιότητα σε επενδύσεις σε τομείς που θεωρούνται λιγότερο εκτεθειμένοι σε πολιτικές διαταραχές. Ορισμένοι έχουν επίσης εφαρμόσει πιο ισχυρά πλαίσια διαχείρισης κινδύνων για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που θέτουν οι επαναλαμβανόμενες πολιτικές αναταραχές (Pongsudhirak, 2014).

5.4.10 Η επιχείρηση "Car Wash" της Βραζιλίας

Η αποκάλυψη της εκτεταμένης διαφθοράς μέσω της επιχείρησης "Car Wash" στη Βραζιλία ώθησε πολλούς επενδυτές να επανεκτιμήσουν τη διακυβέρνηση και τα ηθικά πλαίσια των επενδύσεών τους στη Βραζιλία. Αυτό οδήγησε σε αυξημένη εστίαση στην εταιρική διακυβέρνηση, τη συμμόρφωση και τα κριτήρια ηθικών επενδύσεων ως μέρος της διαδικασίας δέουσας επιμέλειας (Rapoza, 2017).

5.4.11 Η επανάσταση της Αιγύπτου το 2011

Η πολιτική μετάβαση στην Αίγυπτο μετά την επανάσταση του 2011 είδε τους επενδυτές να υιοθετούν μια προσεκτική προσέγγιση, με πολλούς να περιμένουν πολιτική σταθερότητα και σαφέστερες πολιτικές κατευθύνσεις προτού δεσμεύσουν σημαντικά κεφάλαια. Αυτή η επιφυλακτική στάση υπογραμμίζει την κρίσιμη σημασία της πολιτικής σταθερότητας και των σαφών πολιτικών πλαισίων για την προσέλκυση και τη διατήρηση ΑΞΕ (Rutherford, 2013).

5.4.12 Η απαγόρευση της Ινδονησίας για τις εξαγωγές νικελίου

Ως απάντηση στην απαγόρευση της Ινδονησίας για τις εξαγωγές νικελίου μεταλλεύματος, οι εταιρείες επένδυσαν σε εγχώριες εγκαταστάσεις επεξεργασίας για να συμμορφωθούν με τις κανονιστικές αλλαγές, ενώ άλλες αναζήτησαν εναλλακτικές πηγές νικελίου. Η προσαρμογή αυτή αντικατοπτρίζει την ευρύτερη ανάγκη για ευελιξία και προσαρμοστικότητα απέναντι στον εθνικισμό των πόρων και τις κανονιστικές αλλαγές (Wilson, 2020).

5.4.13 Η εθνικοποίηση της YPF στην Αργεντινή

Η εθνικοποίηση της YPF οδήγησε ορισμένους ξένους επενδυτές να ζητήσουν διεθνή διαιτησία για αποζημίωση, παρόμοια με την περίπτωση της Βενεζουέλας. Το περιστατικό αυτό ενίσχυσε τη σημασία της νομικής προστασίας και του ρόλου της διεθνούς διαιτησίας στη διασφάλιση των επενδύσεων έναντι των κινδύνων απαλλοτρίωσης (Fernandez, 2012).

5.4.14 Πολιτικές εντάσεις στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας

Οι εταιρείες που δραστηριοποιούνται στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας έπρεπε να περιηγηθούν στις πολύπλοκες γεωπολιτικές εντάσεις στην περιοχή, με ορισμένες να ενισχύουν τις εκτιμήσεις τους για τον πολιτικό κίνδυνο και άλλες να επιδιώκουν να εμπλακούν διπλωματικά για να διασφαλίσουν τις επενδύσεις τους. Η κατάσταση αυτή αναδεικνύει την ανάγκη διαφοροποιημένης κατανόησης της γεωπολιτικής δυναμικής και τη σημασία της διπλωματικής εμπλοκής στη διαχείριση των πολιτικών κινδύνων (Hayton, 2014).

5.4.15 Το Brexit και οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες του Ηνωμένου Βασιλείου

Η αντίδραση του τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών στο Brexit περιλάμβανε τη μετεγκατάσταση τμημάτων των δραστηριοτήτων σε κράτη μέλη της ΕΕ για να εξασφαλιστεί η συνεχής πρόσβαση στην αγορά. Αυτή η στρατηγική αναπροσαρμογή υπογραμμίζει τον κρίσιμο ρόλο του ρυθμιστικού περιβάλλοντος στη διαμόρφωση του επενδυτικού τοπίου (Arnold, 2019).

5.4.16 Η κρίση χρέους της Ελλάδας

Η ελληνική κρίση χρέους είδε τους επενδυτές να αποσύρονται από την αγορά ή να απαιτούν υψηλότερα ασφάλιστρα κινδύνου για να αντισταθμίσουν τους αυξημένους κινδύνους. Η αντίδραση αυτή υπογραμμίζει τον αντίκτυπο της δημοσιονομικής και νομισματικής αστάθειας στην επενδυτική εμπιστοσύνη και την ανάγκη υγιούς οικονομικής διακυβέρνησης για την προσέλκυση ΑΞΕ (Featherstone, 2011).

5.4.17 Έλεγχος CFIUS στις ΗΠΑ

Ο αυξανόμενος έλεγχος της CFIUS οδήγησε ορισμένους ξένους επενδυτές να επανεξετάσουν ή να τροποποιήσουν τις επενδυτικές τους στρατηγικές στις ΗΠΑ, ιδίως σε τομείς που θεωρούνται ευαίσθητοι για την εθνική ασφάλεια. Οι εταιρείες έχουν γίνει πιο επιμελείς στην αξιολόγηση των πιθανών επιπτώσεων του CFIUS πριν από την πραγματοποίηση επενδύσεων, δίνοντας έμφαση στις διαβουλεύσεις πριν από τη συναλλαγή και στον στρατηγικό σχεδιασμό για την πλοήγηση στο ρυθμιστικό τοπίο. Η στροφή αυτή αντανακλά μια ευρύτερη κατανόηση της ανάγκης ευθυγράμμισης των επενδυτικών στρατηγικών με τις εκτιμήσεις περί εθνικής ασφάλειας και τη συμμόρφωση με τις κανονιστικές διατάξεις (Swanson, 2018).

5.4.18 Οι διαδηλώσεις των "κίτρινων γιλέκων" στη Γαλλία

Οι διαδηλώσεις των "κίτρινων γιλέκων" στη Γαλλία ώθησαν τις επιχειρήσεις και τους επενδυτές να επανεκτιμήσουν το κοινωνικοπολιτικό τοπίο, με ορισμένες εταιρείες να ενισχύουν τη δέσμευση των ενδιαφερομένων μερών και τις πρωτοβουλίες εταιρικής κοινωνικής ευθύνης για την αντιμετώπιση των υποκείμενων ζητημάτων οικονομικής ανισότητας και κοινωνικής αναταραχής. Η αντίδραση αυτή καταδεικνύει τη σημασία της κοινωνικής σταθερότητας και τον ρόλο της εταιρικής δέσμευσης στη διατήρηση ενός ευνοϊκού επενδυτικού περιβάλλοντος (Lichfield, 2018).

5.4.19 Η πολιτική *Energiewende* της Γερμανίας

Η πολιτική *Energiewende* στη Γερμανία οδήγησε σε αυξημένες επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, χάρη σε ρυθμιστικά κίνητρα και μια σαφή πολιτική κατεύθυνση. Ωστόσο, οι επενδυτές αντιμετώπισαν επίσης προκλήσεις που σχετίζονται με τη χωρητικότητα του δικτύου και το κόστος ενσωμάτωσης. Η κατάσταση αυτή ανέδειξε την ανάγκη για σαφή, σταθερά και υποστηρικτικά πλαίσια πολιτικής για την καθοδήγηση των επενδύσεων στις ανανεώσιμες πηγές

ενέργειας και τη σημασία της ετοιμότητας των υποδομών για τη διευκόλυνση της μετάβασης σε νέες πηγές ενέργειας (Morris & Jungjohann, 2016).

5.4.20 Απόπειρα πραξικοπήματος στην Τουρκία το 2016

Μετά την απόπειρα πραξικοπήματος στην Τουρκία το 2016, οι επενδυτές επιδίωξαν να βελτιώσουν τις αξιολογήσεις του πολιτικού τους κινδύνου και να συνεργαστούν στενότερα με τους τοπικούς ενδιαφερόμενους φορείς για να κατανοήσουν καλύτερα το εξελισσόμενο πολιτικό τοπίο. Η αυξημένη έμφαση στην πολιτική σταθερότητα και την ποιότητα διακυβέρνησης μετά την απόπειρα πραξικοπήματος υπογραμμίζει την κρίσιμη φύση των σταθερών πολιτικών συνθηκών για τη διασφάλιση και τη διατήρηση των ΑΞΕ (Öniş & Kutlay, 2017).

5.4.21 Το πολιτικό τοπίο της Κούβας

Το κυμαινόμενο πολιτικό τοπίο στην Κούβα, ιδίως όσον αφορά τις σχέσεις ΗΠΑ-Κούβας, έχει οδηγήσει τους επενδυτές να υιοθετήσουν μια προσεκτική προσέγγιση, δίνοντας έμφαση στην ευελιξία και την ικανότητα ταχείας προσαρμογής σε μεταβαλλόμενα πολιτικά περιβάλλοντα. Αυτή η επιφυλακτικότητα αντανακλά μια ευρύτερη κατανόηση της πολυπλοκότητας που συνεπάγεται η επένδυση σε χώρες με ρευστές διπλωματικές σχέσεις και ρυθμίσεις πολιτικής (Feinberg, 2016).

5.4.22 Η απομόνωση της Βόρειας Κορέας

Δεδομένης της ακραίας απομόνωσης της Βόρειας Κορέας και του υψηλού πολιτικού κινδύνου, λίγοι ξένοι επενδυτές έχουν ασχοληθεί με τη χώρα. Όσοι το έχουν κάνει, συχνά βασίζονται σε μεσάζοντες και επικεντρώνονται σε τομείς που είναι λιγότερο πιθανό να επηρεαστούν από τις

κυρώσεις και τις γεωπολιτικές εντάσεις. Η προσέγγιση αυτή αναδεικνύει τις προκλήσεις των επενδύσεων σε απομονωμένα καθεστώτα και τη σημασία των στρατηγικών μετριασμού του κινδύνου που λαμβάνουν υπόψη τις κυρώσεις και τις διεθνείς σχέσεις (Haggard & Noland, 2017).

5.5 Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας, το Κεφάλαιο 5 ανέλυσε τον κρίσιμο ρόλο των πολιτικών κινδύνων στις αποφάσεις των ξένων επενδυτών και τις επιπτώσεις τους στις άμεσες ξένες επενδύσεις. Μέσα από τις επιλεγμένες μελέτες περιπτώσεων, εξετάστηκαν διάφορες μορφές πολιτικών κινδύνων, όπως η εθνικοποίηση, η κανονιστική αβεβαιότητα, οι γεωπολιτικές εντάσεις, η διαφθορά, και οι κοινωνικές αναταραχές. Τα παραδείγματα που παρουσιάστηκαν καταδεικνύουν πώς οι πολιτικές και οικονομικές συνθήκες μπορούν να διαμορφώσουν το επενδυτικό περιβάλλον και να επηρεάσουν τις ροές ΑΞΕ. Οι αντιδράσεις των επενδυτών περιλάμβαναν τη χρήση διεθνούς διαιτησίας για αποζημιώσεις, τη μετεγκατάσταση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, τη διαφοροποίηση αλυσίδων εφοδιασμού, και την υιοθέτηση ισχυρότερων πλαισίων διακυβέρνησης και διαφάνειας. Συνολικά, η μελέτη υπογραμμίζει τη σημασία της γεωγραφικής και επιχειρησιακής ευελιξίας, της νομικής προστασίας, της κανονιστικής ευθυγράμμισης, και της κοινωνικής σταθερότητας ως καθοριστικών παραγόντων για την αντιμετώπιση των πολιτικών κινδύνων και την προσαρμογή στις διαρκώς μεταβαλλόμενες συνθήκες του διεθνούς επενδυτικού περιβάλλοντος.

6. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Κίνδυνος και Οικονομία

6.1 Εισαγωγή

Στο Κεφάλαιο 6 θα εξετάσουμε τον κίνδυνο και την οικονομία ως κρίσιμο φαινόμενο που επηρεάζει τη διατήρηση του πλούτου και την αποτροπή της απώλειας. Η σχέση μεταξύ κινδύνου και οικονομικής δραστηριότητας αποτελεί ένα από τα πιο ενδιαφέροντα και πολύπλοκα θέματα στη βιβλιογραφία των οικονομικών επιστημών. Ο κίνδυνος αντιμετωπίζεται ως ένας πόρος που πρέπει να διανεμηθεί και να διαχειριστεί, παρόλο που η φύση του τον καθιστά πιο δύσκολο στην αξιολόγηση λόγω της αορατότητας και της μη προβλέψιμης φύσης του. Η κατανόηση και η διαχείριση του κινδύνου έχουν αναπτυχθεί μέσα από θεωρητικές και πρακτικές προσεγγίσεις, με στόχο την ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων και την ενίσχυση της οικονομικής σταθερότητας και ανάπτυξης.

Στην οικονομική θεωρία, ο κίνδυνος συνδέεται συχνά με την αβεβαιότητα και την ασφάλεια, προσφέροντας μια διττή προοπτική: αφενός, ως πρόκληση που μπορεί να επιφέρει ανταμοιβές και κέρδη, και αφετέρου, ως απειλή που πρέπει να διαχειριστεί αποτελεσματικά. Ο Frank Knight εισήγαγε τη διάκριση μεταξύ μετρήσιμου κινδύνου και μη μετρήσιμης αβεβαιότητας, ενώ μεταγενέστεροι οικονομολόγοι, όπως ο Keynes και ο Arrow, συνέβαλαν στη διαμόρφωση της σύγχρονης προσέγγισης στη διαχείριση κινδύνου. Η διαχείριση του κινδύνου θεωρείται πλέον αναπόσπαστο κομμάτι της ορθής επιχειρηματικής πρακτικής και έχει εφαρμογές τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα.

6.2 Κίνδυνος και οικονομία ως αποφασιστικό φαινόμενο: Ο τρόπος για τη διατήρηση του πλούτου ή την αποτροπή της απώλειας

Ένα κοινό θέμα στη βιβλιογραφία των οικονομικών επιστημών είναι ότι ο κίνδυνος μπορεί να ελεγχθεί θεωρητικά με τρόπο παρόμοιο με την επίλυση του κλασικού προβλήματος της

σπανιότητας. Ο κίνδυνος θεωρείται απλώς ένας ακόμη πόρος που πρέπει να διανεμηθεί και να κατανεμηθεί, ακόμη και αν είναι πιο δύσκολο να αξιολογηθεί επειδή είναι αόρατος και εξακολουθεί να έχει χρηματική αξία (Aharoni et al. , 1981).

Γενικά, ο κίνδυνος στα οικονομικά αναφέρεται σε έναν συνδυασμό πρόκλησης και ασφάλειας. Το παράδειγμα κινδύνου-ανταμοιβής, που αντιπροσωπεύει την εθελοντική συμμετοχή στον κίνδυνο με την προοπτική κερδών ως κίνητρο, είναι ο κύριος τομέας εστίασης. Δεδομένης της εγγενούς αβεβαιότητας του εγχειρήματος, οι επιχειρηματίες πρέπει να αποζημιώνονται για τις προσπάθειές τους όταν επενδύουν κεφάλαια σε νεοσύστατες επιχειρήσεις. Οι στρατηγικές, τα μέσα και οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων που σχετίζονται με αυτό το έργο αναλύονται στη χρηματοοικονομική βιβλιογραφία (Mamis, 1991). Από την άλλη πλευρά, η ασφάλεια πρέπει να είναι εγγυημένη έναντι αυτών των αναπόφευκτων κινδύνων. Ο Trenton (1968) περιγράφει τρεις στρατηγικές για τη μείωση των ακούσιων κινδύνων στην αγορά: κρατική ασφάλιση, ιδιωτική ασφάλιση και κερδοσκοπία.

Ο Frank Knight (1921) συνέβαλε ουσιαστικά στην οικονομική κατανόηση του κινδύνου καθιερώνοντας τη διάκριση μεταξύ κινδύνου και αβεβαιότητας. Η παραδοχή του είναι απλή: ο κίνδυνος και η αβεβαιότητα διακρίνονται από την ικανότητα να αποδίδουμε εκτιμήσεις πιθανοτήτων σε αβέβαια αποτελέσματα. Αξιολογώντας την πραγματική βάση των εσόδων που συνδέονται με την επιχειρηματική δραστηριότητα, γνωστή ως κέρδος, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η αβεβαιότητα – και όχι ο συχνά χρησιμοποιούμενος αλλά ανακριβής όρος κίνδυνος – καθορίζει τη δραστηριότητα.

Ο Knight (1921) χαρακτηρίζει την αβεβαιότητα ως μη μετρήσιμη (όπου η κατανομή των αποτελεσμάτων είναι άγνωστη επειδή είναι συνήθως αδύνατο να σχηματιστεί μια ομάδα περιπτώσεων για υπολογισμό) και τον κίνδυνο ως μετρήσιμη αβεβαιότητα (όπου η κατανομή των αποτελεσμάτων σε μια ομάδα περιπτώσεων είναι γνωστή με υπολογισμό). Αυτή η διάκριση επηρεάζει την οργανωτική δομή καθώς και άλλες προσεγγίσεις για τον μετριασμό ή τουλάχιστον την αντιμετώπιση της αβεβαιότητας (Witte et al., 1996).

Ο Keynes συνέχισε να αποσαφηνίζει αυτή τη διαφορά δείχνοντας ότι στην πραγματικότητα η αβεβαιότητα διέπει τη συμπεριφορά περισσότερο από την πιθανότητα, επειδή το μέλλον και το άγνωστο επηρεάζουν τη συμπεριφορά περισσότερο από τις μαθηματικές συχνότητες του παρελθόντος. Η συμβολή του άλλαξε την πεποίθηση του Διαφωτισμού ότι η πιθανότητα κάνει τη ζωή αναπόφευκτη. Η διαχείριση του κινδύνου θα μπορούσε να είναι εφικτή, αν και αυτό είναι ακόμη προς συζήτηση (Bernstein, 1998).

Ο Arrow (1971) επικεντρώθηκε στον τρόπο με τον οποίο η συμπεριφορά αντιδρά σε επικίνδυνες επιλογές και στον τρόπο με τον οποίο σχηματίζονται οι κρίσεις σε καταστάσεις υψηλού κινδύνου. Ο Bernstein (1998) τον θεωρεί ως τον εμπνευστή της διαχείρισης κινδύνου όπως υπάρχει σήμερα. Αυτή η στρατηγική δίνει έμφαση στη διαχείριση κινδύνου ως ορθή επιχειρηματική πρακτική που μπορεί να χρησιμοποιηθεί τόσο στον δημόσιο όσο και στον εμπορικό τομέα. Έχει πλέον ενώσεις σε περισσότερα από 20 έθνη με παγκόσμια πρότυπα (O'Reilly, 1998).

Αν και αναγνωρίζει ζητήματα αξίας και, ως εκ τούτου, συνδέεται με την ψυχολογία, η οικονομική θεωρία της διαχείρισης κινδύνου συνδέεται σταθερά με την επιστημονική και μαθηματική κοσμοθεωρία, καθώς ορίζει τον κίνδυνο ως ένα αντικειμενικό και μετρήσιμο φαινόμενο (Bromley & Segerson, 1992). Η ευρέως διαδεδομένη πεποίθηση ότι η γραφειοκρατία και οι επιχειρήσεις χαρακτηρίζονταν από αναποτελεσματική συμπεριφορά, που απέφευγε τον κίνδυνο και εμπόδιζε τη δημιουργικότητα και την αποτελεσματικότητα, αποτέλεσε την κινητήρια δύναμη για τη διαχείριση του κινδύνου. Με την εφαρμογή πρωτοκόλλων διαχείρισης κινδύνου, αναμένεται πλέον ότι οι γραφειοκράτες και το προσωπικό των επιχειρήσεων θα αξιολογούν τους κινδύνους των πολιτικών επιλογών, θα συμπεριφέρονται με επιχειρηματικό πνεύμα και θα ολοκληρώνουν προγράμματα κατάρτισης στη διαχείριση για να "ξεκλειδώσουν τον ριψοκίνδυνο χαρακτήρα που κρύβουν μέσα τους" (Althaus, 2013).

Μεγάλο μέρος της οικονομικής θεωρίας επικεντρώνεται στην αποκάλυψη του ανορθολογισμού των κανονικών ανθρώπων στην πραγματική ζωή, καθώς βασίζεται στην υπόθεση της απόλυτα ορθολογικής και ιδιοτελούς συμπεριφοράς. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα όταν οι οικονομολόγοι ισχυρίζονται ότι η πολιτική δραστηριότητα και η οικονομική συμπεριφορά είναι ίδιες (McNoll, 1996), προκειμένου να δικαιολογήσουν τον ανορθολογισμό των πολιτικών και των

γραφειοκρατών (Hamilton & Viscusi, 1999). Ο κίνδυνος είναι ένα φαινόμενο λήψης αποφάσεων στην οικονομία και οι άνθρωποι δεν είναι πολύ λογικοί όταν πρόκειται γι' αυτόν (Althaus, 2005).

6.3 Συμπεράσματα

Στο Κεφάλαιο 6, αναλύθηκε ο ρόλος του κινδύνου στην οικονομία και η σημασία της διαχείρισης του ως εργαλείου για τη διατήρηση του πλούτου και την αποτροπή της απώλειας. Η θεωρητική προσέγγιση του κινδύνου ως πόρου που πρέπει να διανεμηθεί και να κατανεμηθεί αναδείχθηκε μέσα από τη βιβλιογραφία των οικονομικών επιστημών. Εξετάστηκαν οι διαφορές μεταξύ κινδύνου και αβεβαιότητας, όπως ορίστηκαν από τον Knight, και οι επιπτώσεις αυτών των διακρίσεων στην οργανωτική δομή και τις στρατηγικές λήψης αποφάσεων. Η συμβολή οικονομολόγων όπως ο Keynes και ο Arrow στην κατανόηση και διαχείριση του κινδύνου επισημάνθηκε, ενώ η σημασία της διαχείρισης κινδύνου στην ενίσχυση της επιχειρηματικής αποτελεσματικότητας και στη βελτίωση της ασφάλειας τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα υπογραμμίστηκε. Με την εφαρμογή πρωτοκόλλων διαχείρισης κινδύνου, επιδιώκεται η δημιουργία ενός πιο ασφαλούς και προβλέψιμου οικονομικού περιβάλλοντος.

7. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: Η έννοια, η Εξέλιξη και η Κατανόηση του Πολιτικού Κινδύνου

7.1 Εισαγωγή

Στο Κεφάλαιο 7 της εργασίας, εξετάζεται η έννοια, η εξέλιξη και η κατανόηση του πολιτικού κινδύνου στο πλαίσιο των διεθνών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και επενδύσεων. Αρχικά, γίνεται μια ιστορική αναδρομή της παγκόσμιας οικονομικής ανάπτυξης και της αύξησης της πολυεθνικής δραστηριότητας από τη δεκαετία του 1960, αναδεικνύοντας τις πολυεθνικές επιχειρήσεις ως κυρίαρχους παίκτες στην παγκόσμια οικονομία. Ωστόσο, η εξάπλωση των δραστηριοτήτων τους συνοδεύεται από αυξημένους κινδύνους, με τον πολιτικό κίνδυνο να κατέχει εξέχουσα θέση μεταξύ αυτών. Ο πολιτικός κίνδυνος αφορά την πιθανότητα οι πολιτικές, νομικές και κοινωνικές μεταβολές να επηρεάσουν αρνητικά τις επιχειρηματικές δραστηριότητες και τις επενδύσεις. Η εξέταση αυτών των κινδύνων και των μηχανισμών διαχείρισής τους είναι κρίσιμη για την κατανόηση των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι πολυεθνικές επιχειρήσεις στο σύγχρονο διεθνές περιβάλλον. Ιδιαίτερα, δίνεται έμφαση στις μεθόδους επόμενης γενιάς, γνωστές ως Σχολή Συστήματος Γεγονότων, και στη σύνδεση μεταξύ πολιτικών θεσμών και οικονομικών συστημάτων, προσφέροντας ένα πιο ολοκληρωμένο πλαίσιο για την εκτίμηση του πολιτικού κινδύνου.

7.2 Ιστορική αναδρομή

Από τη δεκαετία του 1960, η υπεράκτια κατασκευή εξαρτημάτων και η εξωτερική ανάθεση έχουν γίνει όλο και πιο δημοφιλείς τρόποι για τις επιχειρήσεις να προμηθεύονται τις εισροές των συντελεστών παραγωγής τους. Ο αριθμός των πολυεθνικών επιχειρήσεων (MNEs) στην παγκόσμια οικονομία αυξήθηκε σε 65.000 μέχρι το 2003. Αυτές οι εταιρείες διέθεταν πάνω από 850.000 διεθνείς θυγατρικές, απασχολούσαν περίπου 80 εκατομμύρια άτομα και είχαν παγκόσμιες πωλήσεις που ξεπερνούσαν τα 11 τρισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ (UNCTAD, 2003).

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ), οι οποίες αποτελούν μέτρο του ύψους της δραστηριότητας που διεξάγεται στο εξωτερικό, παρουσίασαν παρόμοια τάση. Από 112 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ το 1967 σε 4,1 τρισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ το 1998 και 7,1 τρισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ το 2003, οι ΑΞΕ αυξήθηκαν σημαντικά, παρά τις παύσεις που προκάλεσαν ο πόλεμος κατά της τρομοκρατίας, η παγκόσμια οικονομική επιβράδυνση το 2000 και οι τρομοκρατικές επιθέσεις το 2001 (Mahoney et al., 2001).

Σύμφωνα με την έρευνα των Held και Macgrew (2003), η εκρηκτική αύξηση της οικονομικής δύναμης που απολαμβάνουν οι πολυεθνικές επιχειρήσεις συμβολίζει την αυξανόμενη σημασία του διεθνούς εμπορίου για το παγκόσμιο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ). Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις, ως οι κύριοι κινητήριοι μοχλοί της παγκοσμιοποίησης, σημειώνουν ετήσια αύξηση του όγκου της οικονομικής δραστηριότητας που παράγουν. Το 1970 το μερίδιό τους στο παγκόσμιο ΑΕΠ ήταν λιγότερο από 5% ενώ μέχρι το 2003 το μερίδιο αυτό είχε αυξηθεί στο 10%. Το ένα τέταρτο του παγκόσμιου εμπορίου γίνεται μεταξύ υποκαταστημάτων της ίδιας εταιρείας, πράγμα που σημαίνει ότι τα στοιχεία αυτά "υποτιμούν την ανάπτυξη των πολυεθνικών επιχειρήσεων, δεδομένου ότι μεγάλο μέρος της ανάπτυξής τους χρηματοδοτείται εσωτερικά ή από τις κεφαλαιαγορές". Παρά ταύτα, οι πολυεθνικές επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν πλέον έως και το ένα τρίτο της παγκόσμιας παραγωγής και τα δύο τρίτα του παγκόσμιου εμπορίου.

Η παγκοσμιοποίηση επιφέρει περισσότερες επιχειρηματικές ευκαιρίες και μεγαλύτερη έκθεση σε κινδύνους, μέσα σε έναν κόσμο όπου η βία και η ανομία εξακολουθούν να είναι κοινός τόπος. Ωστόσο, η έκθεση σε κινδύνους σε διάφορες αγορές και διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές αποτελεί εδώ και καιρό μέρος του παγκόσμιου εμπορίου και των επιχειρήσεων. Οι καταγραφές των εκβιασμών και των κατασχέσεων περιουσιακών στοιχείων ξένων επενδυτών χρονολογούνται από τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία και την αρχαία Ελλάδα. Οι πειρατές ανοικτής θαλάσσης αποτελούσαν μια συνεχή απειλή για τους Βρετανούς, Ισπανούς και Γάλλους ναυτικούς που μετέφεραν εξωτικά αγαθά από τον Νέο Κόσμο τον 17ο και 18ο αιώνα, ενώ οι συχνές εισβολές και οι πράξεις ένοπλης επίθεσης τον 20ό αιώνα απειλούσαν τις εμπορικές και αποικιακές εκμεταλλεύσεις στην Ευρώπη, την Αφρική, την Ασία και τη Λατινική Αμερική.

Οι διεθνείς σχέσεις (IR) έχουν μακρά ιστορία στην ενσωμάτωση του κινδύνου στη θεωρία τους, ιδίως του πολιτικού κινδύνου. Όμως, παρά το γεγονός ότι ο κίνδυνος αποτελεί θεμελιώδες χαρακτηριστικό του παγκόσμιου συστήματος, δεν έχει τύχει της αυξημένης προσοχής που θα όφειλε στον τομέα των σπουδών των διεθνών σχέσεων. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί κάπως από την κυριαρχία της πολιτικής των ελίτ στον 20ό αιώνα. Καθ' όλη τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, οι επαναλαμβανόμενες διακρατικές συγκρούσεις και η πιθανότητα πυρηνικής σύγκρουσης κυριάρχησαν στο θεωρητικό έργο και τη διανοητική μελέτη. Από την άλλη πλευρά, η χαμηλή πολιτική ήταν συνήθως στο περιθώριο.

Επιπλέον, οι επικρατούσες προσεγγίσεις για την ανάκτηση πληροφοριών έχουν διαμορφωθεί από την κυριαρχία του κράτους και του συστήματός του. Οι σχολιαστές έχουν την τάση να βλέπουν τους μη κρατικούς δρώντες, όπως οι πολυεθνικές επιχειρήσεις, μέσα από ιδεολογικά φίλτρα όταν τους δίνεται ένας πιο εξέχων αναλυτικός ρόλος. Για παράδειγμα, ένα κύμα θεωριών της νέας αριστεράς και της εξάρτησης στις δεκαετίες του 1960 και 1970 είδε τις πολυεθνικές επιχειρήσεις ως εργαλεία του καπιταλισμού ή ως εκπροσώπους ισχυρών εθνών, ιδίως των Ηνωμένων Πολιτειών. Σε κάθε σενάριο, οι πολυεθνικές επιχειρήσεις εξετάστηκαν για την εξαθλίωση που προκάλεσαν στα αναπτυσσόμενα έθνη, τον πλούτο που μετέφεραν στους μετόχους και τα κεντρικά γραφεία των επιχειρήσεων μέσω του επαναπατρισμού των κερδών και τους τρόπους με τους οποίους οι δραστηριότητές τους αποσταθεροποίησαν αυτά τα έθνη, δημιούργησαν μια δυναμική πυρήνα-περιφέρειας στην παγκόσμια οικονομία και ενίσχυσαν την ανισότητα στην κατανομή της εξουσίας και του πλούτου σε όλο τον κόσμο (Korten, 2001).

Ως αποτέλεσμα, μεγάλο μέρος της έρευνας στον τομέα των Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων διστάζει να δει τις πολυεθνικές επιχειρήσεις ως οτιδήποτε άλλο εκτός από υποταγμένες στους κρατικούς φορείς ή ως ληστρικούς, εκμεταλλευτικούς ή περιθωριακούς παίκτες. Είναι κατανοητό γιατί τόσο λίγοι ακαδημαϊκοί έχουν επιλέξει να αναλύσουν τις διεθνείς σχέσεις από την οπτική γωνία των πολυεθνικών επιχειρήσεων και ακόμη λιγότεροι έχουν αφιερώσει πολύ χρόνο στην εξέταση του πολιτικού κινδύνου ως σύνδεση που μεσολαβεί μεταξύ κρατών και μη κρατικών οικονομικών δρώντων (Keohane & Ooms, 1975).

Πολλά ακαδημαϊκά πεδία που μελετούν την αλληλεπίδραση μεταξύ κρατικών και μη κρατικών οικονομικών οντοτήτων καλύπτονται από την ανάλυση πολιτικού κινδύνου. Αν και δεν αποτελεί

τον κύριο τομέα μελέτης τους, ο πολιτικός κίνδυνος αποτελεί πρόκληση για τους μελετητές που μελετούν την αναπτυξιακή πολιτική και οικονομία, τους πολιτικούς οικονομολόγους που μελετούν το εμπόριο, τις επενδύσεις και τις δραστηριότητες των πολυεθνικών εταιρειών, καθώς και τους φοιτητές διεθνών επιχειρήσεων που μελετούν τον κίνδυνο και την έκθεση σε κινδύνους και τον τρόπο με τον οποίο επηρεάζουν τις διεθνείς δραστηριότητες των επιχειρήσεων (Robock, 1971). Ο πολιτικός κίνδυνος είναι πανταχού παρών, γεγονός που εξηγεί γιατί είναι εμπειρικά παρών στην έρευνα των Διεθνών Σχέσεων, ακόμη και όταν εννοιολογικά απουσιάζει.

Ο πολιτικός κίνδυνος θεωρείται συνήθως ως υποπροϊόν των διασυνοριακών δραστηριοτήτων και ως λειτουργία των Διεθνών Σχέσεων. Στην πραγματικότητα, η κρατική δομή και η οργανωτική έννοια της κυριαρχίας συνδέονται στενά με τον πολιτικό κίνδυνο. Η κυριαρχία αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο του βεσφαλιανού συστήματος από το 1648. Περιορίζει τη νομική εμβέλεια των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας, των κανονιστικών διαταγών και των ατομικών δικαιωμάτων, ενώ υποβάλλει τους ανθρώπους, τις επιχειρήσεις και τους κυβερνητικούς εκπροσώπους στους απρόβλεπτους κινδύνους που συνδέονται με τα κοινωνικά, πολιτικά και οικονομικά συστήματα που βασίζονται στον κοινοτισμό.

Είναι ειρωνικό το γεγονός ότι, παρά την άνοδο των υπερεθνικών καθεστώτων και την αυξανόμενη τυποποίηση των διεθνών κανόνων και της συμπεριφοράς που διέπεται από κανόνες, η οποία προκλήθηκε από την παγκοσμιοποίηση, η έκταση αυτών των καθεστώτων δεν ήταν επαρκής για να αναιρέσει τις καταστροφικές συνέπειες της κυριαρχίας και τη διάχυση του εκβιασμού, του εξαναγκασμού, της παρανομίας και της βίας, τα οποία εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της ενδοκρατικής δικαιοδοσίας. Ο πολιτικός κίνδυνος είναι μια σταθερά στο παγκόσμιο περιβάλλον, ακόμη και στις περιπτώσεις όπου οι εν λόγω κρατικές υπερβολές έχουν περιοριστεί από την παγκόσμια κίνηση προς την απελευθέρωση των χρηματοπιστωτικών αγορών, την άρση των κεφαλαιακών ελέγχων, την ενίσχυση της αναγνώρισης των διεθνών δικαιωμάτων ιδιοκτησίας και την ανατροπή των προστατευτικών μέτρων. Η κρατική διακριτική ευχέρεια για την παραβίαση αυτών των κανονισμών ήταν συχνή (Beck, 1992).

7.3 Τα μεταβαλλόμενα μοτίβα πολιτικού κινδύνου

Αν και η ιδέα της ανάληψης πολιτικών κινδύνων υπάρχει στη διεθνή σκηνή από τους αρχαίους Έλληνες, η πιο πρόσφατη φιλοσοφική της παράδοση χρονολογείται στη μεταπολεμική περίοδο. Αυτό είναι εν μέρει αποτέλεσμα της αυξανόμενης ροής κεφαλαίων προς τις αναπτυσσόμενες χώρες από τη Δυτική Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική (Helleiner, 1994). Οι κίνδυνοι που συνδέονται με αυτές τις επενδύσεις οδήγησαν σε μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τον πολιτικό κίνδυνο. Οι κίνδυνοι που αντιμετώπιζαν οι ξένοι επενδυτές καταδείχθηκαν περίτρανα από γεγονότα μεγάλης προβολής, όπως η εθνικοποίηση ξένων συμφερόντων στη διώρυγα του Σουέζ (1956), στην Κούβα (1959) και στη Χιλή (1972), καθώς και η απαλλοτρίωση της γης που ανήκε στην αμερικανική United Fruit Company στη Γουατεμάλα (1951) και των περιουσιακών στοιχείων εξόρυξης πετρελαίου που κατείχαν οι Texaco και Chevron στη Νιγηρία (1975).

Καθώς προχωρούσε η δεκαετία του 1970, οι ανησυχίες αυτές σταδιακά υποχώρησαν, εν μέρει λόγω των αλλαγών στις ιδεολογίες των κυβερνητικών τάξεων στα ανερχόμενα έθνη. Το πρωταρχικό σύνθημα που τόνιζε την εγχώρια πολιτική νομιμότητα και τη σταθερότητα του καθεστώτος άρχισε να θεωρείται η σημασία των ιδιωτικών ξένων επενδυτικών κεφαλαίων για την οικονομική ανάπτυξη, την ανακούφιση της φτώχειας και τον αποτελεσματικό εκσυγχρονισμό και την εκβιομηχάνιση. Προκειμένου να διασφαλίσουν τη νομιμότητα του καθεστώτος και να επιταχύνουν την ανάπτυξη, πολλές ηγετικές ελίτ στις αναδυόμενες οικονομίες έστρεψαν τις προσπάθειές τους προς την απόκτηση άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ) (Moran, 1998). Αυτό ίσχυε ιδιαίτερα στην Ασία, όπου οι εισροές ΑΞΕ και η ταχεία ανάπτυξη παρατηρήθηκαν στις νέες βιομηχανικές χώρες Σιγκαπούρη, Χονγκ Κονγκ, Ταϊλάνδη και Μαλαισία. Ωστόσο, οι απειλές απαλλοτρίωσης κατά των ξένων επιχειρηματικών συμφερόντων εξακολουθούσαν να υφίστανται· αυτό ήταν ιδιαίτερα εμφανές κατά τη διάρκεια των ταραγμένων γεγονότων στα τέλη της δεκαετίας του 1970, συμπεριλαμβανομένης της ιρανικής επανάστασης και της επακόλουθης εθνικοποίησης των πετρελαϊκών αποθεμάτων του Ιράν.

Στην πραγματικότητα, η δεκαετία του 1980 ξεπέρασε τη δεκαετία του 1970 σε αριθμό αξιώσεων απαλλοτρίωσης που υποβλήθηκαν κατά ασφαλιστών πολιτικού κινδύνου. Ωστόσο, η

απαλλοτρίωση ήταν απλώς το πιο κραυγαλέο παράδειγμα πολιτικού κινδύνου. Ένα κύμα κρατικών χρεοκοπιών που προκλήθηκε από την κρίση χρέους του Τρίτου Κόσμου, η οποία ξεκίνησε από το Μεξικό το 1982 και επεκτάθηκε σε τμήματα της Αφρικής, της Λατινικής Αμερικής και της Νοτιοανατολικής Ασίας, συμπεριλαμβανομένης της Ινδονησίας και της Ταϊλάνδης, δημιούργησε επίσης νέους τύπους πολιτικού κινδύνου τη δεκαετία του 1980 (Epstein, 1985).

Ένα νέο κύμα παγκόσμιων ανησυχιών αύξησε πρόσφατα το ενδιαφέρον για τον πολιτικό κίνδυνο. Για παράδειγμα, μεταξύ 1990 και 1997, οι ροές ιδιωτικών κεφαλαίων από τις βιομηχανικές προς τις αναδυόμενες χώρες πενταπλασιάστηκαν, εκθέτοντας τους επενδυτές στην παγκόσμια αστάθεια των διαχειριζόμενων αμοιβαίων κεφαλαίων αντιστάθμισης κινδύνου και στις διακυμάνσεις των συναλλαγματικών ισοτιμιών που προκάλεσε η ασιατική χρηματοπιστωτική κρίση (Noble & Ravenhill, 2000). Ακολούθησε η ταχεία υποτίμηση των ξένων περιουσιακών στοιχείων και η έκθεση σε συνάλλαγμα στη Βραζιλία και την Αργεντινή, η εφαρμογή ελέγχων στην κίνηση κεφαλαίων στη Μαλαισία και η συνεχιζόμενη ανησυχία για τις επιχειρηματικές συναλλαγές με την Κίνα. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990, ο κίνδυνος επικεντρώθηκε κυρίως στα ζητήματα που σχετίζονται με τα ταξίδια σε έθνη των οποίων οι θεσμικές δυνατότητες και τα προληπτικά και ρυθμιστικά πλαίσια επέδειξαν τόσο ασάφεια όσο και αστάθεια. Η έλλειψη εσωτερικών πλαισίων διακυβέρνησης και διαφάνειας σε αυτές τις αγορές καθιστά δύσκολο για τους επενδυτές με πιο εξελιγμένα ανοίγματα σε αυτές τις αγορές να αξιολογήσουν το περιβάλλον κινδύνου στο οποίο δραστηριοποιούνται.

Καθώς πολλές αναδυόμενες οικονομίες υφίστανται επί του παρόντος μετασχηματισμό των ρυθμίσεων διακυβέρνησής τους, είναι σαφές πώς αλλάζει ο πολιτικός κίνδυνος. Για παράδειγμα, στην Ινδονησία, η αποκέντρωση έχει μπερδέψει τις διοικητικές και νομικές γραμμές εξουσίας, ανοίγοντας πολλές πόρτες για ατυχίες, απάτες και άλλες κακές ενέργειες από ανέντιμες επαρχιακές αρχές. Στη Βραζιλία, οι τοπικοί πολιτικοί έχουν αναβιώσει τις πρακτικές απαλλοτριώσεων, ενώ στην Ινδονησία αυτό περιγράφεται ως γραφειοκρατική βραδύτητα που δημιουργεί διοικητικά και νομικά εμπόδια για τις διεθνείς εταιρείες (Minor, 2003). Πολυάριθμες αναδυόμενες οικονομίες, ιδίως οι μεταβατικές οικονομίες που κινούνται διστακτικά προς πιο περιεκτικές μορφές δημοκρατικής εκπροσώπησης, έχουν βιώσει εσωτερική πολιτική αναδιοργάνωση. Αυτό έχει δημιουργήσει νέες ευκαιρίες για αυτό που μπορεί να περιγραφεί καλύτερα ως υφέρπουσα απαλλοτρίωση - ανάληψη του ελέγχου των

πόρων από τους ξένους επενδυτές. Έτσι, μια σειρά από νέες, κρίσιμες μεταβλητές κινδύνου εγείρονται από το ζήτημα της διακυβέρνησης, της θεσμικής ικανότητας και της αποτελεσματικότητας της προληπτικής ρύθμισης στις αναδυόμενες χρηματοπιστωτικές αγορές. Όλα αυτά τα ζητήματα ήταν πολύ έντονα τη δεκαετία του 1990 (Epstein & Gintis, 1995).

Ωστόσο, τα γεγονότα γύρω από την 11η Σεπτεμβρίου 2001, η αναταραχή που προκάλεσαν οι τρομοκρατικές επιθέσεις στη Μέση Ανατολή, το Μπαλί, την Τζακάρτα, την Κένυα, την Υεμένη, την Κωνσταντινούπολη, τη Μαδρίτη και το Λονδίνο, η αστάθεια που προκάλεσαν οι γεωπολιτικές ενέργειες στο Αφγανιστάν και το Ιράκ και η πιθανή έκθεση σε πρόσθετες τρομοκρατικές επιθέσεις ως αποτέλεσμα του "πολέμου κατά της τρομοκρατίας" είναι οι πιο πρόσφατες και προφανείς πηγές ενδιαφέροντος για τον πολιτικό κίνδυνο. Ορισμένες από τις μεγαλύτερες εταιρείες στον κόσμο αντιμετώπισαν κίνδυνο για την επιχειρηματική τους συνέχεια και την πιθανότητα πλήρους απώλειας ως αποτέλεσμα των γεγονότων της 11ης Σεπτεμβρίου 2001. Ο κίνδυνος αυτός επεκτεινόταν πέρα από την απώλεια επικοινωνιών, συστημάτων δεδομένων και επιχειρησιακών υποδομών· περιλάμβανε επίσης την απώλεια κρίσιμων θεσμικών ικανοτήτων και ανθρώπινου κεφαλαίου. Ευτυχώς, αυτά τα θεαματικά γεγονότα δεν είναι συνηθισμένα. Παρόλα αυτά, υπογραμμίζουν την αλληλεξάρτηση των χρηματοοικονομικών και εμπορικών στοιχείων στο πλαίσιο του παγκόσμιου περιβάλλοντος κινδύνου, τη διασυνδεσιμότητα των χρηματοοικονομικών αγορών και την ικανότητα των σύγχρονων μέσων επικοινωνίας να ενισχύουν κοινωνικά φαινομενικά απομονωμένα γεγονότα κινδύνου, όπως οι επιθέσεις στη Νέα Υόρκη και την Ουάσιγκτον. Για παράδειγμα, η φυσική καταστροφή των υποδομών και των κτιρίων είχε ως αποτέλεσμα άμεσο οικονομικό κόστος περίπου 27 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ· ωστόσο, η επακόλουθη οικονομική ύφεση προκάλεσε απώλειες σε ολόκληρη την οικονομία των ΗΠΑ ύψους 500 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ, ποσό που αναμφίβολα επισκιάστηκε από την παγκόσμια οικονομική επιβράδυνση (Looney, 2002).

Επιπλέον, νέοι και ενδεχομένως πιο σημαντικοί παράγωγοι κίνδυνοι από τις ίδιες τις επιθέσεις αντιπροσωπεύονται από τις ποικίλες αντιδράσεις στις επιθέσεις, οι οποίες κυμαίνονται από την αύξηση των στρατιωτικών δαπανών, την πρόσθετη ανάπτυξη δυνάμεων, την αλλαγή καθεστώτος σε "κράτη-παρίες" και την ανάπτυξη νέων προληπτικών στρατιωτικών δογμάτων. Οι κίνδυνοι περιλαμβάνουν πιθανές μελλοντικές τρομοκρατικές ενέργειες με "αντίκτυπο", έκθεση από τη χρήση βίας και αστάθεια για τη διεθνή ασφάλεια, την πολιτική σταθερότητα και

την οικονομική τάξη. Έτσι, τα στρεβλωτικά αποτελέσματα της ενίσχυσης μέσω των παγκόσμιων μέσων ενημέρωσης και των παγκόσμιων επικοινωνιών είναι πιθανό να επηρεάσουν τον πολιτικό κίνδυνο. Με την πολιτική, στρατηγική και εμπορική αλληλεξάρτηση των εθνικών οικονομιών να λειτουργεί ως δίαυλος μέσω του οποίου διακριτά γεγονότα κινδύνου μπορούν να γίνουν αντιληπτά σε διάφορες γεωγραφικές τοποθεσίες αλλά με παγκόσμιες επιπτώσεις, η ενίσχυση του πολιτικού κινδύνου είναι ένα αναπόφευκτο υποπροϊόν της παγκοσμιοποίησης. Αυτή η δυναμική είναι που διακρίνει το εξελισσόμενο περιβάλλον κινδύνου και φέρνει στο φως τις εντάσεις της διεθνούς τάξης που σίγουρα θα συνεχίσουν να λειτουργούν ως "οδηγοί κινδύνου" για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα.

7.4 Κατανόηση του πολιτικού κινδύνου

Ο όγκος της έρευνας για τον πολιτικό κίνδυνο είναι τεράστιος και βρίσκεται ακόμη σε προ-θεωρητικό στάδιο ανάπτυξης. Στην πραγματικότητα, η πλειονότητα της βιβλιογραφίας για τον πολιτικό κίνδυνο μπορεί εύκολα να διακριθεί από την εστίασή της στον εντοπισμό των κρίσιμων παραγόντων και μεταβλητών που περιλαμβάνουν πολιτικό κίνδυνο και τους παράγοντες που τον διαφοροποιούν. Παρ' όλα αυτά, αυτές οι έρευνες για τον ορισμό έχουν διεξαχθεί από διαφορετικές επιστημονικές οπτικές γωνίες, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει συνεκτική βιβλιογραφία. Αν και η πλειονότητα της βιβλιογραφίας για τον πολιτικό κίνδυνο επικεντρώνεται στον αντίκτυπο του κινδύνου στις πολυεθνικές εταιρείες, ένα σημαντικό μέρος της βιβλιογραφίας -που αναπτύχθηκε από μελετητές της ειρήνης και των συγκρούσεων και των διεθνών σχέσεων- αντιμετωπίζει τον πολιτικό κίνδυνο από τη σκοπιά της αποφυγής συγκρούσεων και της αποστροφής της κρατικής αποτυχίας. Αυτές οι δύο μέθοδοι παράγουν διαφορετικούς τρόπους ανάλυσης και οριστικές αφετηρίες.

7.4.1 Αρχικές μέθοδοι: Σχολή Καταλόγου

Κατά τον πρώτο τρόπο ανάλυσης, ο πολιτικός κίνδυνος γίνεται συνήθως κατανοητός από την άποψη των αρνητικών επιπτώσεών του στις διασυνοριακές επενδυτικές δραστηριότητες των

πολυεθνικών επιχειρήσεων. Σύμφωνα με αυτή την αντίληψη, ο πολιτικός κίνδυνος προκύπτει από τις κυβερνήσεις, τις κυβερνητικές υπηρεσίες ή τους πολιτικούς παράγοντες των χωρών υποδοχής που προβαίνουν σε ενέργειες οι οποίες έχουν δυσμενείς επιπτώσεις στις δραστηριότητες, την αξία ή την κερδοφορία των πολυεθνικών επιχειρήσεων. Στο πλαίσιο αυτό, ο πολιτικός κίνδυνος ορίζεται ως "ο συνολικός αρνητικός αντίκτυπος των κοινωνικών και κυβερνητικών δράσεων ή/και της αδράνειας σε μια συγκεκριμένη ομάδα ή σε όλες τις ξένες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται ή επιδιώκουν να εισέλθουν στην αγορά μιας χώρας" ή, ακριβέστερα, "οι ανεπιθύμητες συνέπειες της πολιτικής δραστηριότητας" (Zakada-Fraser & Fraser, 2002).

Αυτή η ιδέα της ανάλυσης του πολιτικού κινδύνου καθοδηγεί το έργο της λεγόμενης "σχολής καταλόγων", οι επαγγελματίες της οποίας απλώς συντάσσουν καταλόγους πιθανών κακών πράξεων από τις κυβερνήσεις των χωρών υποδοχής που θα μπορούσαν να βλάψουν την αξία, την κερδοφορία και τη λειτουργία των επιχειρήσεων (Hashmi & Guvenli, 1992). Ως πολιτικός κίνδυνος ορίζεται η πολιτική παρέμβαση σε κατά τα άλλα σταθερές και αποτελεσματικές αγορές. Η μέθοδος αυτή κυριάρχησε στο πρώτο κύμα της βιβλιογραφίας για τον πολιτικό κίνδυνο που εμφανίστηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1950 και εξακολουθεί να ασκεί μεγάλη επιρροή μέχρι σήμερα (Kobrin, 1979). Ο διαχωρισμός των πολυάριθμων μη χρηματοοικονομικών και των κινδύνων που δεν ανήκουν στην αγορά σε διακριτές κατηγορίες, ώστε να μπορούν να αξιολογηθούν, να εντοπιστούν και να μειωθούν οι επιπτώσεις τους, απαιτεί ομαδική εργασία.

Ωστόσο, αυτή η προσέγγιση της πρώτης γενιάς του πολιτικού κινδύνου έχει μικρή μεθοδολογική χρησιμότητα και εννοιολογικές αδυναμίες. Βασίζεται σε μια υπεραπλουστευμένη κατανόηση των αγορών και των πολιτικών διαδικασιών. Ξεκινά υποθέτοντας ότι οι αγορές είναι αυτορρυθμιζόμενες, επιρρεπείς στην ισορροπία, τέλειες ή σχεδόν τέλειες και κατά τα άλλα λειτουργικές. Δεύτερον, δημιουργεί μια πολωμένη εικόνα της αλληλεπίδρασης μεταξύ των πολιτικών συστημάτων και των οικονομικών αγορών, υποθέτοντας ότι οι αγορές είναι αυτόνομες οντότητες που είναι αναγκασμένες να εμπλακούν με φορείς που δεν ανήκουν στην αγορά και με σήματα που δεν ανήκουν στην αγορά (Conklin, 2002). Το θεωρητικό πεδίο αυτών των προσεγγίσεων δεν περιλαμβάνει την έννοια των ατελών αγορών, της χαμηλής διαφάνειας και πρακτικών όπως το μονοπώλιο, η οργανωτική αυτοσυντήρηση και η συμπαιγνία. Υποδηλώνουν ότι τα κράτη και οι ευρύτερες κοινωνικές πολιτείες δεν αποτελούν

μέρος των αγορών και ότι είναι εχθρικές για την αποτελεσματική λειτουργία της αγοράς. Με τον τρόπο αυτό, οι αγορές και οι εμπορικές σχέσεις αποσυνδέονται τεχνητά από το κοινωνικοπολιτικό τους περιβάλλον και κάθε πολιτική δραστηριότητα θεωρείται επιβλαβής, στρεβλώνει την αγορά και μειώνει την κερδοφορία των επιχειρήσεων. Η σχολή του καταλόγου υποστηρίζει ότι οι κυβερνήσεις και η πολιτική είναι η πηγή των πολιτικών κινδύνων, οι οποίοι μπορούν να εξαλειφθούν μόνο με τον περιορισμό της εξουσίας και της ρυθμιστικής αρμοδιότητας του κράτους.

Έτσι, η λειτουργία του κράτους ως καταλύτη της εμπορικής συμπεριφοράς καθίσταται αναλυτικά αόρατη από τις προσεγγίσεις της πρώτης γενιάς για τον πολιτικό κίνδυνο. Οι οικονομικοί ιστορικοί έχουν αναγνωρίσει εδώ και καιρό τη σημασία των κρατών και των ρυθμιστικών τους οργανισμών για την κατανόηση του τρόπου λειτουργίας των αγορών και για το γεγονός ότι λειτουργούν ως ζωτικός αγωγός για την ανταλλαγή γνώσεων και τη διαφάνεια (Polanyi, 1944). Ο πολιτικός κίνδυνος αυξάνεται περισσότερο από την απουσία αυτών των παραγόντων παρά από την παρουσία τους. Για παράδειγμα, η ασιατική χρηματοπιστωτική κρίση του 1997 μας έδωσε ένα πολύτιμο μάθημα για την ανάγκη λειτουργικής πολιτικής μηχανισμών και οργανισμών εποπτείας για θετικά οικονομικά αποτελέσματα. Τα κακά οικονομικά αποτελέσματα είναι το αποτέλεσμα της ανεπαρκούς κρατικής ικανότητας και οι συνθήκες που είναι επιρρεπείς στην αποτυχία ή τη στρέβλωση της αγοράς παράγονται από αδύναμους κρατικούς θεσμούς. Κορυφαίοι διεθνείς οργανισμοί, όπως η Παγκόσμια Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), έδωσαν πρόσφατα και επίμονα μεγάλη έμφαση στη χρηστή διακυβέρνηση. Οι οργανισμοί αυτοί αναγνωρίζουν την αξία της θεσμικής ικανότητας για τη διευκόλυνση της ομαλής λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών αγορών, καθώς και για τη δημιουργία νομικών και διοικητικών οδών για τη μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων, το χρέος και τη διευθέτηση του χρέους (Dunning & Firm, 1997). Οι αγορές συχνά καταρρέουν ή συμπεριφέρονται ανάρμοστα ελλείψει θεσμικών και κυβερνητικών αρμοδιοτήτων, θέτοντας τους συμμετέχοντες σε κίνδυνο (World Bank, 2003).

Ως εκ τούτου, υπάρχει ελάχιστος χώρος για την ανάπτυξη μεθοδολογικών πλαισίων που λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τις πολιτικές διαδικασίες και τους τρόπους με τους οποίους αυτές εμφανίζονται και αλληλοεπιδρούν με τις αγορές, λόγω του μάλλον υποτυπώδους εννοιολογικού εξοπλισμού που παρέχουν οι προσεγγίσεις πολιτικού κινδύνου πρώτης γενιάς. Ο πολιτικός κίνδυνος θεωρείται ως μια συλλογή επιζήμιων παρεμβάσεων στην αγορά όταν

αντιμετωπίζεται εξωγενώς. Η βιβλιογραφία αυτή στερείται μεθοδολογικών εργαλείων για την πρόβλεψη του πολιτικού κινδύνου, την ανάλυση των πιθανών μελλοντικών διαστάσεων του και τη διαχείριση των επιπτώσεών του, δεδομένου ότι ο πολιτικός κίνδυνος μπορεί να προκύψει από την απουσία αποτελεσματικών και λειτουργικών πολιτικών θεσμών.

7.4.2 Μέθοδοι επόμενης γενιάς: Σχολή Συστήματος Γεγονότων

Οι μέθοδοι πολιτικού κινδύνου δεύτερης γενιάς αναγνωρίζουν σιωπηρά τους περιορισμούς της σχολής του καταλόγου. Η εξέταση του τύπου του κράτους και του συστήματος, καθώς και των πιθανών σχέσεων μεταξύ των πολιτικών συστημάτων και του πολιτικού κινδύνου, αποκλείεται με τον περιορισμό του πολιτικού κινδύνου στις ενέργειες των κυβερνήσεων (Pauly, 1994). Επιπλέον, τόσο η διαισθητική όσο και η εμπειρική παρατήρηση υποδεικνύουν ευρείες συσχετίσεις μεταξύ συγκεκριμένων τύπων κρατών και του βαθμού και της φύσης συγκεκριμένων πολιτικών απειλών. Για παράδειγμα, ορισμένοι τύποι κρατών παρουσιάζουν λιγότερη σταθερότητα από άλλους και είναι πιο ευάλωτοι στην εγκληματικότητα, τη διαφθορά, την παράνομη πολιτική δραστηριότητα και την ανατροπή του καθεστώτος. Επειδή τα διάφορα κράτη έχουν διακριτά προφίλ πολιτικού κινδύνου, είναι δυνατόν να δημιουργηθούν μοντέλα που συσχετίζουν τα χαρακτηριστικά του συστήματος με την πιθανότητα να συμβούν συγκεκριμένα γεγονότα πολιτικού κινδύνου. Αυτό παρουσιάζει τη δυνατότητα δημιουργίας κανονιστικών μοντέλων κοινωνικών επιστημών για την αξιολόγηση του πολιτικού κινδύνου, τα οποία μπορούν να προειδοποιούν τα κράτη, τους επενδυτές ή άλλους ενδιαφερόμενους για επικείμενα γεγονότα κινδύνου, ώστε να μπορούν να προστατευθούν από αυτά.

Οι μέθοδοι πολιτικού κινδύνου δεύτερης γενιάς αναγνωρίζουν τον τρόπο με τον οποίο οι πολιτικοί θεσμοί και οι αγορές αλληλοσυμπληρώνονται, σε αντίθεση με τις προσεγγίσεις πρώτης γενιάς. Η οικονομική ανάπτυξη δεν αποτελεί από μόνη της αξιόπιστη ένδειξη χαμηλού πολιτικού κινδύνου. Ο οικονομικός εκσυγχρονισμός μπορεί, στην πραγματικότητα, να δημιουργήσει πολιτικό κίνδυνο σε περιπτώσεις όπου μια πολιτική κρίση και μια ριζική πολιτική αλλαγή πυροδοτούνται από την έλλειψη πολιτικής ανάπτυξης ή από την ανικανότητα των πολιτικών ελίτ να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις νέων εκλογικών ομάδων με επιρροή (Logiaux et al., 1997). Η θεωρία του πολιτικού εκσυγχρονισμού και η πληθώρα ερευνών σχετικά με τη

διαδικασία αποαποικιοποίησης και τη δημιουργία πολλαπλών νέων, ασταθών εθνών αμέσως μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο αποτελούν τη βάση των προσεγγίσεων της δεύτερης γενιάς για τον πολιτικό κίνδυνο. Οι πολιτικοί επιστήμονες και οι κοινωνιολόγοι ήταν εξίσου απασχολημένοι με τον προσδιορισμό των συνθηκών που ήταν απαραίτητες για τον πολιτικό εκσυγχρονισμό, τη θεσμική ανάπτυξη και την ανάδυση ώριμων, φιλελεύθερων δημοκρατικών κοινωνιών, ενώ οι οικονομολόγοι της ανάπτυξης προσπαθούσαν να αποστάξουν τις συνθήκες που ήταν απαραίτητες για την οικονομική ανάπτυξη, την εκβιομηχάνιση και τη μαζική καταναλωτική κοινωνία (Huntington, 1977).

Ο προσδιορισμός των μεταβλητών προτύπων που είναι εγγενείς στον πολιτιστικό, κοινωνικό και πολιτικό εκσυγχρονισμό αποτελεί πρωταρχική πηγή πολιτικής ανάπτυξης για την ανάδυση και τη διατήρηση σύνθετων οικονομικών συστημάτων και δικτύων παραγωγής πολιτικών πολιτισμών και πολιτικών θεσμών (Parsons & Smelser, 2001). Ορισμένα κοινωνικά και πολιτικά χαρακτηριστικά, όπως η λειτουργική διαφοροποίηση, η εξειδίκευση, η ατομική αυτονομία, η προσαρμογή και η αυξανόμενη πολυπλοκότητα, είναι εμφανή στους ανεπτυγμένους πολιτισμούς. Παράλληλα με αυτές τις ευρύτερες ελευθερίες από τους περιορισμούς της οικογένειας, της κοινότητας και της θρησκείας (ατομικισμός, διαχωρισμός κράτους και εκκλησίας, κοσμικότητα, κοινωνική απομόνωση), παρουσιάζουν επίσης μια αυξανόμενη κοινωνικοπολιτική διαφοροποίηση. Ωστόσο, οι εξελίξεις αυτές αντιπαρατίθενται σε ενοποιητικές δυναμικές και τεχνολογίες που, σε άλλες περιπτώσεις, αναπαράγουν κοινωνικές τάξεις και δημιουργούν ευρύτερες, κοινωνικού εύρους αναφορές πέρα από την οικογενειακή ή τη φυλετική ένωση (ιθαγένεια, εθνικισμός). Αυτά τα εξελικτικά καθολικά συνδέονται με δομικά-λειτουργικά χαρακτηριστικά που, αν αναγνωριστούν, μπορούν να εισαχθούν ή να διαδοθούν στις αναπτυσσόμενες κοινωνίες για να επιταχυνθεί η ανάπτυξη και να αποτραπούν οι αρνητικές κοινωνικές και πολιτικές επιπτώσεις της πολιτικής οπισθοδρόμησης (Eisenstadt, 1968).

Οι ολοκληρωμένες τυπολογίες προέκυψαν ως αποτέλεσμα μιας σειράς ερευνών σχετικά με τα σχετικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των διαφόρων τύπων κρατών, καθώς και τα πολιτικά, πολιτιστικά, ρυθμιστικά και κοινωνικά περιβάλλοντα που είναι συνυφασμένα με τη σύνθεσή τους. Οι μελέτες αυτές προήλθαν από τη διαρθρωτική-λειτουργική ανάλυση (Almond & Coleman, 2015). Ο προσδιορισμός της πιθανότητας γεγονότων όπως η επανάσταση, η εμφύλια αναταραχή, η μετάβαση καθεστώτος ή το επίπεδο ακεραιότητας που συνδέεται με συγκεκριμένα εξελισσόμενα πολιτικά συστήματα ήταν ένα απλό έργο για τους αναλυτές

πολιτικού κινδύνου (Crowder et al., 1997). Η διαρθρωτική-λειτουργική ανάλυση θα μπορούσε να προσφέρει πληροφορίες σχετικά με τους κινδύνους που συνδέονται με συγκεκριμένα στάδια του κύκλου του πολιτικού εκσυγχρονισμού, καθώς και πιθανά σημεία ενεργοποίησης που θα μπορούσαν να αποτρέψουν την πολιτική αστάθεια ή να ανακόψουν τον περαιτέρω εκσυγχρονισμό, παρόλο που δεν αποτελεί εργαλείο πρόβλεψης που θα μπορούσε να συσχετιστεί με συγκεκριμένα μελλοντικά γεγονότα κινδύνου.

Σε γενικές γραμμές, οι στρατηγικές δεύτερης γενιάς για τη διαχείριση του πολιτικού κινδύνου επικεντρώνονται γύρω από αυτό που χαλαρά αποκαλείται "σχολή συστήματος-γεγονότος". Η σχολή αυτή δίνει μεγάλη έμφαση στον εντοπισμό συνθηκών που υπονομεύουν τη νομιμότητα του σημερινού καθεστώτος και υπονομεύουν την ικανότητά του να κυβερνά, καθώς και συστημικών χαρακτηριστικών που προωθούν την εμφάνιση πολιτικών γεγονότων και υπονομεύουν τη σταθερότητα του συστήματος και την πολιτική ωρίμανση (Haendel et al., 1975). Γεγονότα όπως κοινωνικές ή πολιτικές αναταραχές, απαλλοτριώσεις, εργασιακά ζητήματα που προκαλούνται από απεργίες, ζητήματα με τη μεταφορά κερδών, όπως περιορισμοί συναλλάγματος, ή ενέργειες όπως η επιβολή περιορισμών στις εισαγωγές θεωρούνται παράγοντες πολιτικού κινδύνου. Αυτά τα περιστατικά προέρχονται από ένα συγκεκριμένο είδος συστήματος, συνήθως εκσυγχρονιστικά αδύναμα καθεστώτα που είναι ευάλωτα σε εσωτερικές πιέσεις και διαφορετικά ανάμεσα να ασκήσουν εξουσία και να εφαρμόσουν πολιτικές που εξυπηρετούν τα μακροπρόθεσμα συμφέροντα του κράτους συλλογικά. Για να το θέσουμε διαφορετικά, οι αιχμάλωτες κυβερνήσεις εφαρμόζουν πολιτικές που εξυπηρετούν τα στενά συμφέροντα των κυρίαρχων ελίτ εντός των ανερχόμενων κρατών, αυξάνοντας έτσι τους πολιτικούς κινδύνους για τους ξένους επενδυτές και θέτοντας σε κίνδυνο τα μακροπρόθεσμα οικονομικά κέρδη του έθνους (Rummell & Heenan, 1978).

Όσον αφορά τις τεχνικές δεύτερης γενιάς, ο πολιτικός κίνδυνος βρίσκεται σε ένα φάσμα που εκτείνεται από χαμηλό έως υψηλό, το οποίο γενικά αντιστοιχεί στη σχετική ανάπτυξη των λιγότερο ανεπτυγμένων έναντι των πολύ ανεπτυγμένων πολιτικών συστημάτων (Haendel, 2019). Ως εκ τούτου, το επίπεδο του πολιτικού κινδύνου αντανάκλα την ικανότητα ενός κράτους και του πολιτικού του συστήματος να ελέγχει τις πολιτικές εξελίξεις, τα συγκρουόμενα συμφέροντα των παρατάξεων, να διατηρεί τη νομιμότητα και να εκτελεί τις κρατικές λειτουργίες με ειρηνικό, σταθερό και δημοκρατικό τρόπο. Ο βαθμός εκσυγχρονισμού και προσαρμοστικότητας ενός πολιτικού συστήματος συσχετίζεται αντιστρόφως ανάλογα με τον

πολιτικό κίνδυνο και την πιθανότητα πολιτικής αστάθειας. Πιο σημαντικά, υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ του επιπέδου του πολιτικού κινδύνου και του άγχους που προκαλεί ο γρήγορος οικονομικός εκσυγχρονισμός. Αυτό σημαίνει ότι όταν το πολιτικό σύστημα αντιμετωπίζει σύνθετες απαιτήσεις που προκαλούνται από την ταχεία ανάπτυξη, τις κοινωνικές αναταραχές και την εμφάνιση ζητημάτων που ξεπερνούν τη θεσμική του ικανότητα, μπορεί να υπερφορτωθεί σε σημείο κατάρρευσης.

Οι παρατηρήσεις αυτές προσφέρουν διαφορετικές χρηματοοικονομικές προσεγγίσεις για τον μετριασμό του πολιτικού κινδύνου. Καθορίστε πρώτα τον τύπο συστήματος στον οποίο ανήκει το έθνος και, στη συνέχεια, δημιουργήστε επενδυτικά σχέδια που λαμβάνουν υπόψη το "προφίλ" του πολιτικού κινδύνου του έθνους. Ως εκ τούτου, αποφύγετε τις μακροπρόθεσμες επενδύσεις, χρησιμοποιήστε βραχυπρόθεσμα επενδυτικά οχήματα, ελαχιστοποιήστε το βυθισμένο κόστος και προσπαθήστε να περιορίσετε τις επενδύσεις σε ρευστά και εύκολα αποσυρόμενα περιουσιακά στοιχεία στην περίπτωση στρατιωτικών δικτατοριών όπου η νομιμότητα είναι χαμηλή, η χρήση βίας είναι ευρέως διαδεδομένη και η ξαφνική αλλαγή καθεστώτος ή λαϊκή εξέγερση είναι πιθανή. Από την άλλη πλευρά, οι αναπτυσσόμενες χώρες παρέχουν τον χαμηλότερο πολιτικό κίνδυνο, προσελκύοντας πιο μακροπρόθεσμες επενδύσεις και την ικανότητα να απορροφήσουν μεγαλύτερα αναπόφευκτα κόστη που συνδέονται με την έκθεση σε πάγιες υποδομές (παραγωγή, εξόρυξη), τα οποία ενέχουν συγκριτικά μικρό πολιτικό κίνδυνο. Τα προσαρμοστικά συστήματα, τα οποία μπορούν να αντέξουν μακροχρόνιες επενδύσεις, σημαντικό κόστος και διάφορα επενδυτικά ανοίγματα, παρουσιάζουν παραδόξως τα χαμηλότερα επίπεδα πολιτικού κινδύνου και τα υψηλότερα επίπεδα πολιτικής σταθερότητας.

Παρόλο που οι προσεγγίσεις δεύτερης γενιάς για τον πολιτικό κίνδυνο δεν έχουν επιτύχει τόσα πολλά όσα οι προκάτοχοί τους της σχολής καταλόγων, εξακολουθούν να αποτελούν σημαντική βελτίωση. Ένα μέρος του προβλήματος προκύπτει από την εφαρμογή μιας κυκλικής λογικής. Τα ανεπτυγμένα, κυρίως δυτικά, φιλελεύθερα δημοκρατικά, καπιταλιστικά συστήματα παρουσιάζουν χαμηλό πολιτικό κίνδυνο και ισχυρή πολιτική σταθερότητα. Οποιοδήποτε κράτος παρουσιάζει διαφορετικά χαρακτηριστικά είναι εξ ορισμού ασταθές πολιτικά και μπορεί να προκαλέσει αστάθεια. Αυτή η ερμηνεία προδίδει αυτό που οι επικριτές ισχυρίζονται ότι είναι εθνοκεντρικά ιδεώδη και νεοϊμπεριαλιστικές συμπεριφορές, αποδίδοντας πολιτικό κίνδυνο σε μη δυτικά κράτη. Επιπλέον, οι μέθοδοι δεύτερης γενιάς παρουσιάζουν μια τυχαία κατανόηση

του πολιτικού κινδύνου και της σταθερότητας. Όταν οι δεσποτικές δικτατορίες αντικαθίστανται με απότομες αλλαγές στο σύστημα, για παράδειγμα, η πολιτική σταθερότητα διαταράσσεται. Αυτό σημαίνει συνήθως χαμηλότερο πολιτικό κίνδυνο, αυξημένη πολιτική διαφάνεια και δυνατότητα για λιγότερες αυταρχικές οικονομικές παρεμβάσεις. Επιπλέον, παρά τη σπανιότητά τους, οι απότομες και δραματικές πολιτικές ανακατατάξεις, όπως οι αλλαγές καθεστώτων, δεν αποτελούν πάντα απειλή για τα εμπορικά εγχειρήματα ή τις δραστηριότητες των πολυεθνικών επιχειρήσεων. Για παράδειγμα, η κατάρρευση του προέδρου Σουχάρτο στην Ινδονησία οδήγησε σε αλλαγή καθεστώτος, αν και αυτό είχε μικρή άμεση επίπτωση στην παρουσία διεθνών εμπορικών συμφερόντων. Πολλοί, μάλιστα, επικρότησαν την αλλαγή του καθεστώτος και την προοπτική αυξημένης οικονομικής ελευθερίας στο έθνος.

Επομένως, παρόλο που διαισθητικά είναι λογικό, η συγχώνευση του πολιτικού κινδύνου με την αστάθεια είναι υπεραπλουστευμένη. Αν και οι απότομες ή ασταθείς αλλαγές καθεστώτων μπορούν αναμφίβολα να "τρομάξουν" τους επενδυτές, δεν υπάρχει μεγάλη εμπειρική υποστήριξη για την ιδέα ότι η μετάβαση καθεστώτος, ο πολιτικός κίνδυνος και οποιαδήποτε επίδραση στις ενέργειες των ξένων επενδυτών συσχετίζονται έντονα. Γεγονότα κινδύνου μεγάλης κλίμακας, όπως η εθνικοποίηση ή η απαλλοτρίωση, προκύπτουν, στην πραγματικότητα, συνήθως σε περιβάλλοντα σχετικής καθεστωτικής και πολιτικής σταθερότητας και είναι ενδεικτικά του θεσμικού βάθους, της εξουσίας και της ικανότητας του κράτους να πραγματοποιεί τέτοιες πράξεις. Διαφορετικά, οι προσεγγίσεις της δεύτερης γενιάς για τον πολιτικό κίνδυνο δεν εγκαθιδρύουν μια άμεση σχέση μεταξύ των πολιτικών γεγονότων και των επιπτώσεών τους στις επιχειρήσεις. Αντίθετα, εξετάζουν αποκλειστικά τα πολιτικά γεγονότα και τη δομή του συστήματος. Σύμφωνα με τον Stephen Kobrin (1979), τα συμβάντα που είναι πολιτικά με την έννοια ότι προκύπτουν από δυναμικές εξουσίας ή εξουσίας και έχουν αντίκτυπο στις λειτουργίες της επιχείρησης -ή έχουν τη δυνατότητα να έχουν- θα πρέπει να είναι η κύρια εστίασή μας. Δεν είναι τα γεγονότα αυτά καθαυτά που πρέπει να μας ανησυχούν, αλλά μάλλον το πώς μπορεί να εμφανιστούν ως εμπόδια στις επενδύσεις της εταιρείας.

Η προσέγγιση των ξένων επενδύσεων ως καθολικής κατηγορίας από τη σχολή του συστήματος-γεγονότων, χωρίς να λαμβάνει υπόψη την ποικιλομορφία των τύπων επενδύσεων, ευθύνεται εν μέρει για το ζήτημα αυτό. Οι ποικίλες κατηγορίες επενδύσεων δημιουργούν διαφορετικούς τύπους πολιτικού κινδύνου λόγω των διαφορετικών αλληλεπιδράσεών τους με τα ρυθμιστικά πλαίσια, τα πολιτικά συστήματα, τις πολιτικές συμμαχίες και τις πολιτικές ελίτ. Η οικοδόμηση

καθολικής θεωρίας και συσχετίσεων σε όλο το σύστημα παραγνωρίζει το γεγονός ότι δεν ενέχουν όλα τα πολιτικά γεγονότα το ίδιο επίπεδο κινδύνου για τις ξένες επενδύσεις. Για παράδειγμα, η Royal Dutch Shell Company λειτούργησε με επιτυχία φυσικές υποδομές, εξοπλισμό και αγωγούς στη Νιγηρία παρά τις παρατεταμένες πολιτικές αναταραχές και τις σοβαρές δημόσιες αναταραχές - ένα περιβάλλον που θα ήταν αδύνατο για τις αλυσίδες λιανικού εμπορίου ή τη μεταποίηση. Έτσι, η προσέγγιση του συστήματος-γεγονότων παρακάμπτεται πλήρως από την αναλυτική ικανότητα να διαχωρίζονται διαφορετικά είδη επενδύσεων και στη συνέχεια να αποδεικνύεται η αιτιώδης συνάφεια μεταξύ πολιτικών γεγονότων, πολιτικών συστημάτων και των επιπτώσεών τους σε διαφορετικές επενδύσεις.

Η περιορισμένη χρήση της θεωρίας ευστάθειας συστήματος-γεγονότος σε συγκρίσεις είναι ένα συναφές ζήτημα. Η κατασκευή μιας τέτοιας θεωρίας είναι δύσκολη, όπως σημείωσε ο Claude Ake (1974), επειδή τα στοιχεία που προκαλούν αστάθεια σε ένα κράτος μπορεί να μην είναι σχετικά με άλλα πολιτικά συστήματα ή να προκαλούν το ίδιο είδος αστάθειας αλλού. Η πολιτική σταθερότητα αποτελεί συνήθως προϋπόθεση για τη ριζική αλλαγή πολιτικής, η οποία αντανάκλα τη νομιμότητα του καθεστώτος και τις ισχυρές θεσμικές και κρατικές ικανότητες του να αποκρούει τις εγχώριες διαφωνίες και τις οργανώσεις πίεσης. Λαμβανομένων υπόψη όλων των πραγμάτων, η πολιτική αστάθεια μπορεί να μην είναι η καλύτερη μεταβλητή που μπορεί να μετρηθεί προκειμένου να αξιολογηθεί ο πολιτικός κίνδυνος (Miller, 1992).

Τέλος, είναι σαφές εκ των υστέρων ότι η σχολή του συστήματος-γεγονότων δεν ήταν πολύ επιτυχής στην πρόβλεψη του μέλλοντος. Ακόμη και αν αυτή είναι μια συνηθισμένη αποτυχία στις προβλέψεις των κοινωνικών επιστημών, χρησιμεύει ωστόσο για να τονίσει τις αναλυτικές ελλείψεις των μεθόδων δεύτερης γενιάς. Η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, για παράδειγμα, ήταν ένα από τα μεγαλύτερα πολιτικά γεγονότα του 20ού αιώνα, και ούτε οι πολιτικοί επιστήμονες ούτε οι ακαδημαϊκοί της IR το προέβλεψαν. Παρομοίως, αρκετές δεκαετίες δημιουργίας μοντέλων πρόβλεψης δεν κατάφεραν να προβλέψουν την πτώση του Σουχάρτο, τη λαϊκή επανάσταση που ανέτρεψε τον πρόεδρο Μάρκος στις Φιλιππίνες, την πτώση του Σάχη στο Ιράν το 1979, την πολιτική αναταραχή που ακολούθησε τις ασιατικές οικονομικές κρίσεις ή οποιοδήποτε άλλο παρόμοιο απότομο πολιτικό γεγονός. Δυστυχώς, οι τεχνικές δεύτερης γενιάς δεν ανταποκρίθηκαν στις υψηλές προσδοκίες που είχαν τεθεί σε αυτές, ιδίως όσον αφορά τη βελτίωση της μοντελοποίησης, της ακρίβειας και της ικανότητας παροχής κανονιστικών αποτελεσμάτων.

7.4.3 Προσεγγίσεις τρίτου κύματος για τον πολιτικό κίνδυνο: Πράξη έναντι αρχής

Από τη δεκαετία του 1950 έως τη δεκαετία του 1970, η θετικιστική πολιτική επιστήμη χρησιμοποιήθηκε ευρέως, εν μέρει λόγω της πεποίθησης για την ανωτερότητα των ορθολογιστικών-εμπειρικών επιστημολογιών και της επιθυμίας να μιμηθούν την κανονιστική και προγνωστική επιτυχία των σκληρών επιστημών. Η ανάλυση του πολιτικού κινδύνου ακολούθησε το παράδειγμα, αναζητώντας ενεργά μεθόδους για αυξημένη προβλεπτική ικανότητα. Η φύση των πολιτικών εξελίξεων στις αναδυόμενες χώρες και οι πολιτικοί κίνδυνοι που συχνά αντιμετωπίζουν οι ξένοι επενδυτές ήταν οι κινητήριες δυνάμεις πίσω από αυτή την επιθυμία. Η πλειονότητα της μεταπολεμικής εποχής είδε τις απαλλοτριώσεις και τις εθνικοποιήσεις ξένων συμφερόντων ως τις κύριες πηγές πολιτικού κινδύνου. Για παράδειγμα, μόνο το 1975 υπήρξαν 83 τεκμηριωμένες περιπτώσεις απαλλοτριώσεων. Έτσι, η δημιουργία μοντέλων ή αναλυτικών πλαισίων που θα μπορούσαν να προβλέψουν τέτοιου είδους γεγονότα ήταν πολύ επιθυμητή και επιδιώχθηκε ενεργά (De la Torre & Neckar, 1988).

Ωστόσο, μέχρι τη δεκαετία του 1980, οι απόψεις των κυβερνήσεων των χωρών υποδοχής απέναντι στις ξένες επενδύσεις είχαν αλλάξει δραστικά και τα είδη των πολιτικών κινδύνων είχαν επίσης αλλάξει σημαντικά. Για παράδειγμα, μεταξύ 1981 και 1992 καταγράφηκαν μόλις 11 απαλλοτριώσεις (Hashmi & Guvenli, 1992). Τα κράτη ανταγωνίζονται όλο και περισσότερο για άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) και θεσπίζουν κανονισμούς για να προσελκύσουν πιθανούς επενδυτές. Στη διεθνή πολιτική οικονομία παρατηρείται μείωση της εμφάνισης γεγονότων υψηλού κινδύνου, όπως οι απαλλοτριώσεις, τα ιδεολογικά καθοδηγούμενα πραξικοπήματα, οι μερκαντιλιστικές εμπορικές πολιτικές ή οι προστατευτικές πολιτικές που βασίζονται σε δασμούς (εκβιομηχάνιση υποκατάστασης εισαγωγών). Πέραν του ότι προκάλεσαν αναπροσανατολισμό στην ανάλυση του πολιτικού κινδύνου, οι εξελίξεις αυτές έχουν επίσης μεταβάλει τα αναμενόμενα αποτελέσματα των πρωτοβουλιών αυτών, δεδομένου του κύματος υποβαθμισμένων αναλυτικών αποτελεσμάτων που συνδέονται με προσεγγίσεις της δεύτερης γενιάς για τον πολιτικό κίνδυνο. Οι στρατηγικές πολιτικού κινδύνου γίνονται όλο και πιο μετριοπαθείς ως προς τους στόχους τους. Επικεντρώνονται σε τεκμηριωμένες μικροαναλύσεις που δίνουν προτεραιότητα στην ανάλυση σε επίπεδο έργου και υπογραμμίζουν τη σημασία του πλαισίου και όχι των μεγάλων θεωρητικών συσχετίσεων.

Αν και οι μέθοδοι αυτές προσφέρουν εξαιρετικά διαφορετικές γνώσεις και μπορούν να χωριστούν σε πολλές διαφορετικές ομάδες, όλες απορρίπτουν γενικά τη μεγάλη θεωρητική παράδοση της πολιτικής επιστήμης. Οι θεωρίες του πολιτικού κινδύνου τρίτης γενιάς εγκαταλείπουν τη θεωρία υπέρ της τεχνικής. Αντί να προσπαθούν να δημιουργήσουν προγνωστικά επεξηγηματικά σχήματα, δημιουργούν τεχνικές για την αξιολόγηση του περιβάλλοντος κινδύνου σε σχέση με εφαρμογές που αφορούν συγκεκριμένα έργα ή κλάδους (Hertz & Thomas, 1984). Αυτό έχει οδηγήσει στην εμφάνιση πολυάριθμων μεθόδων, η καθεμία με διαφορετικά επίπεδα χρησιμότητας, καμία από τις οποίες δεν αναγνωρίζεται ευρέως ως η καλύτερη μέθοδος για την ανάλυση του πολιτικού κινδύνου. Για να περιπλέξει ακόμη περισσότερο τα πράγματα, ένα πλήθος εταιρειών συμβούλων έχουν επίσης δημιουργήσει μια ποικιλία "συστημάτων" ή μεθοδολογιών αξιολόγησης κινδύνου που διαπερνούν τη βιβλιογραφία, με αποτέλεσμα να υπάρχει μια πληθώρα μοντέλων που όλα ισχυρίζονται ότι παρέχουν καλύτερες γνώσεις και αυξημένη ευελιξία όσον αφορά την αποφυγή κινδύνων. Παρ' όλα αυτά, η στροφή προς τις ιδιαίτερες μικρομελέτες, οι οποίες συνήθως εξαρτώνται από ποιοτικές μεθόδους και αντιπροσωπεύουν μεθοδολογίες τρίτης γενιάς, έχει επίσης αποδειχθεί ότι δεν είναι ικανοποιητική. Η κύρια αιτία είναι ότι η επαγωγική ανάλυση χρησιμοποιείται συχνά στις ποιοτικές προσεγγίσεις, οι οποίες εξακολουθούν να εξαρτώνται από την προσαρμοστικότητα και την εμπειρία ορισμένων αναλυτών. Είναι δύσκολο να δοκιμαστούν, γεγονός που αποτελεί σοβαρό πρόβλημα για εμπορικές και κυβερνητικές οντότητες που απαιτούν πιο ενδελεχή έρευνα. Έτσι, παρά τις προκλήσεις της, η δημιουργία ποσοτικών μοντέλων που μπορούν να αποδώσουν ελέγξιμες υποθέσεις ή σύνολα δεδομένων που μπορούν να συνδέσουν με ακρίβεια δείκτες πιθανότητας με συγκεκριμένα γεγονότα κινδύνου, αλλαγές πολιτικής ή εθνικές ρυθμίσεις εξακολουθεί να αποτελεί έναν εξαιρετικά επιζητούμενο στόχο στον τομέα της θεωρητικής ανάλυσης του πολιτικού κινδύνου (Bergner, 1982).

Είναι ζωτικής σημασίας να βρεθεί μια διέξοδος από αυτό το αδιέξοδο. Ένας εξαιρετικά δύσκολος στόχος για την ανάλυση του πολιτικού κινδύνου είναι η δημιουργία σημαντικών συνόλων δεδομένων που συσχετίζουν επιτυχώς τον κίνδυνο με διαρθρωτικά χαρακτηριστικά στις πολιτικές πρακτικές και τη σύνθεση των κρατών, τους θεσμούς τους και τους πολιτιστικούς ή διαδικαστικούς κανόνες που συνθέτουν τις αγορές και τα κοινωνικά, πολιτικά και νομικά τους συστήματα. Η δημιουργία συνόλων δεδομένων που επιτρέπουν στους αναλυτές να μελετήσουν την αλληλεπίδραση μεταξύ των εγχώριων κανόνων, των φορέων, των θεσμών και των εξωτερικών επιρροών, καθώς και τη σύνδεση μεταξύ πολιτικών και οικονομικών θεσμών, είναι το ζητούμενο (Howell et al, 1993).

7.4.4 Καινοτόμες προσεγγίσεις της τέταρτης γενιάς

Επί του παρόντος γίνονται πολλές προσπάθειες για την ανάπτυξη βάσεων δεδομένων κινδύνου που προσπαθούν να συσχετίσουν ή/και να προσδιορίσουν συγκεκριμένα σημεία ενεργοποίησης με συγκεκριμένα γεγονότα κινδύνου, όπως ανθρωπιστικές κρίσεις, κρατικές αποτυχίες και εθνοτικές συγκρούσεις. Ο πολλαπλασιασμός των πληροφοριακών δεδομένων που συνδέονται με την πρόοδο της τεχνολογίας της πληροφορίας θα μπορούσε να είναι η αιτία για αυτό (Marshall & Jagers, 2000). Φυσικά, οι τομείς της εξωτερικής πολιτικής και των σχέσεων με τις μυστικές υπηρεσίες φιλοξενούν ένα μεγάλο μέρος της πιο συναρπαστικής έρευνας αυτής της εργασίας. Εδώ, ένα ευρύ φάσμα πρωτοβουλιών επιδιώκει να δημιουργήσει μεθοδικές προσεγγίσεις για τον προσδιορισμό δεικτών κινδύνου που προβλέπουν διάφορους παγκόσμιους κινδύνους που συνδέονται με την πείνα και την επισιτιστική ασφάλεια, τις συγκρούσεις μεταξύ εθνοτικών και θρησκευτικών ομάδων, τις εμφύλιες ταραχές, τις διακρατικές εχθροπραξίες, τις ενεργειακές κρίσεις και την περιβαλλοντική βιωσιμότητα (Union of International Associations, 2024).

Προκειμένου να δημιουργηθούν μοντέλα πρόδρομων δεικτών που μπορούν να εντοπίσουν τις ακριβείς ακολουθίες γεγονότων ή εκλυτικών παραγόντων που προηγούνται της αστάθειας του καθεστώτος, των συγκρούσεων, των ανθρωπιστικών κρίσεων ή οποιασδήποτε άλλης σειράς σοβαρών γεγονότων, πολλές από αυτές τις οργανώσεις συμμετέχουν στην αρχική διαδικασία συλλογής δεδομένων. Οι Δείκτες Χώρας για την Εξωτερική Πολιτική (Country Indicators for Foreign Policy - CIFP), για παράδειγμα, είναι ένα πολύ ευρηματικό εργαλείο που προήλθε από ένα αποθετήριο γεωπολιτικών δεδομένων που δημιουργήθηκε το 1991 από το καναδικό Υπουργείο Εθνικής Άμυνας (Carleton University, 2024). Η καινοτόμος πτυχή του CIFP είναι ο στόχος του να προχωρήσει πέρα από την ανάλυση κινδύνου και να γίνει ένα πλήρες σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης μπροστά από την ανθρωπιστική εξωτερική πολιτική του Καναδά. Η δημιουργία μιας τεχνικής μοντελοποίησης που βασίζεται σε έναν διακρατικό "Δείκτη Σοβαρότητας" για την αξιολόγηση του κινδύνου χώρας αποτέλεσε μέρος αυτού. Για τον καλύτερο εντοπισμό περιοχών πίεσης που θα μπορούσαν να αποτελέσουν κίνδυνο ή να προκαλέσουν κρίση, ο δείκτης μετρά τις σχετικές επιδόσεις μεταξύ των κρατών και όχι απλώς παρέχει μια απλή διακρατική σύγκριση των κρατών. Αντί να παράγει μόνο διακρατικές συγκρίσεις με βάση απόλυτους δείκτες επιδόσεων, ο δείκτης σοβαρότητας CIFP έχει τη γνώση

να δημιουργεί δείκτες που αντικατοπτρίζουν τις σχετικές επιδόσεις των δυνατοτήτων ενός κράτους.

Ένας σταθμισμένος δείκτης εννέα σύνθετων δεικτών κινδύνου - ένοπλες συγκρούσεις, διακυβέρνηση και πολιτική σταθερότητα, στρατιωτικοποίηση, πληθυσμιακή ετερογένεια, δημογραφική πίεση, οικονομικές επιδόσεις, ανθρώπινη ανάπτυξη, περιβαλλοντική πίεση και διεθνείς διασυνδέσεις - αναπτύσσεται από τον δείκτη σοβαρότητας CIFP με αυτή τη σημαντική καινοτομία και προειδοποίηση. Επιπλέον, μπορούν να γίνουν το πολύ 72 συνδέσεις μεταξύ οποιουδήποτε από αυτούς τους σύνθετους δείκτες και οποιουδήποτε άλλου σύνθετου δείκτη ή οποιουδήποτε συνδυασμού τους. Έτσι, κάθε δείκτης λαμβάνει βαρύτητα από τον Δείκτη Σοβαρότητας ανάλογα με το πόσες συνδέσεις αναμένεται να έχει με άλλους δείκτες και πόσο συμβάλλει στη συνολική σοβαρότητα. Οργανώσεις όπως η Διεθνής Ομάδα Κρίσης (ICG), της οποίας το δίκτυο εκπροσώπων σε χώρες και περιοχές σε πέντε ηπείρους διατηρεί συνεχή πρωτόκολλα παρακολούθησης με βάση την επιτόπια ανάλυση και την υπεράσπιση υψηλού επιπέδου για την πρόληψη και την επίλυση θανατηφόρων συγκρούσεων, αναπτύσσουν επίσης παρόμοια συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης για ανθρωπιστικούς λόγους. Οι ερευνητές που μελετούν την ειρήνη στις Κάτω Χώρες και τη Σκανδιναβία προσπαθούν επίσης να αναπτύξουν μοντέλα έγκαιρης προειδοποίησης που βασίζονται στη συλλογή επαρκών δεδομένων και στη βελτίωση των μεθόδων εντοπισμού των σημείων ενεργοποίησης.

7.5 Ανασκόπηση Κεφαλαίου: “Κατανόηση του πολιτικού κινδύνου”

Σε αυτό το κεφάλαιο, παρακολουθήσαμε την ανάπτυξη τεσσάρων διαφορετικών γενεών ανάλυσης του πολιτικού κινδύνου στα χρόνια που ακολούθησαν τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Καταδείξαμε ότι, παρά το γεγονός ότι η ανάπτυξή της αντανακλά ευρύτερες μετατοπίσεις στην επιστημονική μελέτη της παγκόσμιας κοινωνίας, το συγκεκριμένο υποπεδίο έχει λάβει ελάχιστη αναγνώριση από τους ερευνητές των Διεθνών Σχέσεων (IR). Η ανάλυση πολιτικού κινδύνου εξελίχθηκε με την πάροδο του χρόνου από την πρώτη της χρήση ως φύλακας άγγελος της επέκτασης των ξένων εταιρειών. Εκτός από τις πολυεθνικές επιχειρήσεις, ένα ευρύ φάσμα ανησυχιών άλλων φορέων έχει συμπεριληφθεί στο διευρυνόμενο πεδίο εφαρμογής της, γεγονός που οδήγησε στην ανάπτυξη ενός όλο και πιο σύνθετου συνόλου μεθοδολογικών

εργαλείων για να αντισταθμίσει τις αδυναμίες των προηγούμενων επαναλήψεων της ανάλυσης πολιτικού κινδύνου.

Στις μέρες μας, οι κυβερνητικοί οργανισμοί, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις και οι ανθρωπιστικές οργανώσεις μπορούν σαφώς να επωφεληθούν από τις τεχνικές μοντελοποίησης δεικτών και τα συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης που αποτελούν χαρακτηριστικά των προσεγγίσεων τέταρτης γενιάς. Μόλις λειτουργήσουν πλήρως, έχουν τη δυνατότητα να αποτρέψουν ανθρωπιστικές καταστροφές, εθνικές συγκρούσεις και πολέμους μεταξύ κρατών, παρέχοντας σημαντικές και έγκαιρες πληροφορίες. Ως αποτέλεσμα, είναι απίστευτα χρήσιμα για τη λήψη προληπτικών αποφάσεων σχετικά με την ανθρωπιστική αρωγή, την ετοιμότητα για καταστροφές και την αποφυγή συγκρούσεων.

Οι προσεγγίσεις τέταρτης γενιάς είναι πολύ πιο συγκεκριμένες και επιδιώκουν ενεργά να συσχετίσουν συγκεκριμένους θεσμούς, σημεία ενεργοποίησης ή αλληλουχίες και πιέσεις γεγονότων με συγκεκριμένες πρακτικές λήψης αποφάσεων, κρίσεις και αποτελέσματα. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με τις προσεγγίσεις δεύτερης γενιάς, οι οποίες προσπαθούν να αναπτύξουν αφηρημένες τυπολογίες πολιτικών συστημάτων από την άποψη των χαρακτηριστικών κινδύνου τους σε σχέση με τη σταθερότητα του καθεστώτος, την κοινωνική αναταραχή ή την τάση για συγκρούσεις. Εάν αυτό αποδειχθεί αποτελεσματικό, θα είναι δυνατό να συνδεθεί ο τύπος του θεσμού με την πιθανότητα εκδήλωσης κινδύνων ή με μια σειρά γεγονότων, πιέσεων και σχετικών επιδόσεων ικανοτήτων, με επεισόδια κρίσεων και αποτελέσματα συγκρούσεων. Αυτό το επίπεδο αναλυτικής ακρίβειας διέφευγε πάντα από προηγούμενες μεθόδους (Jarvis & Griffiths, 2007).

Παρόλο που βρίσκονται ακόμη σε νηπιακό στάδιο, οι προσεγγίσεις πολιτικού κινδύνου τέταρτης γενιάς έχουν αναζωπυρώσει το ενδιαφέρον για τη δυνατότητα να επιτευχθεί επιτέλους αυξημένη αναλυτική ακρίβεια και να προσδιοριστεί ποιοι θεσμοί είναι σημαντικοί και πώς επηρεάζουν τα επεισόδια κινδύνου και το ευρύτερο περιβάλλον κινδύνου (Ascher, 1989). Αυτό δημιουργεί σαφώς τη δυνατότητα χρήσης της θεσμικής μηχανικής για την αντιμετώπιση ποικίλων πολιτικών και οικονομικών ασθενειών, συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής μεγέθυνσης και ανάπτυξης, της βελτίωσης της θεσμικής ικανότητας και της υλοποίησης της

δημόσιας πολιτικής, της αύξησης της αποτελεσματικότητας των πόρων του δημόσιου τομέα και της προώθησης της βελτιωμένης θεσμικής εντιμότητας και της διοικητικής διαφάνειας.

7.6 Συμπεράσματα

Στο Κεφάλαιο 7, εξετάστηκε η έννοια του πολιτικού κινδύνου, η ιστορική του εξέλιξη και η επίδρασή του στις διεθνείς επιχειρηματικές δραστηριότητες. Διαπιστώθηκε ότι οι πολυεθνικές επιχειρήσεις, αν και ωφελούνται από την παγκοσμιοποίηση, εκτίθενται σε σημαντικούς πολιτικούς κινδύνους που μπορούν να επηρεάσουν τη λειτουργία και την κερδοφορία τους. Αναλύθηκαν διάφορα ιστορικά παραδείγματα και σύγχρονα γεγονότα που καταδεικνύουν τη σημασία της κατανόησης και της διαχείρισης αυτών των κινδύνων. Εξετάστηκε επίσης η εξέλιξη των μεθόδων αξιολόγησης του πολιτικού κινδύνου, από τις πρώτες θετικιστικές προσεγγίσεις έως τις σύγχρονες τεχνικές τέταρτης γενιάς. Οι σύγχρονες προσεγγίσεις, όπως η Σχολή Συστήματος Γεγονότων, προσφέρουν αυξημένη ακρίβεια και δυνατότητες πρόληψης ανθρωπιστικών κρίσεων και συγκρούσεων. Παρά τις προκλήσεις και τις αδυναμίες που παραμένουν, οι μέθοδοι αυτές παρέχουν σημαντικά εργαλεία για την προσαρμογή των στρατηγικών επενδύσεων και την ενίσχυση της πολιτικής και οικονομικής σταθερότητας σε παγκόσμιο επίπεδο.

8. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: Το μέλλον του Πολιτικού Κινδύνου

8.1 Εισαγωγή

Η μελέτη του πολιτικού κινδύνου είναι ένας ζωτικός παράγοντας στην ανάλυση των άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ). Οι πολιτικοί κίνδυνοι, όπως η πολιτική αστάθεια, οι εθνικές εντάσεις, οι εσωτερικές συγκρούσεις και οι μεταβολές στη νομοθεσία, μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά τις αποφάσεις των επενδυτών και τις στρατηγικές των πολυεθνικών εταιρειών. Σε αυτό το κεφάλαιο, εξετάζεται η παρούσα κατάσταση των πολιτικών κινδύνων, αναλύονται οι προηγούμενες μελέτες που έχουν καταγράψει τον αντίκτυπό τους στις ΑΞΕ και παρουσιάζονται οι προοπτικές και οι μελλοντικές τάσεις που διαμορφώνουν τον επενδυτικό χάρτη.

Η ανάλυση αυτή είναι απαραίτητη για την κατανόηση των δυναμικών που θα διαμορφώσουν το μέλλον των ξένων επενδύσεων. Η τεχνολογική πρόοδος, η ψηφιακή μεταμόρφωση, οι οικολογικοί και κοινωνικοί παράγοντες, καθώς και οι γεωπολιτικές εξελίξεις, αποτελούν σημαντικούς παράγοντες που επηρεάζουν το πολιτικό περιβάλλον και, κατά συνέπεια, τις στρατηγικές επενδύσεων. Μέσω της κατανόησης αυτών των παραγόντων, οι επενδυτές μπορούν να αναπτύξουν στρατηγικές που ελαχιστοποιούν τους κινδύνους και μεγιστοποιούν τα κέρδη.

Σε αυτό το κεφάλαιο, παρέχεται μια συνοπτική παρουσίαση των υφιστάμενων ερευνών και θεωρητικών πλαισίων, εξετάζοντας πώς οι πολιτικοί κίνδυνοι επηρεάζουν τις ΑΞΕ και ποιες στρατηγικές μπορούν να εφαρμοστούν για την αντιμετώπισή τους. Επίσης, αναλύονται οι μελλοντικές τάσεις που ενδέχεται να διαμορφώσουν το παγκόσμιο επενδυτικό τοπίο και οι νέες προκλήσεις που θα πρέπει να αντιμετωπίσουν οι επενδυτές.

Μέσα από την ανάλυση αυτή, επιδιώκεται να παρέχεται μια ολοκληρωμένη εικόνα για το μέλλον του πολιτικού κινδύνου, βοηθώντας τους επενδυτές και τις πολυεθνικές εταιρείες να

προσαρμόσουν τις στρατηγικές τους και να προετοιμαστούν για τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες που διαφαίνονται στον ορίζοντα.

8.2 Ανασκόπηση προηγούμενων μελετών

Η παρουσίαση των υφιστάμενων ερευνών σχετικά με τον αντίκτυπο των πολιτικών κινδύνων στις άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ), όπως έχει γίνει μέχρι τώρα, αποτελεί μια επισκόπηση των βασικών ευρημάτων και θεμάτων που έχουν αναδειχθεί στην επιστημονική βιβλιογραφία. Αυτή η επισκόπηση επικεντρώνεται σε εμπειρικές μελέτες και θεωρητικά πλαίσια που αναδεικνύουν τον τρόπο με τον οποίο οι πολιτικοί κίνδυνοι επηρεάζουν τις αποφάσεις για ΑΞΕ, τις στρατηγικές για τη μετρίαση αυτών των κινδύνων και τις διαφορετικές επιπτώσεις σε διάφορους τομείς και χώρες. Η αναγκαία κρίνεται εκ του αποτελέσματος η μεγαλύτερη μελέτη των ποσοτικών χαρακτηριστικών και η ανάπτυξη μεθόδων προβλεψιμότητας στο βαθμό του δυνατού, καθώς τον κύριο λόγο κατέχει ο ανθρώπινος παράγοντας, ο οποίος είναι πάντα απρόβλεπτος.

8.3 Προοπτική και Μελλοντικές Τάσεις του Πολιτικού Κινδύνου στις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις

Η ανάλυση της εξέλιξης του πολιτικού κινδύνου και των μελλοντικών τάσεων στις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ) βοηθά τους επενδυτές και τις πολυεθνικές εταιρείες να κατανοήσουν τις δυναμικές που διαμορφώνουν τον παγκόσμιο επενδυτικό χάρτη και να αναπτύξουν κατάλληλες στρατηγικές για τη μεγιστοποίηση των κερδών και την ελαχιστοποίηση των κινδύνων. Για το σκοπό αυτό, αναγκαία είναι η συμβολή των διεθνολόγων ως επιστημόνων που θεραπεύουν το αντικείμενο των διακρατικών σχέσεων, των μεταβολών του διεθνούς συστήματος αλλά και της εθνικής πολιτικής των κρατών.

8.4 Προβλέψεις για την Εξέλιξη του Πολιτικού Κινδύνου

Η μελέτη των πολιτικών κινδύνων στις ΑΞΕ είναι συνεχής και απαιτεί προσεκτική ανάλυση των παγκόσμιων πολιτικών αλλαγών και των πολιτικών σταθεροτήτων στις χώρες υποδοχής. Σύμφωνα με την έρευνα, η πολιτική σταθερότητα, η απουσία εσωτερικών συγκρούσεων και εθνικών εντάσεων, τα δημοκρατικά δικαιώματα και η εγγύηση της νομιμότητας και της τάξης είναι σημαντικοί παράγοντες που επηρεάζουν τις εισροές ξένων επενδύσεων (Busse & Hefeker, 2005).

8.5 Μελλοντικές Τάσεις στις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις

Η τεχνολογική εξέλιξη και η ψηφιακή μεταμόρφωση έχουν τη δυνατότητα να μετασχηματίσουν τα παραδοσιακά μοντέλα δραστηριότητας στο διεθνές περιβάλλον. Η ανάγκη για ασφάλεια επενδύσεων και η διαχείριση των πολιτικών κινδύνων οδηγούν στην ανάπτυξη καινοτόμων εργαλείων και τεχνολογιών, όπως οι ασφαλιστικές καλύψεις για πολιτικούς κινδύνους, που επηρεάζουν τις επενδυτικές αποφάσεις (Brockett et al., 2012).

8.6 Οικολογικοί και Κοινωνικοί Παράγοντες

Θέματα όπως η βιωσιμότητα και η κοινωνική αλλαγή γίνονται ολοένα και πιο σημαντικά για τις πολυεθνικές εταιρείες. Οι επενδυτές είναι όλο και πιο ευαισθητοποιημένοι στην ανάγκη για οικολογικά βιώσιμες και κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις. Αυτό επηρεάζει τόσο τις επιχειρηματικές όσο και τις επενδυτικές στρατηγικές στο μέλλον (Clare & Gang, 2010).

8.7 Συμπεράσματα

Η μελέτη του πολιτικού κινδύνου στις ΑΞΕ παραμένει κρίσιμη για την ανάλυση των παγκόσμιων επενδυτικών τάσεων. Οι πολυεθνικές εταιρείες πρέπει να ενσωματώσουν τις τεχνολογικές, οικολογικές και κοινωνικές αλλαγές στις στρατηγικές τους για να διασφαλίσουν βιωσιμότητα και επιτυχία στο μέλλον. Η προσαρμοστικότητα και η προνοητικότητα θα είναι καθοριστικές για την επίτευξη μακροπρόθεσμων κερδών και την αποφυγή των κινδύνων.

9. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9: Τελικά συμπεράσματα

Στο κεφάλαιο για τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ), εξετάζεται πώς αυτές έχουν γίνει θεμελιώδης συνιστώσα της παγκόσμιας οικονομικής ολοκλήρωσης, μεταφέροντας πραγματικό κεφάλαιο από τη μια χώρα στην άλλη και επιτρέποντας στις πολυεθνικές να επεκτείνουν την παρουσία τους διεθνώς. Οι ΑΞΕ εμφανίζονται ως μια κρίσιμη δύναμη για την οικονομική ανάπτυξη και την τεχνολογική πρόοδο, κυρίως μέσω των greenfield investments και των εξαγορών, επιτρέποντας στις επιχειρήσεις να αποκτούν συμμετοχή στη διαχείριση και τη διεύθυνση ξένων επιχειρήσεων.

Ιστορικά, οι ΑΞΕ έχουν περάσει από διάφορα στάδια ανάπτυξης, από τις αποικιακές προσπάθειες και την εξόρυξη πόρων, έως τη σημαντική ώθηση που έλαβαν μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο μέσω του σχεδίου Μάρσαλ, ανακατασκευάζοντας την Ευρώπη και προωθώντας τη διεθνή οικονομική ενσωμάτωση. Οι νεοφιλελεύθερες πολιτικές των τελευταίων δεκαετιών του 20ού αιώνα επέφεραν μεγάλες αλλαγές, με την απορρύθμιση και το άνοιγμα των εθνικών οικονομιών προς τις διεθνείς επενδύσεις, παρακινώντας τις επιχειρήσεις να εξερευνήσουν νέες αγορές και να μειώσουν τα παραγωγικά κόστη, ιδιαίτερα σε αναπτυσσόμενες χώρες.

Οι συνεχείς εξελίξεις στις ΑΞΕ υποδηλώνουν ότι οι οικονομικές και τεχνολογικές διαδικασίες που υποκινούνται από τις πολυεθνικές εταιρείες συνεχίζουν να είναι ζωτικές για την παγκόσμια οικονομική διασύνδεση και την πρόοδο. Ως εκ τούτου, οι ΑΞΕ αποτελούν έναν θεμελιώδη παράγοντα για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης, την ενσωμάτωση των αγορών και την ανάπτυξη των τεχνολογιών. Η κατανόηση αυτής της δυναμικής απαιτεί συνεχή παρακολούθηση και προσαρμογή από τους διεθνείς παράγοντες και τους πολιτικούς φορείς, ώστε να εκμεταλλεύονται τα οφέλη και να μετριάσουν τις προκλήσεις που συνοδεύουν τις ΑΞΕ στο σύγχρονο οικονομικό περιβάλλον.

Στο κεφάλαιο που αναλύει τα κίνητρα των εταιρειών για την πραγματοποίηση Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ), η συζήτηση επικεντρώνεται στα βασικά κίνητρα που οδηγούν τις

πολυεθνικές να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους στο εξωτερικό. Τα κίνητρα αυτά κατηγοριοποιούνται βάσει του εκλεκτικού παραδείγματος του Dunning (OLI πλαίσιο), το οποίο αναφέρεται σε οφέλη εσωτερίκευσης, πλεονεκτήματα ιδιοκτησίας και πλεονεκτήματα θέσης. Αυτά τα κίνητρα υποστηρίζουν στρατηγικές όπως η αναζήτηση αγοράς για την αύξηση των πωλήσεων, η επίτευξη κόστους παραγωγής και η απόκτηση στρατηγικών πόρων, όπως φυσικοί πόροι ή τεχνολογίες.

Αυτά τα κίνητρα αντανakλούν μια βαθύτερη δυναμική μέσα στις πολυεθνικές εταιρείες, όπου η αναζήτηση για την απόκτηση πρόσβασης σε νέες και ελκυστικές αγορές είναι το θεμέλιο για την επέκταση των επιχειρησιακών τους δραστηριοτήτων σε διεθνές επίπεδο. Η εξερεύνηση των πόρων αποτελεί επίσης ένα κρίσιμο κίνητρο, καθώς οι εταιρείες αναζητούν πρόσβαση σε φυσικούς πόρους ή ειδικές δεξιότητες που δεν είναι διαθέσιμες ή είναι πιο ακριβές στο εγχώριο κράτος. Αυτό περιλαμβάνει την επένδυση σε τομείς όπως η μεταποίηση, η εξόρυξη, καθώς και το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο.

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις είναι επίσης κρίσιμες για την απόκτηση στρατηγικών περιουσιακών στοιχείων όπως εμπορικά σήματα, τεχνολογικές ικανότητες και πόρους για έρευνα και ανάπτυξη, που μπορούν να ενισχύσουν σημαντικά την ανταγωνιστικότητα μιας εταιρείας στη διεθνή αρένα. Αυτά τα πλεονεκτήματα είναι ιδιαίτερα σημαντικά σε τομείς με ένταση γνώσης, όπου οι εξαγορές και οι συγχωνεύσεις είναι συχνά μέσα για την επίτευξη αυτών των στρατηγικών στόχων.

Ο συνδυασμός των εσωτερικών πλεονεκτημάτων μιας εταιρείας με τα ειδικά πλεονεκτήματα του τόπου υποδοχής, όπως δυνατότητες της αγοράς, πόροι και τοπικές αλυσίδες αξίας, αποτελεί ένα σημαντικό κίνητρο για την προώθηση των ΑΞΕ. Αυτές οι επενδύσεις επιτρέπουν στις εταιρείες να ενισχύσουν τις εσωτερικές τους δυνατότητες και να αποκτήσουν ένα πλεονέκτημα στον επιμερισμό του κινδύνου, λόγω του μειωμένου ασφαλιστρου αθέτησης και της μειωμένης ευαισθησίας στις μεταβολές των περιορισμών χρηματοδότησης.

Κατανοώντας αυτά τα κίνητρα, είναι επιτακτικό για τους νομοθέτες και τους στρατηγικούς σχεδιαστές να αναπτύξουν πολιτικές που θα προσελκύσουν Άμεσες Ξένες Επενδύσεις,

παράλληλα προσφέροντας μια ευνοϊκή πλατφόρμα για τις εταιρείες που επιδιώκουν διεθνείς επενδύσεις, προάγοντας την οικονομική ανάπτυξη και την παγκόσμια οικονομική συνεργασία.

Στο κεφάλαιο που αναφέρεται στον πολιτικό κίνδυνο, εξετάζεται η επιρροή του στις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ), ειδικά στις αναπτυσσόμενες αγορές. Ο πολιτικός κίνδυνος αντικατοπτρίζει την πιθανότητα πολιτικών γεγονότων ή αποφάσεων να επηρεάσουν αρνητικά την κερδοφορία και τη συνέχεια των επιχειρησιακών επενδύσεων. Η πολυπλοκότητα του πολιτικού κινδύνου έχει αυξηθεί σημαντικά μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, καθώς οι παγκόσμιες πολιτικές αναταραχές έχουν προσφέρει τόσο νέες δυσκολίες όσο και ευκαιρίες για διεθνείς επενδυτές.

Ο πολιτικός κίνδυνος, ενώ αποτελεί σημαντικό παράγοντα κινδύνου για τις ΑΞΕ, δεν έχει εμποδίσει την εισροή των επενδύσεων σε αναπτυσσόμενες αγορές, οι οποίες υπόσχονται υψηλότερες αποδόσεις παρά τους πολιτικούς κινδύνους. Σε περιόδους όπως τη δεκαετία του 1990 και στις αρχές του 2000, επενδύσεις σε περιοχές όπως η Ανατολική Ευρώπη, η Λατινική Αμερική και τμήματα της Ασίας έδειξαν ότι οι πολιτικές αναταραχές μπορούν να έχουν τόσο αποτρεπτικές όσο και καταλυτικές επιδράσεις στις ροές των ΑΞΕ.

Παρά τις προκλήσεις, οι πρόσφατες τάσεις δείχνουν ότι οι ΑΞΕ που επιδιώκουν την απόκτηση στρατηγικών περιουσιακών στοιχείων έχουν γίνει πιο σημαντικές. Σε αυτές τις επενδύσεις, οι εταιρείες επενδύουν σε πολιτικά επικίνδυνες περιοχές για να αποκτήσουν πόρους όπως τεχνολογία και εμπορικά σήματα, χρησιμοποιώντας εξελιγμένες στρατηγικές για τη μείωση των πολιτικών κινδύνων. Οι πολυεθνικές εταιρείες έχουν αναγνωρίσει την ανάγκη να ενσωματώσουν τον πολιτικό κίνδυνο στις διαδικασίες σχεδιασμού και λήψης αποφάσεων τους, γεγονός που υποδηλώνει μια βαθύτερη κατανόηση της σχέσης μεταξύ πολιτικής αστάθειας και διεθνών επενδύσεων.

Συνολικά, η δυναμική μεταξύ του πολιτικού κινδύνου και των ΑΞΕ επιβεβαιώνει την αυξανόμενη ανάγκη για στρατηγικές διαχείρισης κινδύνου που μπορούν να ενισχύσουν την αντοχή των πολυεθνικών επιχειρήσεων σε έναν αβέβαιο πολιτικό περίγυρο. Η συνεχής αξιολόγηση του πολιτικού κινδύνου αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για την επιτυχία των διεθνών επενδύσεων,

ειδικά σε περιόδους όπου οι πολιτικές συνθήκες μπορεί να αλλάζουν γρήγορα και να προκαλούν σημαντικές αναταραχές στις αγορές.

Στο κεφάλαιο που αφορά το θεωρητικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση του πολιτικού κινδύνου στις άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ), εξετάζονται διάφορα θεωρητικά μοντέλα και προσεγγίσεις που βοηθούν τις πολυεθνικές εταιρείες να κατανοήσουν και να διαχειριστούν τους πολιτικούς κινδύνους κατά τη διάρκεια των διεθνών επενδύσεων τους. Ένα κεντρικό εργαλείο σε αυτό το πεδίο είναι το Μοντέλο Αξιολόγησης Πολιτικού Κινδύνου, το οποίο αναπτύχθηκε από τον Kobrin το 1979, παρέχοντας έναν συστηματικό τρόπο για την κατηγοριοποίηση των πολιτικών κινδύνων σε μακρο- και μικροεπίπεδα, δηλαδή σε κινδύνους που επηρεάζουν είτε ολόκληρες βιομηχανίες ή επιχειρήσεις είτε συγκεκριμένες εταιρείες ή κλάδους.

Το Εκλεκτικό Παράδειγμα του Dunning, γνωστό και ως πλαίσιο OLI, επίσης προσφέρει έναν πολύτιμο οδηγό για την εξέταση της συμβολής του πολιτικού κινδύνου στην απόφαση για άμεσες ξένες επενδύσεις, εστιάζοντας στα πλεονεκτήματα θέσης που προσφέρει μια χώρα. Επιπλέον, η Θεσμική Θεωρία επισημαίνει τον ρόλο των πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών θεσμών των χωρών στη διαμόρφωση του επενδυτικού κλίματος, θεωρώντας τους ως κρίσιμους παράγοντες που επηρεάζουν την ελκυστικότητα και την ασφάλεια των ξένων επενδύσεων.

Το Μοντέλο Πολιτικής Διαπραγμάτευσης παρέχει μια περαιτέρω ερμηνεία, θεωρώντας τις ΑΞΕ ως αποτέλεσμα διαπραγματεύσεων μεταξύ κυβερνήσεων και πολυεθνικών εταιρειών, με τη διαπραγματευτική ισχύ να καθορίζει τις τελικές συμφωνίες. Τέλος, το Ολοκληρωμένο Πλαίσιο Διαχείρισης Κινδύνων υπογραμμίζει την ανάγκη για μια ολιστική προσέγγιση στη διαχείριση του πολιτικού κινδύνου, προτρέποντας τις επιχειρήσεις να ενσωματώσουν πλήρως τις στρατηγικές αυτές στο γενικότερο πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων τους.

Συνολικά, αυτά τα θεωρητικά πλαίσια και μοντέλα παρέχουν έναν στιβαρό οδηγό για τις πολυεθνικές εταιρείες για την κατανόηση και την αποτελεσματική αντιμετώπιση των πολιτικών κινδύνων, ενισχύοντας την ασφάλεια και την αποδοτικότητα των διεθνών τους επενδύσεων.

Στο κεφάλαιο που αναφέρεται στην υπάρχουσα έρευνα για τους πολιτικούς κινδύνους στις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ), αναλύονται οι επιδράσεις που έχει η πολιτική αστάθεια στις επενδυτικές ροές και οι διάφοροι τρόποι με τους οποίους οι επιχειρήσεις μπορούν να διαχειριστούν αυτούς τους κινδύνους. Αρχικά, η έρευνα δείχνει έναν σαφή αρνητικό συσχετισμό μεταξύ πολιτικής αστάθειας και ΑΞΕ. Ο Jensen (2003) υποδεικνύει ότι οι επιχειρήσεις επιλέγουν συχνά να επενδύσουν σε περιοχές με σταθερά και προβλέψιμα πολιτικά συστήματα για να αποφύγουν τον κίνδυνο που σχετίζεται με την αστάθεια. Αυτή η προτίμηση είναι ιδιαίτερα έντονη σε κλάδους όπως οι υποδομές και οι φυσικοί πόροι, όπου οι επενδύσεις απαιτούν μακροχρόνια κεφάλαια και υψηλό βαθμό δέσμευσης. Η έρευνα των Henisz και Zelner (2001) επιβεβαιώνει ότι οι εταιρείες σε αυτούς τους κλάδους υιοθετούν περίπλοκες στρατηγικές για την αποφυγή πολιτικών κινδύνων.

Όσον αφορά τις στρατηγικές για τη διαχείριση πολιτικού κινδύνου, οι εταιρείες συχνά εφαρμόζουν τακτικές όπως η διαφοροποίηση των επενδύσεων, η ασφάλιση και η καλλιέργεια τοπικών συμμαχιών για να μειώσουν την έκθεσή τους σε αυτούς τους κινδύνους. Σύμφωνα με τον Globberman και Shapiro (2003), η βαθιά κατανόηση του πολιτικού και νομικού περιβάλλοντος στις χώρες υποδοχής είναι κρίσιμη, και οι επενδυτικές αποφάσεις πρέπει να είναι ευέλικτες για να προσαρμόζονται σε διακυμάνσεις στο πολιτικό τοπίο. Επιπλέον, η διεθνής διαιτησία και οι διμερείς επενδυτικές συνθήκες έχουν αποδειχθεί ως σημαντικά μέσα για τη μείωση του πολιτικού κινδύνου, παρέχοντας νομικές εγγυήσεις και διαδικασίες για την επίλυση διαφορών, όπως αναφέρουν οι Neumayer και Spess (2005).

Στις αναδυόμενες αγορές, παρά τον υψηλό πολιτικό κίνδυνο, οι ευκαιρίες για υψηλές αποδόσεις παραμένουν προσελκυστικές. Οι εταιρείες προσπαθούν να μετριάσουν αυτούς τους κινδύνους μέσω στρατηγικών συμμαχιών με τοπικές επιχειρήσεις, βελτιώνοντας την πρόσβαση σε τοπικές γνώσεις και δίκτυα, όπως επισημαίνουν οι Wright και οι συνεργάτες του (2005). Η υπάρχουσα έρευνα καταδεικνύει ότι, ενώ ο πολιτικός κίνδυνος μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό εμπόδιο, οι εταιρείες που αναπτύσσουν εξελιγμένες στρατηγικές διαχείρισης και μετριάσμού μπορούν να μειώσουν τον αντίκτυπο αυτών των κινδύνων στις διεθνείς τους επενδύσεις.

Στο κεφάλαιο που αναλύει τα κενά στη βιβλιογραφία σχετικά με τους πολιτικούς κινδύνους στις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ), αποκαλύπτονται ευκαιρίες για βαθύτερη κατανόηση και περαιτέρω έρευνα στο πεδίο. Αυτά τα κενά αντικατοπτρίζουν την ανάγκη για ακριβέστερες ποσοτικές μετρήσεις, βελτιωμένη κατανόηση των μακροπρόθεσμων επιπτώσεων, και την εξέταση του ρόλου των νέων τεχνολογιών.

Πρώτον, ένα σημαντικό κενό αφορά την ανάγκη για ανάπτυξη πιο συγκεκριμένων, ποσοτικών δεικτών για τον πολιτικό κίνδυνο. Οι υφιστάμενες μετρήσεις συχνά βασίζονται σε ποιοτικές αξιολογήσεις ή δείκτες που δεν αποτυπώνουν αρκετά την πολυπλοκότητα και τις ειδικές απαιτήσεις του κλάδου ή της επιχείρησης. Η δημιουργία ενός ενιαίου, επαναληπτικά ελεγχόμενου και στοχευμένου δείκτη θα βοηθούσε στην ακριβέστερη κατανόηση και αξιολόγηση του πολιτικού κινδύνου.

Δεύτερον, υπάρχει ένα εμφανές κενό στην κατανόηση των μακροπρόθεσμων επιπτώσεων του πολιτικού κινδύνου στις ΑΞΕ. Πολλές μελέτες επικεντρώνονται στις βραχυπρόθεσμες συνέπειες, αφήνοντας τις μακροπρόθεσμες επιδράσεις σχετικά ανεξερεύνητες. Η επιστημονική κοινότητα θα ωφελούνταν από μελέτες που θα εστιάζουν στο πώς ο πολιτικός κίνδυνος επηρεάζει τις επενδυτικές αποφάσεις και την απόδοση επενδύσεων σε μακροπρόθεσμη βάση.

Τρίτον, η επίδραση των ψηφιακών τεχνολογιών και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στον χειρισμό του πολιτικού κινδύνου αποτελεί έναν αναπτυσσόμενο τομέα για περαιτέρω έρευνα. Η ραγδαία εξέλιξη των ψηφιακών τεχνολογιών μπορεί να επηρεάσει το πώς οι επιχειρήσεις αξιολογούν και αντιδρούν στις πολιτικές αλλαγές, προσφέροντας νέες προσεγγίσεις και εργαλεία για τη διαχείριση αυτών των κινδύνων.

Τέλος, οι συγκριτικές μελέτες σε διαφορετικούς τομείς και περιοχές παρέχουν ευκαιρίες για την ανάλυση των διαφορών στον τρόπο που ο πολιτικός κίνδυνος επηρεάζει τις ΑΞΕ. Αυτές οι μελέτες μπορούν να διαπιστώσουν συγκεκριμένες επιρροές και να βοηθήσουν στην ανάπτυξη προσαρμοσμένων προσεγγίσεων για τη διαχείριση των πολιτικών κινδύνων στο διεθνές πεδίο.

Η ανάλυση και η κατανόηση των κενών αυτών μπορεί να εμπλουτίσει την ακαδημαϊκή βιβλιογραφία και να προσφέρει πρακτικές λύσεις για τις πολυεθνικές εταιρείες που αντιμετωπίζουν πολιτικούς κινδύνους στις διεθνείς τους επενδύσεις.

Η ενδεδειγμένη κατανόηση των τύπων πολιτικών κινδύνων που επηρεάζουν τις άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) είναι απαραίτητη για την ανάλυση των επιπτώσεών τους στην εταιρική κερδοφορία και απόδοση. Ο πολιτικός κίνδυνος διακρίνεται σε διάφορες μορφές, εκ των οποίων η αστάθεια πολιτικής, οι ρυθμιστικές αλλαγές, η διαφθορά, τα γεωπολιτικά γεγονότα, οι κοινωνικές και πολιτικές αναταραχές, καθώς και η απαλλοτρίωση και εθνικοποίηση, παίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του διεθνούς επενδυτικού περιβάλλοντος.

Αρχικά, η αστάθεια πολιτικής αναφέρεται στην πιθανότητα απότομων και απρόβλεπτων αλλαγών στην κυβερνητική πολιτική, οι οποίες μπορεί να επηρεάσουν δραματικά τις επιχειρηματικές στρατηγικές και τις επενδύσεις. Οι εταιρείες που λειτουργούν σε περιβάλλοντα υψηλής πολιτικής αστάθειας αντιμετωπίζουν αυξημένη αβεβαιότητα, κάτι που μπορεί να παρεμποδίσει τον μακροπρόθεσμο σχεδιασμό και να αυξήσει το κόστος λειτουργίας.

Παράλληλα, οι ρυθμιστικές αλλαγές, ιδιαίτερα στους τομείς όπως οι φορολογικοί νόμοι και οι περιβαλλοντικοί κανονισμοί, μπορούν να επιβαρύνουν οικονομικά τις εταιρείες και να διαταράξουν τις ήδη υφιστάμενες επενδύσεις. Οι επιχειρήσεις χρειάζεται να προσαρμόζονται συνεχώς σε νέες ρυθμιστικές απαιτήσεις, πράγμα που απαιτεί ευελιξία και συχνά σημαντικές επενδύσεις σε πόρους και τεχνολογία.

Η διαφθορά, από την άλλη πλευρά, αυξάνει το κόστος και την αβεβαιότητα των διεθνών επενδύσεων. Η πρακτική της δωροδοκίας και άλλες μορφές διαφθοράς μπορούν να αποθαρρύνουν τους ξένους επενδυτές, να δυσκολέψουν την είσοδο σε αγορές και να προκαλέσουν σημαντικές νομικές και δημόσιες σχέσεις προκλήσεις.

Ακόμη, γεωπολιτικά γεγονότα, όπως διεθνείς συγκρούσεις ή διπλωματικές κρίσεις, μπορούν να επηρεάσουν δραματικά την οικονομική σταθερότητα σε περιοχές που διαφορετικά θα ήταν

ελκυστικές για επενδύσεις. Οι εταιρείες πρέπει να είναι προετοιμασμένες για τυχόν απώλειες που μπορεί να συμβούν λόγω αυτών των αναταραχών.

Τέλος, οι κοινωνικές και πολιτικές αναταραχές, καθώς και οι πράξεις απαλλοτρίωσης ή εθνικοποίησης, αποτελούν ουσιαστικούς πολιτικούς κινδύνους που μπορούν να διακυβέυσουν σοβαρά την εταιρική δραστηριότητα και τα κέρδη. Οι επενδύσεις σε τομείς με υψηλό κίνδυνο απαλλοτρίωσης απαιτούν ειδική προσοχή στη διαχείριση κινδύνων και την προετοιμασία για δυνατές πολιτικές αλλαγές.

Η παρουσίαση πραγματικών παραδειγμάτων πολιτικών κινδύνων αποκαλύπτει την έκταση και τη σημασία της διαχείρισης αυτών των κινδύνων για τις επιχειρήσεις που λειτουργούν διεθνώς. Από την Αργεντινή μέχρι την Ινδία και από τη Βραζιλία μέχρι την Βενεζουέλα, οι πολιτικές αλλαγές επηρεάζουν σημαντικά τις άμεσες ξένες επενδύσεις.

Η αστάθεια στην Αργεντινή το 2019, που οδήγησε στην εφαρμογή νομισματικών ελέγχων, υπογραμμίζει πώς οι κυβερνητικές παρεμβάσεις μπορούν να δημιουργήσουν αβεβαιότητα και να παρεμποδίσουν την οικονομική δραστηριότητα, δυσχεραίνοντας την ικανότητα των εταιρειών να μεταφέρουν κέρδη εκτός χώρας. Τα προβλήματα αυτά θέτουν υπό αμφισβήτηση την επενδυτική εμπιστοσύνη και αναγκάζουν τις εταιρείες να επαναπροσδιορίζουν τις στρατηγικές τους σε ασταθή περιβάλλοντα.

Στην Ινδία, οι νέοι κανονισμοί για το ηλεκτρονικό εμπόριο το 2018, είχαν άμεσες επιπτώσεις σε μεγάλους παίκτες της αγοράς όπως η Amazon και η Walmart, αναγκάζοντας τους να προσαρμόσουν τα επιχειρηματικά τους μοντέλα. Αυτό τονίζει την ευρύτερη επίδραση των ρυθμιστικών αλλαγών στη δυνατότητα των ξένων εταιρειών να λειτουργούν αποτελεσματικά σε αγορές όπου οι κανονισμοί μπορεί να αλλάξουν γρήγορα και απροειδοποίητα.

Το σκάνδαλο της Petrobras στη Βραζιλία αποκάλυψε την καταστροφική επίδραση της διαφθοράς στις διεθνείς αγορές. Οι ξένοι επενδυτές μπορούν να αποθαρρυνθούν σημαντικά από τέτοιες καταστάσεις, καθώς η διαφθορά αυξάνει το κόστος και τον κίνδυνο των διεθνών

συναλλαγών, υπονομεύοντας την αξιοπιστία και τη διαφάνεια της επιχειρηματικής περιβάλλοντος.

Ο εμπορικός πόλεμος ΗΠΑ-Κίνας και οι διαμαρτυρίες στο Χονγκ Κονγκ παρέχουν περαιτέρω παραδείγματα για το πώς οι γεωπολιτικές και κοινωνικές αναταραχές μπορούν να διαταράξουν τις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού, να επηρεάσουν την πρόσβαση σε αγορές και να δημιουργήσουν σημαντική αβεβαιότητα για τους ξένους επενδυτές.

Η επίδραση των πολιτικών κινδύνων στις άμεσες ξένες επενδύσεις είναι συνεχής και διαφορετική σε κάθε στάδιο της επενδυτικής διαδικασίας, επηρεάζοντας τόσο την είσοδο όσο και τη λειτουργία και την έξοδο από τις αγορές. Αρχικά, οι επενδυτικές αποφάσεις επηρεάζονται από την αβεβαιότητα και τις προκλήσεις που παρουσιάζουν οι κυβερνητικές πολιτικές, η διαφθορά, και οι κανονιστικές αλλαγές, καθιστώντας την αξιολόγηση και την επιλογή αγορών ιδιαίτερα κρίσιμη. Κατά το στάδιο της εισόδου, οι πολυεθνικές εταιρείες αντιμετωπίζουν σημαντικά κόστη συμμόρφωσης και ίσως χρειάζεται να προσαρμόσουν τις στρατηγικές τους για να αντεπεξέλθουν σε περιβάλλοντα με υψηλό πολιτικό κίνδυνο.

Καθώς οι επιχειρήσεις μεταβαίνουν στο στάδιο της λειτουργίας, οι ρυθμιστικές αλλαγές, η διαφθορά, και οι γεωπολιτικές εντάσεις παραμένουν σημαντικές προκλήσεις. Αυτοί οι πολιτικοί κίνδυνοι μπορούν να επηρεάσουν την αποδοτικότητα, την παραγωγικότητα, και τις σχέσεις με τις τοπικές κυβερνήσεις και κοινότητες, καθιστώντας τη διαχείριση και την προσαρμογή απαραίτητες για τη συνεχή λειτουργία και επιτυχία.

Τέλος, στο στάδιο της εξόδου, οι εταιρείες ενδέχεται να αντιμετωπίσουν περαιτέρω προκλήσεις όπως απαλλοτριώσεις, εθνικοποιήσεις, και αυξημένους φορολογικούς και νομισματικούς περιορισμούς, που μπορούν να επηρεάσουν την ικανότητα των εταιρειών να αποχωρούν αποδοτικά και με οικονομικό τρόπο από τις αγορές. Οι εταιρείες πρέπει να είναι εφοδιασμένες με ισχυρές στρατηγικές διαχείρισης κινδύνων που επιτρέπουν ευελιξία και αποτελεσματικότητα κατά την εξαγωγή κεφαλαίων και πόρων από πολιτικά ασταθείς αγορές.

Συνολικά, η διαχείριση των πολιτικών κινδύνων καθ' όλη τη διάρκεια των ΑΞΕ απαιτεί μια προσεκτική και συνεχή αξιολόγηση του περιβάλλοντος και την εφαρμογή στρατηγικών που ανταποκρίνονται αποτελεσματικά στις εκάστοτε προκλήσεις.

Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις χρησιμοποιούν μια πληθώρα στρατηγικών για τον μετριασμό των πολιτικών κινδύνων που συνδέονται με τις άμεσες ξένες επενδύσεις, αντιμετωπίζοντας τις προκλήσεις από ρυθμιστικές αλλαγές, αστάθεια, και κοινωνικές αναταραχές. Οι επενδυτές εστιάζουν στη διαφοροποίηση των επενδυτικών τους χαρτοφυλακίων, καλύπτοντας γεωγραφικά και κλαδικά το φάσμα, για να περιορίσουν τον κίνδυνο από απρόβλεπτες πολιτικές εξελίξεις. Η ασφάλιση πολιτικού κινδύνου προσφέρει επιπλέον ένα δίκτυ ασφαλείας, καλύπτοντας απώλειες από ακραία γεγονότα όπως η απαλλοτρίωση ή πολιτικές αναταραχές.

Πέρα από τις παραδοσιακές μεθόδους, η συνεργασία με τοπικούς εταίρους μέσω κοινοπραξιών μπορεί να προσφέρει πολύτιμη ενδογενή γνώση και να διευκολύνει την είσοδο και την επιβίωση σε αβέβαια πολιτικά τοπία. Η ενεργή πολιτική εμπλοκή και η συμμετοχή σε διαλόγους και πλατφόρμες πολιτικής επιρροής επιτρέπουν στις επιχειρήσεις να σχηματίζουν πολιτικές που υποστηρίζουν τα συμφέροντά τους και να προωθούν ένα πιο προβλέψιμο επενδυτικό περιβάλλον.

Επιπρόσθετα, η χρήση συμβατικών εγγυήσεων όπως οι ρήτρες διεθνούς διαιτησίας και σταθεροποίησης μπορούν να προστατεύσουν τους επενδυτές από νομοθετικές αλλαγές και να διασφαλίσουν τη συμμόρφωση με διεθνή πρότυπα. Τέλος, οι στρατηγικές εξόδου σχεδιάζονται για να εξασφαλίσουν ότι οι επενδυτές μπορούν να αποχωρήσουν από αγορές με τρόπο που μεγιστοποιεί την αποδοτικότητα και μειώνει τις πιθανές ζημιές. Κάθε μία από αυτές τις στρατηγικές απαιτεί σχολαστική προετοιμασία, γνώση της αγοράς και ικανότητα προσαρμογής σε διαρκώς μεταβαλλόμενες συνθήκες, επισημαίνοντας την ανάγκη για ενημερωμένα και ευέλικτα προσέγγιση στη διαχείριση πολιτικών κινδύνων.

Η αποτελεσματικότητα των στρατηγικών μετριασμού των πολιτικών κινδύνων στις άμεσες ξένες επενδύσεις αποτελεί κρίσιμο θέμα για τις πολυεθνικές επιχειρήσεις, καθώς αυτές διαχειρίζονται την επέκταση και την λειτουργία τους σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία. Οι

διάφορες στρατηγικές που υιοθετούνται έχουν διαφορετικούς βαθμούς αποτελεσματικότητας ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες, τη φύση των κινδύνων και τις δυναμικές της αγοράς. Κάθε στρατηγική παρέχει μια ιδιαίτερη προστιθέμενη αξία και φέρει τους δικούς της περιορισμούς, αναδεικνύοντας τη σημασία μιας ολοκληρωμένης και πολυεπίπεδης προσέγγισης στη διαχείριση πολιτικών κινδύνων.

Η διαφοροποίηση είναι μια από τις πιο διαδεδομένες στρατηγικές, καθώς οι επενδυτές διασπείρουν τα κεφάλαιά τους σε διαφορετικές χώρες και αγορές για να μετριάσουν τον αντίκτυπο από πολιτικά αναπάντεχα γεγονότα σε μία χώρα ή περιοχή. Αυτή η στρατηγική έχει αποδειχθεί ιδιαίτερα χρήσιμη σε περιόδους τοπικών πολιτικών αναταραχών ή κρίσεων, αλλά μπορεί να είναι λιγότερο αποτελεσματική σε παγκόσμιες κρίσεις όπως παγκόσμιες χρηματοπιστωτικές κρίσεις ή διεθνείς πολιτικές εντάσεις.

Η ασφάλιση πολιτικού κινδύνου προσφέρει στους επενδυτές σημαντική προστασία, καθώς εξασφαλίζουν αποζημίωση για οικονομικές απώλειες που προκύπτουν από συγκεκριμένα γεγονότα, όπως απαλλοτριώσεις ή πολιτικές εξεγέρσεις. Παρόλο που η ασφάλιση είναι ιδιαίτερα χρήσιμη, το κόστος της μπορεί να είναι υψηλό και οι όροι των ασφαλιστικών συμβολαίων περιέχουν συχνά εξαιρέσεις που περιορίζουν την κάλυψη.

Οι τοπικές συμπράξεις και κοινοπραξίες προσφέρουν βαθιά γνώση και πρόσβαση σε τοπικά δίκτυα και μπορούν να μειώσουν σημαντικά την πιθανότητα κυβερνητικών παρεμβάσεων. Η επιλογή των σωστών τοπικών εταίρων και η διαχείριση της εταιρικής σχέσης απαιτούν προσεκτική προσοχή για την αποφυγή διαφορών και για τη διασφάλιση της ευθυγράμμισης των στρατηγικών.

Η ενεργή πολιτική δέσμευση αποτελεί μια δυναμική προσέγγιση, προσφέροντας στους επενδυτές τη δυνατότητα να επηρεάσουν την πολιτική διαμόρφωση, μειώνοντας έτσι τον κίνδυνο. Ωστόσο, αυτή η στρατηγική μπορεί να είναι πολύπλοκη και να συνδέεται με ηθικούς κινδύνους, ενώ οι αποτελέσματα της είναι ενίοτε δυσπρόβλεπτα.

Οι συμβατικές εγγυήσεις παρέχουν μια νομική βάση για την προστασία από τις ρυθμιστικές αλλαγές και ενίσχυση της σταθερότητας των επενδύσεων, αν και η αποτελεσματικότητα αυτών των μέτρων μπορεί να μην είναι πλήρως εξασφαλισμένη σε περιοχές με ασταθή νομικά συστήματα.

Τέλος, οι στρατηγικές επιλογές εξόδου επιτρέπουν στους επενδυτές να περιορίσουν τις απώλειές τους και να διαχειριστούν πιο αποτελεσματικά το καθεστώς των επενδύσεών τους σε δυσμενή περιβάλλοντα. Αυτές οι στρατηγικές είναι κρίσιμες για τη διασφάλιση της ευελιξίας και της ικανότητας των επενδυτών να ανταποκρίνονται σε αλλαγές του πολιτικού τοπίου.

Εν κατακλείδι, η επιλογή και η εφαρμογή των κατάλληλων στρατηγικών μετριασμού των πολιτικών κινδύνων απαιτεί μια διεξοδική κατανόηση των πολιτικών δυναμικών και την προσαρμογή στις συγκεκριμένες συνθήκες κάθε επενδυτικού περιβάλλοντος.

Το κεφάλαιο με τις συστάσεις για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τους επενδυτές παρέχει συγκεκριμένες προτάσεις βασισμένες στις προκλήσεις και τις ανάγκες που αναδείχθηκαν από την ανάλυση των πολιτικών κινδύνων στις άμεσες ξένες επενδύσεις. Αυτές οι συστάσεις εστιάζουν στη δημιουργία ενός πιο ασφαλούς και προβλέψιμου επενδυτικού περιβάλλοντος, και στη βελτίωση των στρατηγικών διαχείρισης κινδύνων από την πλευρά των επενδυτών.

Για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, η προώθηση της πολιτικής σταθερότητας και η ρυθμιστική σαφήνεια αποτελούν κορυφαίες προτεραιότητες. Η σταθερότητα αυτή καθιστά το επενδυτικό κλίμα πιο ελκυστικό, αυξάνοντας την εμπιστοσύνη των επενδυτών και μειώνοντας τον φόβο για απρόβλεπτες πολιτικές αλλαγές που θα μπορούσαν να επηρεάσουν τις επενδύσεις τους. Επιπλέον, η ενεργή δέσμευση και η συνεργασία με τους επενδυτές και άλλους φορείς ενδιαφέροντος μπορούν να διευκολύνουν την κατανόηση και την ανταπόκριση στις πολύπλοκες ανάγκες του επενδυτικού τομέα, ενώ η διασφάλιση νομικής και θεσμικής υποστήριξης προσθέτει ένα αίσθημα ασφάλειας και δικαιοσύνης για τους επενδυτές.

Για τους επενδυτές, η προτεραιότητα είναι η ακριβής κατανόηση και αξιολόγηση των πολιτικών κινδύνων πριν από την είσοδο σε νέες αγορές. Οι επενδυτές πρέπει να εξετάζουν το πολιτικό τοπίο και τις ρυθμιστικές αλλαγές, να χρησιμοποιούν ασφάλιση για την κάλυψη συγκεκριμένων κινδύνων, και να αναπτύσσουν σχέσεις με τοπικούς εταίρους που μπορούν να προσφέρουν τοπικές γνώσεις και πρόσβαση. Επιπλέον, η ευελιξία στη διαχείριση των επενδύσεων και η έτοιμη ανταπόκριση σε αλλαγές στο πολιτικό περιβάλλον είναι ουσιώδεις για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας των επενδυτικών στρατηγικών.

Καταλήγοντας, οι συστάσεις αυτές ενθαρρύνουν τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος όπου οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής και οι επενδυτές συνεργάζονται αρμονικά για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και την αποφυγή ή τον μετριασμό των κινδύνων, ενισχύοντας έτσι την ασφάλεια και την επιτυχία των διεθνών επενδύσεων.

Το κεφάλαιο με τις μελέτες περιπτώσεων παρέχει μια εμπειριστατωμένη εξέταση της επίδρασης των πολιτικών κινδύνων στις άμεσες ξένες επενδύσεις μέσα από διαφορετικά γεωγραφικά και κλαδικά πλαίσια. Αυτές οι περιπτώσεις αποκαλύπτουν πώς η πολιτική αστάθεια, οι κανονιστικές αλλαγές, οι γεωπολιτικές εντάσεις και η διαφθορά επηρεάζουν τις επενδύσεις και τις στρατηγικές των εταιρειών.

Η εθνικοποίηση στη Βενεζουέλα και την Αργεντινή, για παράδειγμα, ανέδειξε τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι επενδυτές σε περιβάλλοντα όπου η πολιτική αστάθεια μπορεί να οδηγήσει σε απαλλοτριώσεις ή σε άλλες δραστικές κρατικές παρεμβάσεις. Από την άλλη πλευρά, τα γεγονότα όπως το Brexit και ο εμπορικός πόλεμος μεταξύ ΗΠΑ-Κίνας κατέδειξαν πώς οι διεθνείς συνθήκες και οι μεγάλες πολιτικές αλλαγές μπορούν να διαταράξουν τις παγκόσμιες αγορές και να επηρεάσουν τις επενδυτικές ροές.

Επιπρόσθετα, οι μελέτες περίπτωσης της Αραβικής Άνοιξης και των διαδηλώσεων των "κίτρινων γιλέκων" στη Γαλλία υπογράμμισαν τον τρόπο με τον οποίο οι κοινωνικές και πολιτικές αναταραχές μπορούν να δημιουργήσουν άμεσα και σημαντικά εμπόδια στην εισροή κεφαλαίων.

Το εύρος αυτών των περιπτώσεων δείχνει σαφώς ότι η αντιμετώπιση πολιτικών κινδύνων απαιτεί προσεκτική ανάλυση και προσαρμοσμένη προσέγγιση ανάλογα με τις ειδικές συνθήκες κάθε αγοράς και κλάδου. Οι εταιρείες και οι επενδυτές πρέπει να είναι εξοπλισμένοι με στρατηγικές που επιτρέπουν την ευελιξία και την προσαρμογή σε αλλαγές, αξιοποιώντας ταυτόχρονα τεχνολογίες και μεθόδους ανάλυσης που μπορούν να προβλέψουν και να αντιμετωπίσουν πιθανούς κινδύνους. Αυτή η προσέγγιση είναι κρίσιμη για την εξασφάλιση της βιωσιμότητας και της αποδοτικότητας των διεθνών επενδυτικών προσπαθειών.

Η ανάλυση των ειδικών παραγόντων πολιτικού κινδύνου αποκαλύπτει τον σημαντικό ρόλο που παίζουν οι μοναδικές πολιτικές συνθήκες κάθε χώρας στο επενδυτικό κλίμα. Από την εθνικοποίηση βασικών βιομηχανιών μέχρι τις μεταβολές σε πολιτικές και διπλωματικές σχέσεις, αυτοί οι παράγοντες διαμορφώνουν τα επενδυτικά τοπία και καθορίζουν τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι άμεσοι ξένοι επενδυτές.

Σε περιπτώσεις όπως η Βενεζουέλα και η Ρωσία, οι επενδυτές αντιμετωπίζουν τους κινδύνους απαλλοτρίωσης και γεωπολιτικών συγκρούσεων. Οι επενδύσεις σε αυτές τις χώρες απαιτούν προσεκτική εκτίμηση των πολιτικών συνθηκών και την ένταξη ρητρών που θα προστατεύουν από τέτοιες αβεβαιότητες. Αντίθετα, σε καταστάσεις όπως αυτή του Brexit, οι αβεβαιότητες και οι νομοθετικές αλλαγές απαιτούν αναθεώρηση των επενδυτικών στρατηγικών για να προσαρμοστούν στις νέες συνθήκες πρόσβασης στην αγορά και ρυθμιστικό περιβάλλον.

Η κατάσταση στη Νότια Αφρική και στη Νιγηρία, όπου η ρυθμιστική αβεβαιότητα και η διαφθορά διαδραματίζουν ρόλο, απαιτεί από τους επενδυτές να διαμορφώνουν στρατηγικές που λαμβάνουν υπόψη τον υψηλότερο κίνδυνο και τις πιθανές πολιτικές αλλαγές. Στην Αργεντινή και την Ινδονησία, πολιτικές αποφάσεις που επηρεάζουν τις εξαγωγές και τις ξένες επενδύσεις επίσης υποδηλώνουν την ανάγκη για ενσωμάτωση μηχανισμών προσαρμογής σε μεταβολές του εξωτερικού περιβάλλοντος.

Η ανάλυση αυτή καταδεικνύει ότι η κατανόηση και η ενσωμάτωση πολιτικών κινδύνων στην επενδυτική στρατηγική απαιτεί τη διεξαγωγή λεπτομερών και τεκμηριωμένων αναλύσεων που θα προσδιορίζουν τις ειδικές ανάγκες και απαιτήσεις κάθε επενδυτικής περίπτωσης. Η

στρατηγική αυτή είναι απαραίτητη για την επιτυχία σε ένα παγκόσμιο οικονομικό τοπίο που συνεχώς εξελίσσεται και διαφοροποιείται.

Η διερεύνηση των αντιδράσεων των επενδυτών σε πολιτικούς κινδύνους αναδεικνύει ένα εύρος προσεγγίσεων και στρατηγικών που εφαρμόζονται για τον μετριασμό των επιπτώσεων αλλά και την αξιοποίηση τυχόν ευκαιριών που παρουσιάζονται. Ανάλογα με το γεωγραφικό και ρυθμιστικό περιβάλλον, οι επενδυτές ενδέχεται να προσαρμόζουν τις επενδυτικές τους στρατηγικές και να αναπτύσσουν πολυεπίπεδες τακτικές για τη διασφάλιση της σταθερότητας των επενδύσεων τους.

Οι πρακτικές αυτές μπορεί να περιλαμβάνουν τη διαφοροποίηση των αγορών και των πηγών εφοδιασμού, την ενίσχυση των μηχανισμών διασφάλισης και διαχείρισης του κινδύνου, καθώς και την ενεργή συμμετοχή σε διαπραγματεύσεις και διαλόγους με τις κυβερνήσεις για τη διαμόρφωση ευνοϊκότερων ρυθμιστικών πλαισίων.

Η επιλογή της διεθνούς διαιτησίας αποτελεί επίσης μία κρίσιμη στρατηγική για επενδυτές που επιδιώκουν αποζημίωση και δικαιοσύνη σε περιπτώσεις όπως η απαλλοτρίωση περιουσιακών στοιχείων στη Βενεζουέλα και την Αργεντινή. Ταυτόχρονα, η ενίσχυση της εταιρικής διακυβέρνησης και της δέουσας επιμέλειας είναι πλέον απαραίτητα στοιχεία για την προστασία από τη διαφθορά και τις πολιτικές αναταραχές, όπως αυτές που παρατηρήθηκαν στη Νιγηρία και τη Βραζιλία.

Οι περιπτώσεις της Αραβικής Άνοιξης και της Ελληνικής κρίσης χρέους δείχνουν ότι οι επενδυτές μπορεί να προχωρήσουν σε συντηρητικές και επιφυλακτικές στάσεις, αποσύροντας ή παγώνοντας τις επενδύσεις έως ότου διασφαλιστεί πολιτική σταθερότητα και σαφήνεια στην κυβερνητική πολιτική. Αυτό υπογραμμίζει την ανάγκη για μια ευέλικτη προσέγγιση στις διεθνείς επενδύσεις, που προσαρμόζεται στον ρυθμό των πολιτικών αλλαγών και των κοινωνικών αναταραχών.

Συνολικά, οι αντιδράσεις των επενδυτών στους πολιτικούς κινδύνους αποτυπώνουν μια συνεχώς αναπτυσσόμενη κατανόηση του πώς η πολιτική δυναμική επηρεάζει τις οικονομικές

αγορές και το επενδυτικό τοπίο, καθώς και τη σημασία της ανάπτυξης ρομπουστών, πολυεπίπεδων στρατηγικών για την αποτελεσματική διαχείριση και τη μετριασμό των κινδύνων αυτών.

Στον κόσμο των επενδύσεων και της οικονομίας, ο κίνδυνος είναι ένας αναπόφευκτος αλλά μετρήσιμος παράγοντας που απαιτεί προσεκτική διαχείριση και στρατηγική εκτίμηση. Η ικανότητα να αναγνωρίζεται και να διαχειρίζεται ο κίνδυνος αποτελεί κεντρικό στοιχείο στη διατήρηση του πλούτου και στην πρόληψη σημαντικών οικονομικών απωλειών. Η οικονομική θεωρία του κινδύνου, όπως αναλύθηκε από οικονομολόγους όπως ο Frank Knight και ο John Maynard Keynes, διακρίνει τη διαφορά μεταξύ κινδύνου και αβεβαιότητας και τονίζει τη σημασία της διαχείρισης αυτών των δύο εννοιών στην οικονομική δραστηριότητα.

Οι οικονομικές αποφάσεις συχνά λαμβάνονται υπό συνθήκες αβεβαιότητας, όπου η κατανομή των πιθανών αποτελεσμάτων δεν είναι γνωστή. Η αντιμετώπιση της αβεβαιότητας απαιτεί μια προσεκτικά σχεδιασμένη προσέγγιση, η οποία μπορεί να περιλαμβάνει την ανάληψη καλά υπολογισμένων κινδύνων για την επίτευξη ανώτερων αποδόσεων. Η διαχείριση του κινδύνου, επομένως, δεν αποσκοπεί μόνο στη μείωση των απωλειών αλλά και στην οπτιμιστική διαχείριση των πόρων για την εκμετάλλευση ευκαιριών που αποφέρουν υψηλότερα κέρδη.

Πρακτικές όπως η ασφάλιση και η κερδοσκοπία χρησιμοποιούνται ευρέως για την αντιμετώπιση και τη μείωση κινδύνων σε προβλέψιμα πλαίσια, ενώ η χρήση διάφορων μορφών διαφοροποίησης και άλλων χρηματοοικονομικών εργαλείων μπορεί να βοηθήσει τους επενδυτές να απορροφήσουν ή να αντισταθμίσουν τις δυνητικές απώλειες που προκαλούνται από απρόβλεπτες αλλαγές στην αγορά.

Η στρατηγική επιλογή μεταξύ ασφάλισης και κερδοσκοπίας, ή η συνδυασμένη χρήση και των δύο, είναι κρίσιμη στη διαμόρφωση της εταιρικής και οικονομικής πολιτικής. Οι πολιτικές αυτές πρέπει να ενσωματώνουν πολύπλοκες αναλύσεις για την πιθανότητα διαφόρων ενδεχομένων και τον υπολογισμό των σχετικών ανταμοιβών ή κινδύνων. Εν τέλει, η επιτυχής διαχείριση κινδύνου απαιτεί μια ισορροπημένη κατανόηση τόσο της θεωρητικής όσο και της πρακτικής

διάστασης της αβεβαιότητας, όπου η εκπαίδευση και η εφαρμογή της γνώσης μπορούν να μεταμορφώσουν τις αρχικές αβεβαιότητες σε διαχειρίσιμες και προβλέψιμες καταστάσεις.

Η ανάλυση του πολιτικού κινδύνου αποκαλύπτει πώς οι πολυεθνικές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν συστηματικά προκλήσεις που επηρεάζουν την παγκόσμια λειτουργία τους, αναγνωρίζοντας ταυτόχρονα τις ευκαιρίες που προκύπτουν από την αυξανόμενη διασύνδεση των αγορών. Οι έννοιες της παγκοσμιοποίησης και της κυριαρχίας, παρά τις φαινομενικές τους αντιθέσεις, διαμορφώνουν ένα περίπλοκο πεδίο όπου οι πολυεθνικές πρέπει να ναυτιλεύουν μεταξύ διαφόρων κανονιστικών και πολιτικών περιβαλλόντων. Η διαχείριση του πολιτικού κινδύνου, επομένως, απαιτεί μια συνεχή ενσωμάτωση και εκτίμηση των διεθνών γεγονότων, των πολιτικών αλλαγών, και των διπλωματικών κινήσεων που μπορεί να επηρεάσουν τις διεθνείς αγορές και επενδύσεις.

Παρόλο που η έκθεση σε κινδύνους αποτελεί ένα σταθερό στοιχείο στην παγκόσμια αγορά, οι στρατηγικές προσαρμογής και αντίδρασης που αναπτύσσουν οι πολυεθνικές επιχειρήσεις παρέχουν σημαντικά διδάγματα για τη διαχείριση της αβεβαιότητας. Η ανάγκη για στρατηγική ευελιξία, η δυνατότητα να προβλέπονται πιθανές διακυβεύσεις, και η εφαρμογή διαφοροποιημένων στρατηγικών αντιμετώπισης του κινδύνου αποτελούν κεντρικά θέματα που επηρεάζουν τη διαδικασία λήψης αποφάσεων στο περιβάλλον των διεθνών αγορών.

Τα μεταβαλλόμενα μοτίβα πολιτικού κινδύνου στην παγκόσμια οικονομία αντανακλούν την αυξανόμενη πολυπλοκότητα των διεθνών σχέσεων και τις συνεχείς αλλαγές στις εθνικές και διεθνείς πολιτικές δυναμικές. Με την εμφάνιση του παγκόσμιου εμπορίου και την αυξημένη αλληλεξάρτηση των οικονομιών, οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν πλέον ένα ευρύ φάσμα κινδύνων που περιλαμβάνουν από την απαλλοτρίωση και εθνικοποίηση των επενδύσεων έως τους περιορισμούς στην κίνηση κεφαλαίων και την πολιτική αστάθεια. Οι αλλαγές αυτές αναδεικνύουν την ανάγκη για ευρύτερη κατανόηση και διαχείριση του πολιτικού κινδύνου ως κρίσιμο στοιχείο στρατηγικής στο διεθνές επιχειρηματικό περιβάλλον.

Η συνεχιζόμενη ανησυχία για τις διεθνείς αστάθειες, ειδικά μετά τις επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου και τις γεωπολιτικές εντάσεις στη Μέση Ανατολή, έχει επίσης οδηγήσει σε

μεγαλύτερη προσοχή στην ανάλυση των κινδύνων που απειλούν τη σταθερότητα και την ασφάλεια των διεθνών επενδύσεων. Τα παγκόσμια μέσα ενημέρωσης και η παγκόσμια αλληλεπίδραση έχουν μετατρέψει τοπικά γεγονότα σε παγκόσμιες ειδήσεις που επηρεάζουν τις αγορές και τις επιχειρηματικές στρατηγικές, ενισχύοντας τη σημασία της πρόληψης και της γρήγορης αντίδρασης στους κινδύνους.

Οι σύγχρονες πολιτικές εξελίξεις και η ενσωμάτωση της τεχνολογικής προόδου στην ανάλυση και διαχείριση του κινδύνου επιβεβαιώνουν ότι η παγκοσμιοποίηση και η αλληλεπίδραση των οικονομικών συστημάτων αυξάνουν την ευαισθησία στους κινδύνους. Αυτή η εξέλιξη δεν μειώνει μόνο τους κινδύνους αλλά δημιουργεί και νέες ευκαιρίες για επενδύσεις και ανάπτυξη στο διεθνές πεδίο, καθώς οι επιχειρήσεις πρέπει να αναπτύξουν πιο προχωρημένες μεθόδους αξιολόγησης και μετριασμού του πολιτικού κινδύνου.

Η διαχείριση του κινδύνου και της αβεβαιότητας είναι κεντρική για την επιτυχία στις επενδύσεις και στην οικονομική δραστηριότητα. Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις πρέπει να παραμένουν ευέλικτες και να προσαρμόζονται στις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες της παγκόσμιας αγοράς. Με την κατάλληλη στρατηγική και τα απαραίτητα εργαλεία, οι επενδυτές μπορούν να ελαχιστοποιήσουν τους κινδύνους και να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται, διασφαλίζοντας έτσι τη βιωσιμότητα και την αποδοτικότητα των διεθνών τους επενδύσεων.

Η κατανόηση του πολιτικού κινδύνου απαιτεί μια πολυεπίπεδη προσέγγιση, καθώς αποτελεί ένα φαινόμενο που διαμορφώνεται από πολλαπλούς παράγοντες και έχει διάφορες εκφάνσεις ανάλογα με το γεωπολιτικό πλαίσιο και τις ιδιαίτερες οικονομικές συνθήκες της κάθε περίπτωσης. Η επιστημονική έρευνα επί του θέματος έχει αναπτυχθεί σημαντικά, αλλά παραμένει επικεντρωμένη σε διακριτά επιστημονικά πεδία που προσφέρουν διαφορετικές προοπτικές και μεθοδολογίες. Ενώ οι μελετητές στον τομέα των πολυεθνικών εταιρειών τονίζουν την ανάγκη αναγνώρισης και διαχείρισης των οικονομικών κινδύνων που ενέχονται στις διεθνείς επενδύσεις, οι ερευνητές της ειρήνης και των διεθνών σχέσεων επικεντρώνονται στις στρατηγικές που στοχεύουν στην πρόληψη των συγκρούσεων και την ενίσχυση της πολιτικής σταθερότητας.

Η συγκρότηση ενός ενιαίου, ολιστικού θεωρητικού πλαισίου για τον πολιτικό κίνδυνο αποτελεί έναν επείγοντα στόχο για τη διεθνή κοινότητα των ερευνητών, ώστε να αναπτυχθεί μια συνεκτικότερη κατανόηση των κινδύνων που συνεπάγονται οι πολιτικές αλλαγές και οι διακυβεύσεις στο διεθνές περιβάλλον. Η ενσωμάτωση των πολυάριθμων διαστάσεων του πολιτικού κινδύνου σε μια ενιαία αναλυτική προσέγγιση θα βοηθούσε τις επιχειρήσεις, τις κυβερνήσεις και τις διεθνείς οργανώσεις να κατανοούν καλύτερα και να αντιμετωπίζουν τις συνθήκες που οδηγούν στην αύξηση της αβεβαιότητας και της αστάθειας.

Προκειμένου να επιτευχθεί αυτός ο στόχος, είναι απαραίτητη η διασυννοριακή και διεπιστημονική συνεργασία. Η έρευνα πρέπει να εστιάζεται στην ανάπτυξη εργαλείων και στρατηγικών που θα μπορούν να αντιμετωπίσουν τόσο τους άμεσους όσο και τους επικείμενους πολιτικούς κινδύνους, με σκοπό τη βελτίωση της προετοιμασίας και της γρήγορης αντίδρασης στους κινδύνους.

Η Σχολή Καταλόγου προσφέρει μια απλή αλλά συχνά περιοριστική μέθοδο για την αντιμετώπιση του πολιτικού κινδύνου, καθώς εστιάζεται κυρίως στην καταγραφή και αναγνώριση εξωτερικών απειλών από κυβερνητικές παρεμβάσεις ή πολιτικές αστάθειες που επηρεάζουν τις διεθνείς επιχειρηματικές λειτουργίες. Αυτή η προσέγγιση, παρόλο που είναι βολική για την ταχεία αξιολόγηση και αντιμετώπιση συγκεκριμένων απειλών, συχνά παραβλέπει την πολυπλοκότητα και την αλληλεξάρτηση που χαρακτηρίζει τις σύγχρονες πολιτικο-οικονομικές διαδικασίες.

Η έμφαση στις αρνητικές επιπτώσεις και η αντίληψη του πολιτικού κινδύνου ως εξωγενή φαινόμενα μπορεί να οδηγήσει σε μια αποκοπή της ανάλυσης από την ευρύτερη οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα, καθώς και από τους δυναμικούς μηχανισμούς που συμβάλλουν στην παραγωγή αυτών των κινδύνων. Η οικονομική ιστορία και η πολιτική οικονομία έχουν δείξει ότι η αλληλεπίδραση μεταξύ κράτους και αγοράς είναι συχνά συμπλεκτική και όχι μονοδιάστατη ή επιθετική. Επιπλέον, οι κυβερνήσεις παίζουν συχνά έναν ζωτικό ρόλο στη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για επενδύσεις μέσω σταθεροποίησης της οικονομίας, παροχής υποδομών, διασφάλισης νομικής προστασίας και διατήρησης της κοινωνικής ειρήνης.

Για να γίνει η ανάλυση του πολιτικού κινδύνου περισσότερο ανατακλαστική των ρεαλιστικών συνθηκών της διεθνούς επιχειρηματικότητας, απαιτείται μια πιο ενσωματωμένη προσέγγιση που συνδυάζει την οικονομική, την πολιτική και την κοινωνική ανάλυση. Αυτό θα περιλαμβάνει την εξέταση των θεσμικών και διοικητικών δυναμικών που σχηματίζουν τις αγορές, καθώς και των ευρύτερων κοινωνικών αλληλεπιδράσεων που επηρεάζουν τον οικονομικό και πολιτικό κίνδυνο. Μόνο με την παραδοχή της αλληλεπίδρασης μεταξύ αγοράς και κράτους μπορεί να επιτευχθεί μια πληρέστερη κατανόηση του πολιτικού κινδύνου και της διαχείρισής του στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον.

Στην προσπάθεια για βελτιωμένη κατανόηση και πρόβλεψη του πολιτικού κινδύνου, η σχολή συστήματος-γεγονότων έχει προσφέρει ένα πιο δυναμικό και ολιστικό πλαίσιο. Αντιλαμβανόμενη την ανεπάρκεια των παραδοσιακών μοντέλων, αυτή η προσέγγιση επικεντρώνεται στη διερεύνηση των δομικών αλλαγών και των πολιτικών αναταράξεων που προκύπτουν από τον εκσυγχρονισμό, τις κοινωνικές αναταραχές και τις ιστορικές δυναμικές. Με την ανάδειξη της συσχέτισης ανάμεσα σε διάφορους τύπους κρατών και τους πολιτικούς κινδύνους που τους χαρακτηρίζουν, τα ερευνητικά εργαλεία δεύτερης γενιάς προσπαθούν να εξελίξουν την κατανόησή μας πέρα από την απλή καταγραφή επικίνδυνων γεγονότων και να εντοπίσουν βαθύτερες, υποκείμενες αιτίες πολιτικής αστάθειας.

Μέσω της ανάλυσης του πώς εξελίσσεται ο πολιτικός κίνδυνος μέσα σε έναν συγκεκριμένο πολιτικό και κοινωνικό πλαίσιο, η σχολή συστήματος-γεγονότων αντιμετωπίζει τις δυναμικές που οδηγούν σε πολιτική αστάθεια και αλλαγή. Εντοπίζει τις συνθήκες που μπορεί να προκαλέσουν πολιτικές εντάσεις και προσφέρει ενδείξεις για την πιθανότητα συγκεκριμένων πολιτικών γεγονότων, όπως η απαλλοτρίωση, οι επαναστάσεις, ή ακόμα και η μετάβαση καθεστώτων.

Αν και η προσέγγιση αυτή έχει αποτύχει σε ορισμένες περιπτώσεις να προβλέψει με ακρίβεια πολιτικά γεγονότα, η αναλυτική της ικανότητα παραμένει σημαντική για την κατανόηση του πώς η πολιτική διαμόρφωση και τα ιστορικά γεγονότα μπορούν να επηρεάσουν την οικονομική δραστηριότητα και τις επενδυτικές αποφάσεις. Οι μέθοδοι δεύτερης γενιάς, παρά τις περιορισμένες τους επιδόσεις σε ορισμένους τομείς, είναι εξαιρετικά χρήσιμες στον εντοπισμό συστημικών ριζών του πολιτικού κινδύνου και της επίδρασης πολιτικών γεγονότων σε

επενδυτικά περιβάλλοντα. Η συνεχής εξέλιξη αυτών των μοντέλων και η ανάπτυξη νέων προσεγγίσεων που θα ενσωματώνουν και θα εκτιμούν τις συγκρουσιακές και δυναμικές διαδικασίες θα πρέπει να αποτελέσουν προτεραιότητα για την ακριβέστερη πρόβλεψη και διαχείριση του πολιτικού κινδύνου.

Στην τελευταία εποχή της ανάλυσης πολιτικού κινδύνου, οι προσεγγίσεις τρίτου κύματος έχουν επικεντρωθεί στην ανάλυση ενεργειών αντί για αρχών, υιοθετώντας ένα πιο πρακτικό και εφαρμοσμένο πλαίσιο. Αυτές οι μέθοδοι απομακρύνονται από τις παραδοσιακές θεωρητικές αναλύσεις και επικεντρώνονται περισσότερο στην ανάπτυξη εργαλείων που μπορούν να προσφέρουν άμεσα αποτελέσματα και προβλέψεις, συχνά με μεγάλη έμφαση στην ανάλυση δεδομένων και στην εφαρμογή σύνθετων μοντέλων και τεχνολογιών. Αντικαθιστώντας τις αρχές με τις πράξεις, οι ερευνητές αποπειράθηκαν να δημιουργήσουν πιο δυναμικά και αναλυτικά μοντέλα που να ανταποκρίνονται ευκολότερα στις πολύπλοκες και εξελισσόμενες ανάγκες των επιχειρήσεων και των κυβερνήσεων.

Η στροφή από τις ιδεολογικές θεωρήσεις προς τις τεχνικές και εμπειρικές μεθόδους έχει ενισχύσει την ικανότητα των αναλυτών να διαχειρίζονται και να αξιολογούν τους πολιτικούς κινδύνους σε μια σειρά από διαφορετικά και δυναμικά περιβάλλοντα. Αυτή η προσέγγιση επιτρέπει στους επενδυτές και στους διαχειριστές κινδύνου να εφαρμόζουν πιο ευέλικτες και ταυτόχρονα συγκεκριμένες στρατηγικές για την πρόβλεψη και τη μετρίαση των απειλών, βασισμένες σε στοιχεία και εμπειρική ανάλυση που αποτελούν τον πυρήνα των μεθόδων τρίτου κύματος.

Παρ' όλα αυτά, η έμφαση στην πράξη έναντι της αρχής έχει και τις προκλήσεις της. Ενώ αυτές οι μέθοδοι παρέχουν ενίοτε εξαιρετικά συγκεκριμένα εργαλεία για την αντιμετώπιση και την εκτίμηση του πολιτικού κινδύνου, εξακολουθούν να απαιτούν σημαντική ανανέωση και ενημέρωση για να παραμείνουν σχετικές με τις συνεχείς πολιτικές και οικονομικές αλλαγές. Η δυναμικότητα του πολιτικού τοπίου και η συνεχής εξέλιξη των τεχνολογιών απαιτούν από τους αναλυτές να προσαρμόζονται και να βελτιώνουν συνεχώς τις μεθόδους και τις τεχνικές τους.

Έτσι, ο καθορισμός μιας οδού που ενσωματώνει τα καλύτερα στοιχεία των προηγούμενων και τρέχοντων μεθόδων, συνδυάζοντας τεκμηριωμένη θεωρητική γνώση με πρακτική εφαρμογή και τεχνολογική καινοτομία, φαίνεται ως η πιο υποσχόμενη προοπτική για την αποτελεσματική διαχείριση του πολιτικού κινδύνου στο μέλλον.

Τέτοιου είδους καινοτομίες στην πολιτική ανάλυση και την πρόβλεψη του κινδύνου αναμένεται να μετασχηματίσουν την πρακτική της ανάλυσης κινδύνου. Αναδεικνύουν την αξία της τεχνολογίας και της πληροφορίας στην πρόληψη κρίσεων και την ενίσχυση της παγκόσμιας ασφάλειας. Η αυξανόμενη ικανότητα να εντοπίζονται τα πρώιμα σημεία ενεργοποίησης πριν την εκδήλωση καταστάσεων κρίσης προσφέρει σημαντικές ευκαιρίες για την προετοιμασία και την προσαρμογή στρατηγικών που στοχεύουν στη μετριασμό των αρνητικών επιπτώσεων σε κοινωνίες και οικονομίες.

Η επόμενη γενιά των προσεγγίσεων κινδύνου επιδιώκει να συνδυάσει μεθοδικά τα εργαλεία πολλαπλών επιστημών - όπως την πολιτική επιστήμη, την οικονομική ανάλυση, την τεχνολογία πληροφοριών και την κλιματολογία - με σκοπό να καταστούν οι προβλέψεις πιο ακριβείς και οι αντιδράσεις πιο επίκαιρες και στοχευμένες. Τέτοιες προσπάθειες επιβεβαιώνουν την ολοένα αυξανόμενη σημασία των δεδομένων και της τεχνολογίας στη σύγχρονη διακυβέρνηση και τη διαχείριση κινδύνου, δημιουργώντας ένα νέο παράδειγμα προσεγγίσεων που συνδυάζει εμπειρική έρευνα με προηγμένη αναλυτική επεξεργασία.

Η προσέγγιση της τέταρτης γενιάς αντανακλά την πεποίθηση ότι μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τα εργαλεία της σύγχρονης επιστήμης και της τεχνολογίας για να προβλέψουμε και να αποτρέψουμε πολιτικές κρίσεις, πριν αυτές ξεσπάσουν σε καταστάσεις που θα είναι δύσκολο ή ακόμα και αδύνατο να διαχειριστούν. Αυτό δεν είναι μόνο ένα θεωρητικό άλμα, αλλά ένα πρακτικό εργαλείο που στοχεύει στη βελτίωση της ζωής των ανθρώπων μεσούσης της αβεβαιότητας και της ανασφάλειας. Η αυξημένη επικέντρωση στην προληπτική διπλωματία και την αποτελεσματική πρόληψη των συγκρούσεων είναι ενδεικτική της στροφής προς μια πιο ενσυνείδητη και επιστημονικά ορθή προσέγγιση της πολιτικής ανάλυσης.

Παράλληλα, οι σύγχρονες μέθοδοι έχουν υποδείξει ότι η κατανόηση των πολύπλοκων διεργασιών που οδηγούν σε πολιτικό κίνδυνο και η αντίστοιχη ανάλυση απαιτεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που να συμπεριλαμβάνει και να συνδυάζει διάφορους τύπους δεδομένων και αναλυτικών εργαλείων. Η εξέλιξη αυτή είναι καθοριστική για την ανάπτυξη αποτελεσματικών πολιτικών που μπορούν να εντοπίσουν και να διαχειριστούν τους κινδύνους πριν αυτοί μετατραπούν σε κρίσεις. Επιπλέον, τα ευρήματα της τέταρτης γενιάς ενισχύουν τη δυνατότητα των αναλυτών να παρέχουν προγνώσεις και στρατηγικές βασισμένες σε δεδομένα που διαθέτουν μεγαλύτερη ακρίβεια και συνέπεια, διασφαλίζοντας έτσι την προστασία των ανθρωπίνων ζωών και των οικονομικών αγαθών σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η ενσωμάτωση των πολιτικών κινδύνων στην ανάλυση των άμεσων ξένων επενδύσεων αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για την κατανόηση της δυναμικής των διεθνών αγορών. Η πολυπλοκότητα αυτής της ανάλυσης εντοπίζεται στην πληθώρα των επιδράσεων που ο πολιτικός κίνδυνος μπορεί να έχει στην ασφάλεια και την αποδοτικότητα των επενδύσεων. Οι επενδυτές και οι πολυεθνικές εταιρείες, μέσω της ανάλυσης αυτής, αντιλαμβάνονται την ανάγκη για προσεκτικό σχεδιασμό και εκτίμηση των πολιτικών περιβαλλόντων στις χώρες όπου δραστηριοποιούνται.

Η συστηματική ανάλυση και παρακολούθηση των πολιτικών κινδύνων επιτρέπει στις εταιρείες να αντιληφθούν και να διαχειριστούν τις πιθανές απειλές για τις επενδύσεις τους, από πολιτικές αναταραχές έως απρόβλεπτες νομοθετικές αλλαγές. Μέσω της ενσωμάτωσης αυτών των παραμέτρων στην επενδυτική τους στρατηγική, οι επενδυτές μπορούν να εξισορροπήσουν τον κίνδυνο με τις πιθανές αποδόσεις, αποφεύγοντας χώρες με υψηλό βαθμό πολιτικής αστάθειας ή επιλέγοντας να διασφαλίσουν επιπλέον ασφάλεια μέσω ασφαλιστικών μέτρων.

Σημαντικό ρόλο σε αυτή τη διαδικασία παίζουν οι καινοτόμες τεχνολογίες και η συλλογή δεδομένων. Η εποχή της μεγάλης δεδομένων και της ψηφιακής ανάλυσης έχει επιφέρει αλλαγές στον τρόπο που οι επενδυτές μπορούν να αντιμετωπίσουν τους κινδύνους, παρέχοντας πιο άμεση και ακριβή αξιολόγηση των πολιτικών καταστάσεων. Η δυνατότητα για εφαρμογή μοντέλων προβλέψεων και προειδοποιήσεων συνδυάζεται με την ανάγκη για συνεχή παρακολούθηση της διεθνούς πολιτικής σκηνής, ιδίως σε χώρες που παρουσιάζουν αυξημένο κίνδυνο.

Καθώς ο κόσμος γίνεται όλο και πιο παγκοσμιοποιημένος και οι αγορές όλο και πιο διασυνδεδεμένες, οι πολυεθνικές εταιρείες πρέπει να ενσωματώσουν περιβαλλοντικές, κοινωνικές και ηθικές παραμέτρους στις επενδυτικές τους αποφάσεις. Η ενσωμάτωση αυτών των παραμέτρων στην επενδυτική ανάλυση ενδυναμώνει την εταιρική κοινωνική ευθύνη και αυξάνει τη βιωσιμότητα των επενδυτικών εγχειρημάτων, εξασφαλίζοντας την αρμονική συμβίωση μεταξύ επιχειρηματικών και κοινωνικών στόχων.

Επίλογος

Στην εργασία αυτή, εξετάσαμε εκτενώς την εξέλιξη της ανάλυσης του πολιτικού κινδύνου από τη μεταπολεμική περίοδο μέχρι σήμερα, καθώς και τις επιπτώσεις του στις άμεσες ξένες επενδύσεις. Η ανάλυση αυτή έχει καταδείξει πως η κατανόηση του πολιτικού κινδύνου είναι ουσιαστική για την προσαρμογή στις δυναμικές του παγκοσμιοποιημένου οικονομικού σκηνικού και για την ανάπτυξη στρατηγικών που μεγιστοποιούν τα κέρδη και μειώνουν τους κινδύνους.

Καθώς η τεχνολογία εξελίσσεται και ο κόσμος γίνεται όλο και πιο περίπλοκος, οι αναλυτές πολιτικού κινδύνου πρέπει να συνεχίσουν να επεκτείνουν και να βελτιώνουν τις μεθοδολογίες τους, χρησιμοποιώντας προηγμένα εργαλεία δεδομένων για την ακριβέστερη πρόβλεψη και ανάλυση των πολιτικών συνθηκών. Αυτός ο πληθωρισμός μεθοδολογιών έχει δείξει τη σημασία της διαρκούς εκπαίδευσης και ενημέρωσης των επαγγελματιών στον τομέα, προκειμένου να μπορούν να ανταποκρίνονται στις μεταβαλλόμενες ανάγκες των επενδυτών και των πολυεθνικών εταιρειών.

Η εργασία αυτή υπογραμμίζει την ανάγκη για μια ισορροπημένη, προσεκτική και προσαρμοστική προσέγγιση στην ανάλυση του πολιτικού κινδύνου. Στοχεύει να ενισχύσει την κατανόηση των σύνθετων διεθνών δυναμικών και να προετοιμάσει τους φορείς αποφάσεων για αποτελεσματικότερες στρατηγικές διαχείρισης των πολιτικών και οικονομικών κινδύνων στο μέλλον.

Σε αυτό το πλαίσιο, η συνεχής και διεπιστημονική συνεργασία μεταξύ οικονομολόγων, διεθνολόγων, πολιτικών αναλυτών, και ειδικών τεχνολογίας είναι απαραίτητη. Η συλλογή και ανάλυση δεδομένων σε πραγματικό χρόνο, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη προηγμένων μοντέλων πρόβλεψης, θα ενισχύσουν την ικανότητα των επιχειρήσεων και των κυβερνήσεων να διαχειρίζονται τους πολιτικούς κινδύνους με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και ευελιξία.

Η παρούσα εργασία φιλοδοξεί να αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο για όσους επιδιώκουν να κατανοήσουν και να αντιμετωπίσουν τους πολιτικούς κινδύνους στις άμεσες ξένες επενδύσεις. Επισημαίνει την αναγκαιότητα συνεχούς προσαρμογής στις μεταβαλλόμενες διεθνείς συνθήκες και υπογραμμίζει τη σημασία της συνεργασίας και της καινοτομίας στην ανάλυση και διαχείριση των κινδύνων.

Η επιτυχής διαχείριση των πολιτικών κινδύνων δεν είναι απλώς μια θεωρητική άσκηση, αλλά μια πρακτική αναγκαιότητα για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας και της ευημερίας των επενδύσεων σε έναν κόσμο που αλλάζει συνεχώς. Η επένδυση σε γνώσεις, εργαλεία και στρατηγικές που ενισχύουν την κατανόηση και την πρόβλεψη των πολιτικών κινδύνων θα αποβεί ωφέλιμη για όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, προάγοντας την οικονομική ανάπτυξη και τη σταθερότητα σε διεθνές επίπεδο.

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Aharoni, Y., Maimon, Z. and Segev, E. (1981). Interrelationships between environmental dependencies: A basis for tradeoffs to increase autonomy. *Strategic Management Journal*, 2(2).

Ake, C. (1974). Modernization and Political Instability: An Explanation. *World Politics*, 26(2).

Albuquerque, R., Loayza, N. and Servén, L. (2005). World Market Integration Through the Lens of Foreign Direct Investors. *International Economic Journal*, 19(3). Available at: <https://doi.org/10.1016/J.JINTECO.2004.07.002>.

Alesina, A., Ozler, S., Roubini, N. and Swagel, P. (1996). Political Instability and Economic Growth. *Journal of Economic Growth*, 1(2).

Al-Shawaf, A.M.K. and Almsafir, M.K. (2016). *Journal of Business and Retail Management Research*, 10(2).

Althaus, C. (2005). A Disciplinary Perspective on the Epistemological Status of Risk. *Risk Analysis*, 25. Available at: <https://doi.org/10.1111/j.1539-6924.2005.00625.x>.

Althaus, C. (2013). *Calculating Political Risk*. Abingdon: Routledge.

Alymova, T. (2021). A new approach to the notion of political risk: concept and definition. Available at: [https://doi.org/10.52388/1812-2566.2020.4\(91\).11](https://doi.org/10.52388/1812-2566.2020.4(91).11).

Amiti, M., Redding, S. J., and Weinstein, D. E. (2019). The Impact of the 2018 Trade War on U.S. Prices and Welfare. *Journal of Economic Perspectives*, 33(4).

Arnold, M. (2019). Brexit and the City: The Impact on the UK's Financial Services Sector. *Journal of Financial Regulation and Compliance*, 27(2).

Ascher, W. (1989). *Strategic Planning and Forecasting: Political Risk and Economic Opportunity*. New York: John Wiley & Sons.

- Bayar, Y. and Ozturk, O. (2018). Impact of foreign direct investment inflows on tax revenues in OECD countries: A panel cointegration and causality analysis. *Theoretical and Applied Economics*.
- Beck, U. (1992). *Risk Society: Towards a New Modernity*. London: SAGE Publications Ltd.
- Bergner, D. (1982). Political Risk Analysis: An Asset Now, Soon a Must. *Public Relations Quarterly*.
- Bernstein, P.L. (1998). *Against the Gods: The Remarkable Story of Risk*. Hoboken: John Wiley & Sons.
- Brockett, P., Leng, C.C., Wen, M.M. and Yang, C.C. (2012). Political Risk Insurance and Foreign Direct Investments. *Asia-Pacific Journal of Risk and Insurance*.
- Bromley, D.W. and Segerson, K. (1992). *The Social Response to Environmental Risk: Policy Formulation in an Age of Uncertainty*. Boston: Kluwer Academic Publishers.
- Busse, M. and Hefeker, C. (2005). Political Risk, Institutions and Foreign Direct Investment. *International Finance*.
- Clare, G. and Gang, I.N. (2010). Exchange Rate and Political Risks, Again. *Emerging Markets Finance and Trade*, 46.
- Clayton, T. (2004). "Competing Conceptions of Globalization" Revisited: Relocating the Tension between World-Systems Analysis and Globalization Analysis. *Comparative Education Review*, 48. Available at: <https://doi.org/10.1086/421180>.
- Crowder, G., Mathieson, D. and Seabrooke, L. (1997). Risk Assessment and Foreign Investment under Despotic Rule. *Australasian Political Studies*, 3.
- De la Torre, J. and Neckar, D.H. (1988). Forecasting political risks for international operations. *International Journal of Forecasting*, 4(2).
- Dewan, R. (2014). Foreign Direct Investment in Indian Retail Sector - Aspects of Indian Economy. *Asian Journal of Multidimensional Research*, 3.
- Dunning, J.H. (1988). *Explaining International Production*. London: Unwin Hyman.
- Dunning, J.H. and Firm, P. (1997). *Governments, globalization, and international business*. Oxford; New York: Oxford University Press.
- Dunning, J.H. and Lundan, S.M. (2008). *Multinational Enterprises and the Global Economy*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.

- Epstein, G. (1985). The Triple Debt Crisis. *World Policy Journal*, 2(4).
- Epstein, G. and Gintis, H. (1995). International Capital Markets and National Economic Policy. *Review of International Political Economy*, 2(4).
- Featherstone, K. (2011). The Greek Sovereign Debt Crisis and EMU: A Failing State in a Skewed Regime. *Journal of Common Market Studies*, 49(2).
- Feiguine, G. and Sedash, T. (2004). Problems of Russia with Financial Globalization. *International Business Review*. Available at: https://doi.org/10.1007/978-3-540-24729-6_16.
- Feinberg, R. E. (2016). *Open for Business: Building the New Cuban Economy*. Brookings Institution Press.
- Fernandez, R. (2012). Nationalization and Expropriation of Foreign Investments: The Case of YPF in Argentina. *The Journal of World Investment & Trade*, 13(2).
- Fernández-Arias, E., Montiel, P., and Panizza, U. (2014). Revisiting the Growth Effects of Capital Account Liberalization. *Emerging Markets Review*, 20.
- Flora, P. and Agrawal, G. (2014). Determinants of Direct Foreign Investment as a Means of International Market Entry: A Review. *Indian Journal of Economics and Development*, 2.
- Gabriel Abraham Almond and James Smoot Coleman (2015). *The Politics of the Developing Areas*. Princeton University Press.
- Gartzke, E. and Rohner, D. (2011). The political economy of imperialism decolonization and development. *British Journal of Political Science*, 41(3).
- Globerman, S. and Shapiro, D. (2003). Governance infrastructure and US foreign direct investment. *Journal of International Business Studies*, 34(1).
- Gottschalk, P. (2008). IT in Knowledge Management. In: Jennex, M.E. (Ed.), *Knowledge Management: Concepts, Methodologies, Tools, and Applications*. Information Science Reference, New York, 452-467.
- Haendel, D. (2019). *Foreign Investments and The Management Of Political Risk*. London: Routledge.
- Haendel, D., Gerald Thomas West and Meadow, R.G. (1975). *Overseas Investment and Political Risk*. Lexington, MA: Lexington Books.

- Hamilton, J.T. and Viscusi, W.K. (1999). *Calculating Risks? The Spatial and Political Dimensions of Hazardous Waste Policy*. Massachusetts: MIT Press.
- Hashmi, M.A. and Guvenli, T. (1992). Importance of Political Risk Assessment Function in US Multinational Corporations. *Global Finance Journal*, 3(2). Available at: [https://doi.org/10.1016/1044-0283\(92\)90009-a](https://doi.org/10.1016/1044-0283(92)90009-a).
- Held, D. and Macgregor, A.G. (2003). *The global transformations reader: an introduction to the globalization debate*. Cambridge: Polity.
- Helleiner, E. (1994). *States and the Reemergence of Global Finance: From Bretton Woods to the 1990s*. New York: Cornell University Press.
- Henisz, W.J. and Zelner, B.A. (2001). The Institutional Environment for Telecommunications Investment. *Journal of Economics & Management Strategy*, 10(1).
- Hertz, D.B. and Thomas, H. (1984). *Practical Risk Analysis: An Approach through Case Histories*. Chichester: John Wiley.
- Howell, L.D., Rizvi, S. and Chris, C. (1993). Political Risk in Southeast Asia: A Perspective through The Economist Model. *Journal of Asian Business*, 9(2).
- Huntington, S.P. (1977). *Political order in changing societies*. New Haven: Yale UP.
- Jakobsen, J. (2010). Old problems remain, new ones crop up: Political risk in the 21st century. *Business Horizons*, 53. Available at: <https://doi.org/10.1016/J.BUSHOR.2010.04.003>.
- Jarvis, D. and Griffiths, M. (2007). Learning to Fly: The Evolution of Political Risk Analysis. *Global Society*, 21. Available at: <https://doi.org/10.1080/13600820601116435>.
- Jensen, N.M. (2003). Democratic Governance and Multinational Corporations: Political Regimes and Inflows of Foreign Direct Investment. *International Organization*, 57(3).
- Johansson, J. and Nebenzahl, I. (1986). Multinational Production: Effect on Brand Value. *Journal of International Business Studies*, 17. Available at: <https://doi.org/10.1057/PALGRAVE.JIBS.8490861>.
- Kahouli, B. and Maktouf, S. (2015). The determinants of FDI and the impact of the economic crisis on the implementation of RTAs: A static and dynamic gravity model. *International Business Review*, 24. Available at: <https://doi.org/10.1016/J.IBUSREV.2014.10.009>.

Kenneth Joseph Arrow (1971). *Essays in the Theory of Risk-bearing*. Amsterdam: North-Holland Publishing Company.

Kentor, J. and Boswell, T. (2003). Foreign capital dependence and development: A new direction. *American Sociological Review*, 68. Available at: <https://doi.org/10.2307/1519770>.

Keohane, R.O. and Ooms, V.D. (1975). The Multinational Firm and International Regulation. *International Organization*, 29(1).

Kobrin, S.J. (1979). Political Risk: A Review and Reconsideration. *Journal of International Business Studies*, 10(1). Available at: <https://doi.org/10.1057/palgrave.jibs.8490631>.

Korten, D.C. (2001). *When corporations rule the world*. San Francisco, CA: Kumarian Press.

Kudrna, Z. and Gabor, D. (2013). The Return of Political Risk: Foreign-Owned Banks in Emerging Europe. *Europe-Asia Studies*, 65. Available at: <https://doi.org/10.1080/09668136.2013.779458>.

Kujović, E. and Meta, M. (2022). Globalization and economic policy. *Ekonomski izazovi*. Available at: <https://doi.org/10.5937/ekoizazov2221077k>.

Kurtishi-Kastrati, S. (2013). The Effects of Foreign Direct Investments for Host Country's Economy. *European Journal of Interdisciplinary Studies*, 5.

Legendijk, A. and Hendriks, B. (2009). Foreign Direct Investment. *International Business Review*. Available at: <https://doi.org/10.1016/B978-008044910-4.00167-X>.

Li, Q. (2009). Democracy Autocracy and Expropriation of Foreign Direct Investment. *Comparative Political Studies*, 42(8).

Li, Q. and Resnick, A. (2003). Reversal of Fortunes: Democratic Institutions and Foreign Direct Investment Inflows to Developing Countries. *International Organization*, 57(1).

Looney, R. (2002). Strategic Insight Economic Costs to the United States Stemming From the 9/11 Attacks. *Strategic Insight*.

Mahoney, D., Trigg, M., Griffin, R. and Pustay, M. (2001). *International Business: A Managerial Perspective*. Sydney: Prentice Hall.

Mahoney, D., Trigg, M., Griffin, R. and Pustay, M. (2001). *International Business: A Managerial Perspective*. Sydney: Prentice Hall.

Mamis, J. (1999). *The nature of risk: stock market survival and the meaning of life*. Burlington, VT: Fraser Publ.

- Marshall, M.G. and Jagers, K. (2000). *Polity IV Project: Political Regime Characteristics and Transitions, 1800–1999*. College Park: INSCR Program, Center for International Development and Conflict Management, University of Maryland.
- Mauro, P. (1995). Corruption and Growth. *The Quarterly Journal of Economics*, 110(3).
- McNoll, R.G. (1996). The complex politics of catastrophe economics. *Journal of Risk and Uncertainty*, 12.
- Meyer, K.E., Estrin, S., Bhaumik, S.K. and Peng, M.W. (2009). Institutions resources and entry strategies in emerging economies. *Strategic Management Journal*, 30(1).
- Michael Maurice Loriaux, Woo-Cumings, M., Calder, K. and Maxfield, S. (1997). *Capital Ungoverned*. Cornell University Press.
- Miller, K.D. (1992). A Framework for Integrated Risk Management in International Business. *Journal of International Business Studies*, 23(2). Available at: <https://doi.org/10.1057/palgrave.jibs.8490270>.
- Minor, J. (2003). Mapping the New Political Risk. *Risk Management Magazine*, 50(3).
- Minor, M.S. (1994). The Demise of Expropriation as an Instrument of LDC Policy 1980–1992. *Journal of International Business Studies*, 25(1).
- Moran, T. (1998). *Managing international political risk*. Oxford: Malden Blackwell.
- Mostéfaoui, S. and Yousfat, A. (2017). The Dynamic Perception to Attract Foreign Direct Investment: How this Process is Capable to Increase the FDI Inwards? *International Journal of Innovation and Applied Studies*, 20.
- Neumayer, E. and Spess, L. (2005). Do Bilateral Investment Treaties Increase Foreign Direct Investment to Developing Countries? *World Development*, 33(10).
- Noble, G.W. and Ravenhill, J. (2000). *The Asian Financial Crisis and the Architecture of Global Finance*. Cambridge: Cambridge University Press.
- O'Reilly, P. (1998). *Harnessing the Unicorn*. London: Gower Publishing, Ltd.
- Pauly, L.W. (1994). The Politics of High Technology. *International Journal of Political Economy*, 24(3).
- Peng, M.W., Wang, D.Y.L. and Jiang, Y. (2008). An institution-based view of international business strategy: A focus on emerging economies. *Journal of International Business Studies*, 39(5).

- Poelhekke, S. (2016). Financial Globalization and Foreign Direct Investment. ERN: Capital; Investment; Capacity (Topic). Available at: <https://doi.org/10.2139/ssrn.2864410>.
- Poelhekke, S. (2016). Financial Globalization and Foreign Direct Investment. ERN: Capital; Investment; Capacity. Available at: <https://doi.org/10.2139/ssrn.2864410>.
- Polanyi, K. (1944). *The Great Transformation: The Political and Economic Origins of Our Time*. Boston: Beacon Press.
- Qing-jun, S. (2006). A Study on the Economic Characteristics of the States under Market System in Globalization Times. *Journal of Chongqing University*.
- Robock, S.H. (1971). Political Risk Identification and Assessment. *Columbia Journal of World Business*, 6(4).
- Rodrik, D. (1991). Policy Uncertainty and Private Investment in Developing Countries. *Journal of Development Economics*, 36(2).
- Rummell, R.J. and Heenan, D.A. (1978). How multinationals analyze political risk. *Harvard Business Review*, 20(2). Available at: <https://doi.org/10.1002/tie.5060200214>.
- Rutherford, B. (2013). *Egypt after the Revolution: Liberalism, Islam, and Democracy in the Arab World*. Princeton University Press.
- Talcott Parsons and Smelser, N.J. (2001). *Economy and society: a study in the integration of economic and social theory*. London: Routledge.
- Tkalenko, S., Derii, Z., Butenko, N., Makedon, H. and Semchenko-Kovalchuk, O. (2022). Foreign Direct Investments and Economic Growth in the Post-Covid-19 Period: A Causality Analysis for Ukraine. *Financial and Credit Activity-Problems of Theory and Practice*. Available at: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.44.2022.3665>.
- Torres, M. and Lemos, F. (2014). Alignment of Top-Down Pro-Internationalization Policies of Outward Foreign Direct Investment. *International Journal of Project Management*. Available at: https://doi.org/10.1057/9781137369413_2.
- Trenton, R.W. (1978). *Basic economics*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Ulanov, B. and Karem, P. (2022). Economic globalization at the present stage: Analysis and consequences. *Science & World*. Available at: <https://doi.org/10.26526/2307-9401-2022-4-91-95>.

UNCTAD. (2020). World Investment Report 2020: International Production Beyond the Pandemic. United Nations Conference on Trade and Development.

Union of International Associations. (2024). PIOOM Foundation - Interdisciplinary Research Programme on Root Causes of Human Rights Violations. Available at: <https://uia.org/s/or/en/1100005712>.

United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (2003). World Investment Report 2003. New York and Geneva: United Nations.

Vernon, R. (1971). Sovereignty at Bay: The Multinational Spread of U.S. Enterprises. New York: Basic Books.

Wright, M., Filatotchev, I., Hoskisson, R.E. and Peng, M.W. (2005). Strategy Research in Emerging Economies: Challenging the Conventional Wisdom. *Journal of Management Studies*, 42(1).

Zarkada-Fraser, A. and Fraser, C. (2002). Risk perception by UK firms towards the Russian market. *International Journal of Project Management*, 20(2).

Διαδικτυακοί τόποι

BBC News. (2007). 'Venezuela takes over refineries'. Available at: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/6610333.stm> (Accessed: 24 May 2024).

BBC News. (2014). 'Exxon owed \$1.6bn by Venezuela for 2007 nationalisation'. Available at: <https://www.bbc.com/news/business-29561345> (Accessed: 24 May 2024).

BBC News. (2019). 'Amazon forced to pull products in India as new rules bites'. Available at: <https://www.bbc.com/news/business-47083972> (Accessed: 24 May 2024).

BBC News. (2019). 'Argentina imposes currency controls to support economy'. Available at: <https://www.bbc.com/news/business-49547189> (Accessed: 24 May 2024).

Carleton University. (2024). Country Indicators for Foreign Policy (CIFP). Available at: <https://carleton.ca/cifp/>. (Accessed: 24 May 2024).

CNN, A. (2021). 'One year after Hong Kong's national security law, residents feel Beijing's tightening grip'. Available at: <https://edition.cnn.com/2021/06/29/asia/hong-kong-nsl-one-year-intl-hnk-dst/index.html> (Accessed: 24 May 2024).

Reuters. (2019). 'Timeline: Key dates in the U.S.-China trade war'. Available at: <https://www.reuters.com/article/idUSKBN1WP23B> (Accessed: 24 May 2024).

The Guardian. (2015). 'The Guardian view on Petrobras scandal: a big test for Brazil'. Available at: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2015/mar/17/guardian-view-on-petrobas-scandal-big-test-for-brazil> (Accessed: 24 May 2024).

World Bank. (2003). The World Bank Annual Report 2003: Volume 1. Year in Review. Washington, DC: The World Bank. Available at: <http://hdl.handle.net/10986/13929> (Accessed: 25 May 2024).